

Metsaomanik ja jahimees vastakuti

Eha Metsallik:
mets on paradiisiaed

HIND 3.50€

9 771406 665001

Mõnele meeldib fikseeritult

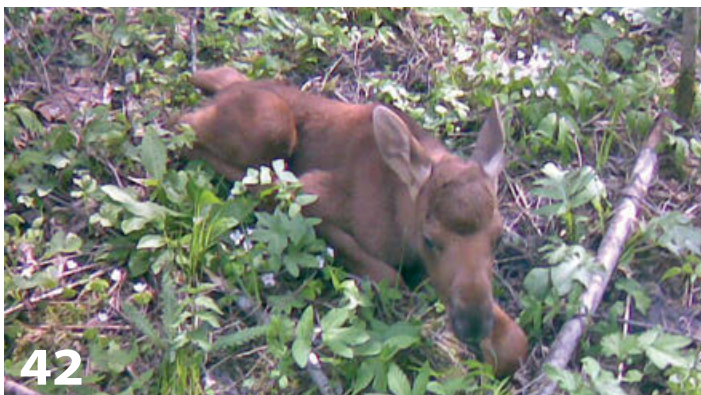
John Deere on alati lähtunud tootearendusel klientide soovidest, vormides neist tipptehnoloogial põhinevaid innovaatilisi lahendusi. Samas on maitset, vajadused ja võimalused erinevad, seetõttu on metsaveotraktorite varustuse variantide hulgas tagasi fikseeritud kabiin. Sarnaselt pööravale kabiinile oli uue fikseeritud kabiini kujundamisel fookuses võimalikult hea nähtavus, mille tagavad suured aknad ja kitsad nurgapostid. Võrreldes varasema D-seeriaga on ka E-seeria fikseeritud kabiin mahukam.

NB! Fikseeritud kabiiniga metsaveotraktorite tellimustele on kuni novembri lõpuni soodushind või võimalus saada tasuta intelligentne tõstuki juhtsüsteem (IBC - Intelligent Boom Control*). Esimesed IBC-ga varustatud metsaveotraktorid on jõudnud Eesti metsadesse, kui mõtlete masina vahetusele, siis tasub tutvuda – proovimata on raske uskuda kui palju lihtsam ja produktiivsem võib olla tõstukiga laadimine!

* IBC on täpne ja üllatavalt lihtne kasutada, operaator juhib põhimõtteliselt tõstuki poomi otsa, mitte igat liigutust iseseisvalt. Süsteem vähendab individuaalselt seadistatavaid parameetreid ja säästab arvestatavalt pukside ja sõrmede ning ka poomide ja silindrite eluiga.

JOHN DEERE

2 Metsaomanik jahimehega vastakuti
Juhtkiri

3 Metsandusuudised Eestist ja kaugemalt

6 AHTO KANGUR jt.
Tartus peeti ülemaailmset metsaökoloogia konverentsi
Tänavu 11.–14. augustil toimus Tartus esinduslik rahvusvaheline metsaökoloogia konverents.

10 Debatt
AIN ALVELA
Jahimehed versus maaomanikud – leppimine pole kerge tulema
Uus jahiseadus, mis rohkem kui aasta tagasi vastu võeti, kütab kirgi edasi. Mida arvavad seadusest maaomanikud ja jahimehed?

14 TÕNIS KORTS
Jahimehed: tahame seista ulukite õiguste eest
Maa jätkusuutlik majandamine nõuab, et arvestaksime metsloomadega ja jätkaksime ka neile ruumi elamiseks.

16 PEEP PÕNTSON
Metsaomanikud: jahioigus tuleb anda tagasi maa omanikule
On vaja jõuda viimaks välja mõisaaja mentaliteedist tänapäeva euroopalikku jahindusse, kus omaniku otsustusõigus oma maa üle on tagatud.

17 AIN ALVELA
Mujal Euroopas on jahindus arvestatav maamajanduse valdkond

Enamikes Euroopa riikides annab jahindus maa ettevõtlusesse arvestatava panuse.

19 KRISTIINA VIIRON
Jahimeestest topisemeistrid
Topiste ja trofeede valmistamisest ning selle tegevusega kaasnevaid jahilugusid pajatavad Janno Lang ja Peeter Hussar.

22 VILLO AITSAM
Pole olemas väheväärtuslikku puud
Mesinik Eha Metsallik räägib, et mets on paradiisiaed, mis muutub kõledaks paigaks, kui sellest mõelda ainult turuväärtuslikes kategooriates.

30 ÜLLE LÄLL
Ühistu seob metsaomanikud tugevaks jõuks
Metsaühistu ülesandeks on liikmete infovahetuse, nõustamise, puidumüügi, metsataimede hankimise ja noore metsa hooldamise korraldamine.

34 MERLE RIPS
Hallan Muusikus toimetab metsas tasakaalukalt
Reportaaž Mõtuse talust, mille peremees Hallan Muusikus tunnistati tänavu metsamajandajate konkursi võitjaks.

42 KAIRI OJA
Gunnar Hendrikson: avatud meel, leplikkus, õppimisvõime
Usutus erametsakeskuse konsulendi ja väikeettevõtte Metsahing omaniku Gunnar Hendriksoniga.

48 KETLIN RAUK
Puidu väärimine edendab äri ja eksporti
Puidutöösturite hinnangul peaks puitu senisest rohkem väärima, see võimaldab eksporditurgudel laieneda.

52 ANDRES MÜÜRSEPP
Peeti esimene Forvarderite Kevadreiv
Tänavu peeti Tartus esimene Forvarderite Kevadreiv. Võistlustel osales neliteist masinameest.

55 HEINO KASESALU
Sada aastat Peeter Rõigase sünnist
Tänavu juulis täitis sada aastat Eesti ühe tuntuma metsateadlase Peeter Rõigase sünnist.

58 Poster
HENDRIK RELVE
Lehmja tantsivad tammed

60 Arvamus
MIKK LINK
Metsaühistu – kellele ja miks?

62 ÜKS KÜSIMUS, ÜKS VASTUS
Kuidas oleks metsaomanikul võimalik kasu teenida raiete käigus tekkivast niimetatud väheväärtuslikust puidust?
Vastab agronoom-ökonomist, talupidaja Johannes Valk.

63 Uudiskirjandust

64 Sünnipäevad

46. aastakäik. Nr. 3/2014

Metsandusajakiri, ilmunud 1921. aastast

Toimetuse:

PEATOIIMETAJA

HENDRIK RELVE

tel. 610 4105

mob. 56 35 9315

faks 610 4109

relvehendrik@hotmail.ee

KEELETOIIMETAJA

MERLE RIPS

merlerips@hotmail.ee

VÄLJAANDJA:

MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, 10122 Tallinn

www.loodusajakiri.ee

JUHATUSE ESIMEES

TIINA TALVI

tiina@loodusajakiri.ee

TELLIMINE

610 4105

loodusajakiri@loodusajakiri.ee

www.loodusajakiri.ee

REKLAAMIJUHT

ELO ALGMA

tel. 610 4106

reklaam@loodusajakiri.ee

KÜLJENDUS

RAUL KASK

raul@www.ee

TRÜKK AS Kroonpress

KESEKONNAINVESTEERINGUTE
KEKESKUS

Ajakiri ilmub

Keskonnainvesteeringute Keskuse
toetusel

Kaanefoto: **Hendrik Relve**
Punane leeder.

Foto: Hendrik Relve

Miks metsaomanike ja jahimeeste vastuolud on jätkunud, kuigi uus jahiseadus juba üle aasta vastu võeti? Eesti Metsas saavad sõna mõlemad osapooled.

Metsaomanik jahimehega vastakuti

Võiks ju mõelda, et mis neil metsaomanikel ja jahimeestel siis nii väga vahet on. Ühed loodusemehed ju mõlemad – üks tegutseb puude, teine ulukite nimel. Tihti on ju ka nii, et seesama metsaomanik on ühtlasi kirklik jahimees. Reaalsuses on aga metsandus- ja jahindusorganisatsioonide erimeelsused Eestis vieldanud juba pikki aastaid. Alates ajast, kui uut jahiseadust koostama asuti. Need kestavad edasi ka nüüd, kui jahiseadus rohkem kui aasta kehtinud on. Vastasseis miilab kui raba-põleng turba sees, mis vahetevahel välja ei paistagi, kuid siis jälle nähtavaks leegiks lahvatab. Milles asi? Seda käesolev Eesti Metsa number püüabki selgitada. Rubriigis „Debatt” saavad sõna nii metsa- kui jahimehed. Püütakse avada tausta ja täpsustada seisukohti. Nii või teisiti, kuidagimoodi peab protsess leppimise suunas kulgema. Jätkuks teemale kirjeldab Kristiina

Viiron kahte muheda jahimeest, Janno Langi ja Peeter Hussarit, kes ühtlasi kogenud loomatopiste valmistajad. Viio Aitsam esitab aga portree mitte metsamehest, vaid metsanaistest – Eha Metsallik on mesinik, kes peab metsa paradiisiaiaks. Järgnevad lood erametsaomanikest. Omaette artiklid kõnelevad metsaühistutest, tänavusest parimast metsamajandajast Hallan Muusikusest ja OÜ Metsahing omanikust Gunnar Hendriksonist. Puidutööstust kajastab kirjutis „Puidu väärindamine edendab äri ja ekspordi” ja metsamasinatate võistlust lugu „Peeti esimene Forvarderite Kevadreiv”. Veel saab lugeda augusti lõpus toimunud esinduslikust metsaökoloogia konverentsist Tartus, Eesti metsateaduse klassikust Peeter Rõigasest ning muudest metsanduslikest arvamustest ja seikadest.

Hendrik Relve

Metsandustöötajad pidasid Toilas kutsevõistlusi

Juunikuus Ida-Virumaal Toilas 46. korda peetud metsanduse kutsevõistlustel tuli võitjaks RMK Harjumaa, teisele kohale jäi RMK Tartumaa ja kolmandale Luua metsanduskooli võistkond. Arvestust peeti nii meeskondlikult kui individuaalarvestuses.

Omavahel võeti mõõtu seitsmel alal: metsakasvataja, noorendike hooldaja ning metsameistrite mitmevõistlusel, stendivõistlusel, mälumängus, forvarderi- ja harvestrijuhtide võistlusel.

„Kui möödunud aastal olid parimad Pärnu- ja Ida-Virumaalt, siis tänavu võitsid tihedas konkurentsis Harju- ja Tartumaa. Seega võib väita, et metsameeste erialaoskuste tase on üle Eesti väga ühtlane,“ ütles RMK juhatuse esimees Aigar Kallas. Tema sõnul on aga Luua metsanduskooli kolmas koht tõestus, et eriala on populaarne ja noored astuvad teenekatele tegijatele kandadele.

Metsateenijate ühingu juhataja Kaarel Tiganiku sõnul oli kohal 204 võistlejat. „Kõige rohkem, nelikümmend kolm, oli neid metsakasvatajate klassis. Metsameistreid oli kolmkümmend viis, noorendike hooldajaid kaksikümmend kolm, mootorsae stendivõistluses osalejaid kaksikümmend kaks ning harvesteril ja forvarderil oli kummaski üheksa võistlejat.“

Kokku võrdles oma kutseoskusi kaksikümmend kaks võistkonda, lisaks seitsmeteistkümmele RMK võistkonnale oli kohal Luua metsanduskooli, keskkonnaagentuuri, OÜ Artiston, AS-i Barrus ja metsateenijate ühingu esindus.

Korraldajaks olid RMK ja metsateenijate ühing.

Eesti Mets

Metsandustöötajate kutsevõistlustel oli osalejaid kodumaa piirist piirini, ühtekokku üle kaheksa, lisaks arvukalt põidlahoidjaid ja kaasaelajaid.

46. metsanduse kutsevõistluste alade esikolmikud

Metsakasvatajate mitmevõistlus:

- I Peeter Pärn, keskkonnaagentuur;
- II Margus Nõumes, RMK Hiiumaa võistkond;
- III Kaire Vinkel, RMK Viljandimaa võistkond.

Harvesterijuhtide mitmevõistlus (individuaalarvestus):

- I Aivar Leek, RMK Kagu region;
- II koht Kalju Alliksaar, RMK Kirde region;
- III koht Tõnu Aava, RMK Kirde region.

Forvarderijuhtide mitmevõistlus (individuaalarvestus):

- I Hando Leichter, OÜ Artiston;
- II Kristjan Roosvald, OÜ Expertline;
- III Toomas Peterson, RMK Kirde region.

Noorendike hooldajate mitmevõistlus:

- I Aivar Heinla, RMK Vändra võistkond;

- II Vello Õun, RMK Saaremaa võistkond;

- III Olle Hütt, Luua metsanduskool.

Metsameistrite võistlus:

- I Vaiko Saar, RMK Harjumaa võistkond;

- II Jaak Väarsi, RMK Harjumaa võistkond;

- III Janek Tarto, RMK Ida-Virumaa võistkond.

Mälumängu esikolmik:

- I RMK Jõgevamaa võistkond;
- II keskkonnaagentuur;
- III RMK Raplamaa võistkond.

Stendivõistlus (saaketivahetus ja kombineeritud järkamine):

- I Ranet Sildoja, Luua metsanduskool;

- II Jarro Mikhelson, Luua metsanduskool;

- III Sulev Tooming, RMK Alutaguse võistkond.

Allikas: RMK

Metsaomanikud saavad ise registreerida metsateatist

Juuli alguses jõustunud metsaseaduse muudatus võimaldab metsaomanikel lihtsustatud korras registreerida metsateatist e-metsateatise veebiteenuse kaudu. Loodud võimalus kõnetab eelkõige teadlikku metsaomanikku, kes kavandab uuendus- või harvendusraieid.

E-metsateatise registreerimise eelduseks on, et metsaomanik on avalikustanud metsaregistris olevad metsainventeerimisandmed e-metsateatise veebikeskkonnas (www.eesti.ee/est/keskkond_2/metsateatise_esitamine). Seejärel on tal kolmekümne päeva möödudes võimalik lihtsustatud korras metsateatist registreerida. „Loodud digirakendus vähendab oluliselt metsateatise menetlusaega,” kommenteeris keskkonnaministri Riina Martverk. Teatise esitamisel saabub loetud minutite jooksul teave, kas kavandatud uuendus- või harvendusraie vastab õigusaktidest tulenevatele nõuetele või mitte. Vastuolude puudumisel metsateatist registreeritakse ja metsaomanik võib planeeritud tegevustega alustada.

Metsaregistri avalik veebirakendus (register.metsad.ee) täieneb ka uuendusraiate teemakaardiga, mis võimaldab asjahuvilistel hinnata, millistel aladel on uuendusraied teoreetiliselt võimalikud. Vaikimisi kuvatakse kaardil kõik raieküpsed majandavad metsad punase tooniga, mis ei tähenda, et neile on planeeritud raied või et luba raieks on saadud. Teemakaart pakub võimaluse hinnata raieküpsede metsade paiknemist ja uuendusraiate toimumise tõenäosust lähiaastatel. Soovi korral saab naaber või muul moel seotud osapool oma huvide väljendamiseks aegsasti metsaomanikuga ühendust võtta.

Eesti Mets

Ritsa palkmaja.

Foto: AS Ritsa fotoarhiiv

Puitmajasõbrad pidasid Muhumaal suvekonverentsi

22.–23. august tõi Muhumaale kokku kõik need, kellele puitmajasektori areng korda läheb. Toimus järjekorras juba kolmas puitmajasõprade suvekonverents. Lauri Kivil, Eesti puitmajaklastri tegevjuhi sõnul oli toimunud üritus erakordne juba selle poolest, et kaasas suurel hulgal partnereid erinevatelt eluadadelt. Kokku osales ligi 60 institutsiooni, nende hulgas riigi, kohalike omavalitsuste, erialaliitude, haridusasutuste ja paljude ettevõtete esindajad.

Konverentsi avas puitmajaliidu juhatuse esimees Sven Mats põgusa ülevaatega Eesti puitmajasektorist. „Et oleme tänasel päeval tõusnud Euroopas suurimaks eksportööriks, on märk sellest, et meie majad on kvaliteetsed ja meie tegevus on efektiivne. Üheskoos tegutsedes suurendame klasteri liikmete turuosa nii kodu- kui välisurgudel veelgi,” lubas Mats.

Arengusuundadest ehitussektoris kõneles majandus- ja kommunikatsiooniministri ehitus- ja elamuosakonna juhataja

Margus Sarmet. „Eestis on lahedalt ruumi innovatsioonile, ka ehituses,” julgustas Sarmet. Oma juttu illustreeris ta näitega, et kui Jaapanis registreeritakse keskmiselt 3000 patenti miljoni elaniku kohta aastas, siis Eestis on see number kõigest 96. Tõnu Mauring Tartu ülikooli tehnoloogiainstituudist rääkis hoone-energiatõhususe raamistikust ja arengust. „Olenemata sellest, milliseid vahendeid valides me liginullenergia hooneteni jõuame, kas soojustame rohkem või valime tagasihoidlikuma soojustuse ja toodame kohapeal enam energiat, väljendub lõpptulemus hoone sisekeskkonnas,” selgitas Mauring.

Teisel konverentsipäeval arutles jalgpalliliidu esimees Aivar Pohlak oma ettekandes selle üle, mis on looduse loogika ja kuidas selle järgi toimida. „Parim puitmaja on see, mis toodetakse vastavalt looduse loogikale ja mis vastab inimese emotsionaalsetele vajadustele,” leidis ta.

**Eesti Mets /
Eesti Puitmajaliit**

Tihti on rangelt kaitstavad metsad majanduslikult vähe huvi pakkuvad, nagu näiteks pildil olev rabamännik.

Loodusväärtused seavad metsa majandamisele piirid

Kui metsas kasvab kuldking või pesitseb konnakotkas, siis tõuseb kohe päevakorrale küsimus, millised majanduslikud piirangud sellega võivad kaasneda.

Keskkonnaameti seisukoht on, et üks ei pruugi siiski teist täielikult välistada. Erandiks on loodusreservaadid ja looduslikule arengule jäänud sihtkaitsevööndid ehk niinimetatud rangelt kaitstavad metsad, kus majanduslikel eesmärkidel tehtavad tööd ei ole lubatud. Samas selliseid metsi on Eestis üsna vähe – alla kümne protsendi ja nendest omakorda ligi pooled polegi majanduslikult huvitavad metsad, sest tegu on vähetootlike ja kehva puidukvaliteediga soo- ja loometsadega.

Kui metsaomanik tahab oma looduskaitsealusel metsatükil mingeid töid teha, siis keskkonnaameti soovitus on kõigepealt ühendust võtta ameti kohaliku regiooniga. Nii saab välja selgitada, millised piirangud alal on. Võib juhtuda ka nii, kus tegu on alles projekteeritava looduskaitsealaga, mille piirangutest maaomanikul veel aimu ei olegi,

vaid ta saabki selle info alles metsateatist esitades. Piiranguvööndi maadel sõltub lubatav majandustegevus konkreetse ala kaitsekorra – seal võib olla lubatud nii tavapärase majandustegevus kui ka kehtida üsna karmid piirangud, millal ja kuidas on lubatud metsi majandada – näiteks vaid turberaietega, külmunud pinnasega, tuleb jätta kindlas koguses puitu metsa ja muud sellist.

Kitsendustest saab metsaomanik keskkonnaametilt teada metsateatise menetlemise käigus. Piiranguvöönd on siiski kaitseala majandatav osa ja seal on seepärast vaid 50% suurune maamaksuvabastus ja Natura 2000 aladel ka pisut madalam metsatoetus, et majanduspiiranguid (mitte keeldu) kompenseerida.

Kui kinnisasi asub mõnel kaitsetaval loodusobjektil, siis tuleb enne raie tegemist veenduda, et kavandatud tegevus ei ole vastuolus looduskaitsealuste liikide isendikaitse põhimõtete või kaitstava ala kaitse-eesmärkidega.

Eesti Mets

Tasub teada:

Metsaomaniku võimalused sihtkaitsevööndil majandada

- 1) Võib pakkuda maad riigile omandamiseks.
- 2) Võib rahulduda maamaksu vabastuse ja üle-euroopalisse kaitsealade võrgustikku Natura 2000 kuuluvate alade puhul ka Natura metsatoetusega.
- 3) Võib uurida, kas liigikaitsealatel või koosluse kujunduslikel eesmärkidel ei ole vaja mingeid raieid teha ja võtta siis vastavad tööd ise ette.

Allikas: metsaseadus

Kui erametsas leitakse pesitsemas konnakotkas, siis on teatud raiepiirangud paratamatud.

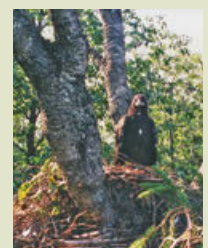

Foto: Urmas Sellis

Tartus peeti ülemaailmsed metsaökoloogia konverentsi

Tänavu 11.–14. augustil toimus Tartus esinduslik rahvusvaheline metsateaduslik konverents metsade häiringute, taastamise ja majandamise teemadel.

Ahto Kangur, maaülikooli metsakorralduse osakonna dotsent
Marek Metslaid, maaülikooli metsabioloogia osakonna vanemteadur
Piret Trei, maaülikooli metsabioloogia osakonna vanemlaborant
Kalev Jõgiste, maaülikooli metsabioloogia osakonna professor
Floortje Vodde, maaülikooli metsabioloogia osakonna spetsialist

Ühine rahvusvaheline ettevõtmine kandis inglisekeelset nime „Forest landscapes mosaics: disturbance, restoration and management at times of global change”, mis eesti keeles võiks kõlada nii: „Metsamaastiku mosaiik: häiringud, taastamine ja majandamine globaalsete muutuste ajal”. Organiseerijaks oli Eesti maaülikooli metsandus- ja maaehitusinstituudi metsabioloogia osakond koostöös EFINORD-SNS võrgustikega FORDISMAN (The Network Natural Disturbance Dynamics Analysis for Forest Ecosystem Management) ja PRIFOR (The Nordic Working Group on the Ecology of Primeval Boreal Forests). Ühtlasi oli konverents IUFRO (International Union of Forest Research Organizations), FURN (Forest Ungulate Research Network) ja IAVS (International Association for Vegetation Science) võrgustike kokkusaamiste toimumiskohaks. Seega oli Tartus koos märkimisväärne rahvusvaheliste teadusorganisatsioonide kogu.

FORDISMAN uurimisvõrgustik on metsahäiringute alaste uurimistega tegelevaid teadlasi ja praktikuid iga-

aastaselt kokku kutsunud juba alates 2001. aastast. Eelmine suurem konverents oli Eestis 2004. aastal Otepääl. Mõte korraldada 2014. aasta metsahäiringute uurimisvõrgustike ülemaailmne akadeemiline kokkusaamine taas Eestis tekkis juba 2012. aastal. Nüüd sai see siis teoks.

Metsahäiringutest ühe ja teise nurga alt

Konverentsi põhiteemad olid seotud metsade säilitamise ja säästva metsakasutusega globaalsete keskkonnamuutuste tingimustes. Samuti käsitleti globaalsete keskkonnamuutuste ja poliitiliste otsuste mõju looduslikele ja inimtekkelistele häiringutele. Kolme päeva jooksul

esinesid plenaartekannetega professor Kalev Jõgiste (Eesti maaülikool), doktor Sylvie Gauthier (Kanada metsateadus), doktor Kaisa Junninen (Soome metsavalitsus), professor Shinya Sugita (Tallinna ülikool), doktor Ekaterina Shorohova (Peterburi riiklik metsatehniline ülikool, Soome metsainstituut (METLA)) ja doktor W. Keith Moser (USDA metsateadus). Lisaks esitati kaheksa erineva alateema raames 81 suulist ettekannet, millele lisandus 38 postriga stenditekannte sessioon.

Uuenevad arusaamad metsaökoloogia

Intensiivse metsamajandusega alad on võrreldes looduslikega oluliselt lihtsama struktuuri ja liigilise koosseisuga, mis omakorda on muutnud looduslike häiringute mõju ja selle ulatuslikkust antud aladel. Kaisa Junninen ja Ekaterina Shorohova ning mitmed teised autorid tõid oma ettekannetes esile, et ülemaailmselt pööratakse kasvavalt suuremat tähelepanu inimeste ja ka kliima muutumise poolt põhjustatud muutustele ökosüsteemides. Shinya Sugita ja mitmed teised esinejad märkisid, et kliima soojenemine muudab vägagi suures ulatuses seda, kui palju metsas kasvavad puud saavad sademetega vett, milline on metsas õhutemperatuur, kui palju päikesekiirgusest jõuab metsani ja kui palju sellest neeldub pilvkattes. Tulevikuprognoside tegemisel tõuseb aina enam esile vajadus selliste süsteemsete ja funktsio-

Professor Kalev Jõgiste konverentsi avamisel. Ta oli konverentsi korralduskomitee esimees ja on koordineerinud rahvusvahelist metsahäiringute koostöövõrgustikku FORDISMAN juba kolmteist aastat.

Foto: Ahto Kangur

FORDISMAN konverentsil osalejad lõpusessioonil. Konverentsist võttis osa ligikaudu sada viiskümmend inimest kahekümne kahest riigist.

naalsete teadmiste kogumise järele, mis oleksid geograafiliselt esinduslikud ja teisalt ajaliselt pika ulatusega. Ekaterina Shorohova ja W. Keith Moser rõhutasid nii Euroopa kui ka Põhja-Ameerika poolt vajadust jätkata ühtsetel alustel kogutud pikaaja-

Metsade sertifitseerimisel on üha enam hakatud rõhutama, et majandustegevuse käigus on vaja järgida ka teatud looduslikke protsesse.

liste ja metsadünaamikat analüüsida võimaldavate andmete kogumist ning tulemuste praktikas rakendamist.

Sylvie Gauthier ja Kaisa Junninen toonitasid oma plenaarettekannetes järjest kasvavat vajadust kirjeldada ja hinnata loodusväärtusi sõltuvalt metsade funktsionaalsusest. Oluline ei ole ainult ökoloogiline, vaid ka niinimetatud maastikuline funktsionaalsus. Metsade sertifitseerimisel on üha enam hakatud rõhutama, et majandustegevuse käigus on vaja järgida ka teatud looduslikke protsesse. Hea näide on säilikpuud, mis tänases Eestis saanud normiks.

Maastikulise sidususe poolest on metsade taastamine väga oluline küsimus. Veel olulisem on siinjuures ökoloogilise funktsionaalsuse saavutamine. Kui inimese püüdeks on vaid „metsa“ taastamine, siis ununeb sageli küsimus, kuidas istutatud puude poolt moodustuv metsaökosüsteem sarnaneb sellele, mis võiks selles kohas looduslikult olla. Seega on lisaks taasmetsastamisele eesmärgiks ka looduslikult toimuvate

protsesside kiirendamine või taaskäivitamine. Timo Kuuluvainen ja mitmed teised ettekandjad tõid esile tekkinud uudsed ökosüsteemid (novel ecosystems), millede kohta on vaja juba lähitulevikus langetada ka uudseid majandamisotsuseid.

Ekskursioonid loodusesse, mitmekesine kajastus meedias

Konverentsi teisel päeval toimusid ekskursioonid kolmel erineval marsruudil: Järvselja, Endla-Kassinurme ja Kiidjärve-Taevaskoja. Elavalt arutleti praktilise metsanduse ja looduskaitse korralduse ning pärandkultuuri tee-

madel. Soovijatel oli veel võimalus osaleda konverentsijärgsel ringsõidul Lääne-Eestis, Hiiumaal ja Saaremaal. Konverentsi kajastati mitmekeselt kodumaises meedias, sealjuures Vikerraadio keskses uudistesaares Päevakaja, kus ajakirjanik Merilin Sarapuu usutles asjatundlikult Kalev Jõgistet ja soome teadlast Timo Kuuluvainenit.

Suurüritust aitas läbi viia OÜ Frens Konverentsiteenused, toetasid KIK, Taru linn, maaülikool, RMK, Järvselja õppe- ja katsemetskond, AS FestForest, OÜ Artiston, AS A. Le Coq. Tänu kõigile! 🍷

Kirjandus ja allikad

- FORDISMAN 2014. Täpsem info toimunu kohta on leitav konverentsi koduleheküljelt: <http://www.forestdisturbances.com/>
- Kangur, A., Metslaid, M., Moser, W. K., Trei, P. (eds.) 2014. Book of abstracts: International conference Forest landscape mosaics: disturbance, restoration and management at times of global change, Tartu, Estonia 11.–14. August 2014. Transactions of the Institute of Forestry and Rural Engineering, Estonian University of Life Sciences, 40, 140 p.
- Metsaökoloogia korraldasid Tartu üldmaailmse metsateadusliku konverentsi. – Maaülikool, 242, 28. august 2014.
- Risto Mets. Teadlased 22 riigist arutavad metsade muutumist. – Tartu Postimees, 12. august 2014.

Euroopa energeetika pöörab pilgu hakkepuidu poole

Hiljuti toimunud energiajulgeoleku konverentsil tõdeti, et EL peab võtma kasutusele rohkem kohalikke ressursse, et vähendada oma impordisõltuvust Venemaast. Eesti saab siin kiidelda põlevkivi suure osakaaluga (2012. aastal 68%) energiabilansis. Viimase kümne aastaga on suurenenud ka kohaliku küttepuidu (sealhulgas puiduhakke) osakaal.

Energiasõltuvuse vähendamiseks püütakse EL-is muuhulgas võtta kasutusele üha rohkem taastuvenergiaallikaid. 2020. aastaks peab 20% EL-is tarbitavast energiast pärinema taastuvatest energiaallikatest. Eesti on kohustatud tõstma taastuvenergia osakaalu kogu energiatarbimises 2020. aastaks 25%-ni.

Viimastel aastatel on toimunud pidev taastuvenergia osakaalu suurenemine. Suurim taastuvate energiaallikate potentsiaal asub biomassi sektoris, lisaks on head perspektiivid tuuleenergia, biogaasi ja väikehüdroelektrijaamade arendamisel. Tegelikult oli juba 2011. ja 2012. aastatel meil taastuvenergia osakaal lõpptarbimises 25%, mis täidab sisuliselt 2020. aasta eesmärgi. Eesti on oma taastuvenergia kasutamiseks EL-is esimeste riikide hulgas.

Viimase kümne aastaga on küttepuidu tootmine kasvanud 53%, hüdro-, tuuleenergia ja biogaasi tootmine aga isegi kakskümmend korda. Küttepuidu eksport on aga suurenenud sama ajaga 3,5 korda. Taastuvenergia osakaalu suurendamine riikide energiabilansis toetab ka tulevikus meie küttepuidu eksporti.

Tõnu Mertsina,
Swedbanki peaökonomist Eestis

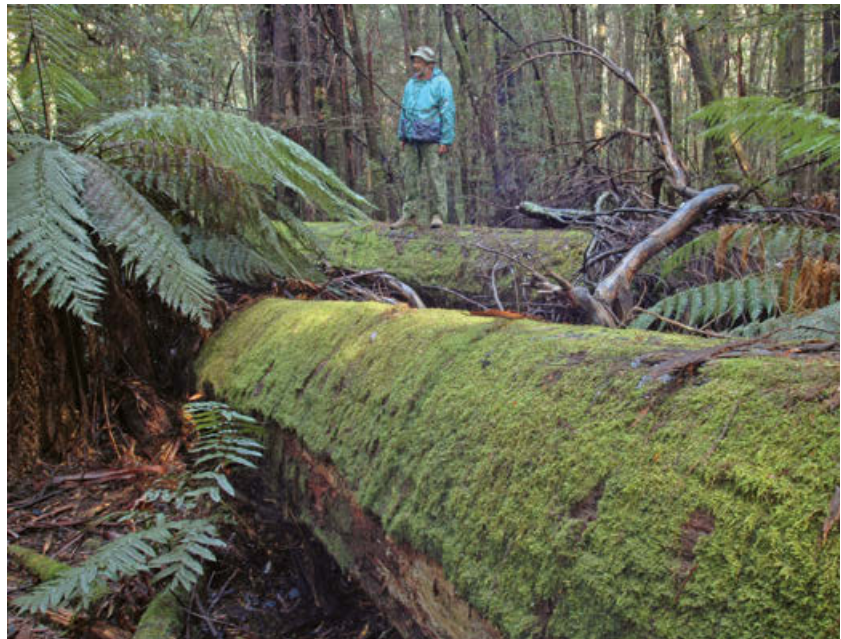

Foto: Hendrik Relve

Austraalia valitsus on pettunud, et ÜRO lükkas tagasi ettepaneku vähendada Tasmaania saarel asuva UNESCO maailmapärandi nimistusse kuuluvate eukalüpti põlismetsade pindala.

Austraalia valitsuse palve Tasmaania hoiumetsade kohta lükati ÜRO poolt tagasi

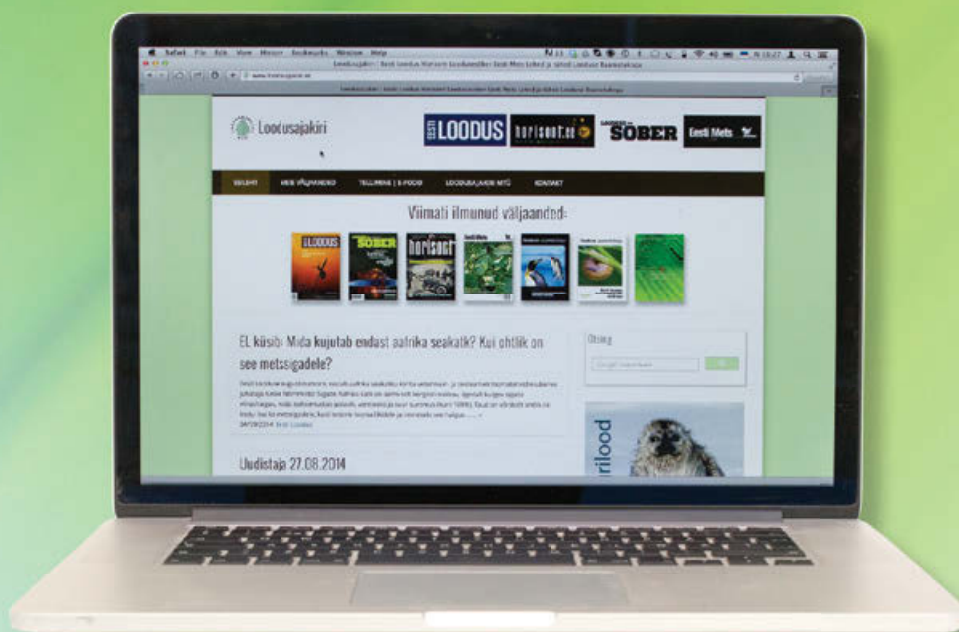
Austraalia valitsus on pettunud, et ÜRO lükkas tagasi ettepaneku vähendada Tasmaania saarel asuva UNESCO maailmapärandi nimistusse kuuluvate metsade pindala. ÜRO maailmapärandi komitee lükkas tagasi Austraalia taotluse võtta nimekirjast välja 74 000 ha hoiumetsi, mis sinna lisati mullu. Otsuse kiitsid heaks Austraalia keskkonnakaitse organisatsioonid ja opositsiooniparteid. Peaminister Tony Abbott ütles, et halvenenud seisukorras metsa ja puuistanduste all oleva ala eemaldamine maailmapärandi nimistust oleks olnud „iseenesestmõistetavalt mõistlik“. „Me oleme otsuses pettunud,“ ütles ta Canberra ajakirjanikele. „Vaatame hoolikalt otsust ja otsustame, mida järgnevalt teha.“ Keskkonnaminister Greg Hunt ütles, et valitsus järgis ettepanekuga oma valimisplatvormis kajastunud sellesisulist punkti. „Usume, et halvenenud seisukorras metsad ja puuistandused komp-

romiteerivad UNESCO maailmapärandi nimistusse kantud Tasmaania loodusmetsi,“ lisas ta. Opositsioonilise töölispartei keskkonna kõneisik Mark Butler lausus aga, et selline ettepanek ei oleks tohtinud üldse ÜRO komiteesse minnagi. „Austraallased ei toeta Tony Abbott'i „kaeva üles, tükelda ära“ suhtumist,“ sõnas ta. Austraalia roheliste juht Christine Milne leidis, et Abbott'i valitsus on pime loodusmetsade väärtuste suhtes. „See on võit tervele mõistusele, metsadele ja kodanikuühiskonnale,“ lisas senaator Milne. Endine Austraalia roheliste juht Bob Brown hindas juhtumit valitsuse diplomaatia fias-koks. Austraalia looduskaitse fond toob välja, et muuhulgas kasvavad Tasmaania metsades maailma kõrgeimate lehtpuude eksemplariid. Mõned sealsed sajanditevanused eukalüptid on peaaegu sada meetrit kõrged. Samuti leidub neil aladel ürgvanu kaljujooniseid.

Eesti Mets / Australian Times

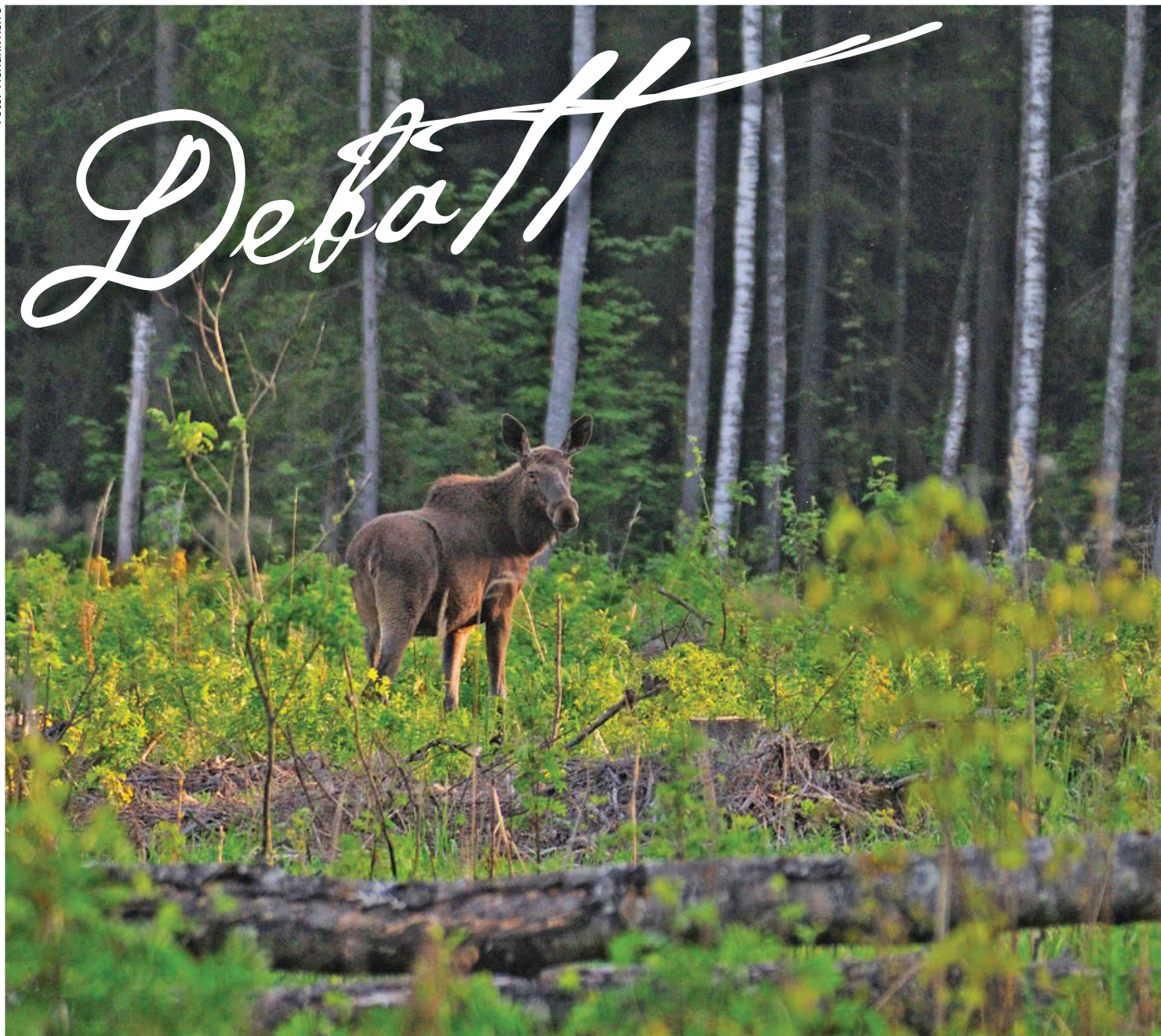

Loe paberilt, loe ekraanilt!

Vormista Eesti Looduse, Loodusesõbra, Horisoni või Eesti Metsa aastatellimus enne 30. novembrit kodulehe www.loodusajakiri.ee kaudu ja vali meie e-poest sarja „Looduse raamatukogu” üks e-raamat kingituseks tasuta.

Kui tellid paketi, 3 või 4 ajakirja korraga, saad kingituseks e-raamatu „Lehed ja tähed. 6”.

Jahimehed soovivad, et metsas oleks rohkesti ulukeid, metsaomanikud tahavad ulukikahjude eest õiglast kompensatsiooni. Kompromisside leidmine pole kerge.

Jahimehed *versus* maaomanikud – leppimine pole kerge tulema

Uuest jahiseadusest, mis rohkem kui aasta tagasi vastu võeti, oli juttu Eesti Metsa 2013. aasta esimeses numbris. Mida arvavad maaomanikud ja jahimehed praegu jahiseadusest?

Ain Alvela, metsandusajakirjanik

Us jahiseadus on loonud olukorra, kus erinevad huvigrupid – ennekõike siis jahimehed ja maaomanikud – peavad omavahel kokku leppima. Kompromissid pole aga kerged tulema. Järgnevalt

Foto: Hendrik Relve

Ühiskonna jaoks on metsloomad loomulik osa loodusest.

Jahindusprobleemidel on mitu osapoolt

1. Riik, kes hoiab jahindust oma kontrolli all. Riik on otsustanud, et maaomanikel ei ole õigust jahti pidada või korraldada. Riik määrab (senini suurelt jaolt omanikke arvestamata) neile kümne aasta kaupa jahirentniku, samuti jahirendipiirkonna ja selle suuruse.
2. Maaomanikud, kellede maal uluk elab ja toitub.
3. Jahirentnikud, kelledest enamik peab jahti omanike maadel, samas nendega kontakteerumata ja nende huvidega arvestamata.
4. Ühiskond, kelle jaoks metsloom on justkui loomulik osa loodusest. Siit tulenevad psühholoogilised tõrked arvukuse piiramisel ja loomade poolt tekitatava kahju tegelikul hindamisel.
5. Metsloomad, kellele jahti peetakse. Nende arvukus on jätkuvalt tõusmas ja järjest raskem on leida põllupidajat või metsaomanikku, kes ulukite põhjustatud kahjude käes ei ole kannatanud.

Allikas: jahiseadus, Ametlikud Teadaanded, Peep Põntson

tutvustame jahimeeste ja metsaomanike esindajate seisukohti lähemalt.

Jahimeeste seltsi tegevjuht Tõnis Korts leiab, et nii vastutus kui kohustused on maaomanikel ja jahimeestel ühised, mingit omanike ahistamist jahi praegune korraldus ei põhjusta. „Loomulikult ei ole lihtne samal ajal tegeleda intensiivse põllupidamisega, metsakasvatuse, jahipidamisega ja suurkiskjate ohjamisega. Kõik need tegevused on vajalikud ja kõik on inimeste huvides, seetõttu on meie ainuvõimalik tee kompromiss,” kinnitab Korts. „Me peame koos metsadesse ja

„Loomulikult ei ole lihtne samal ajal tegeleda intensiivse põllupidamisega, metsakasvatuse, jahipidamisega ja suurkiskjate ohjamisega. Kõik need tegevused on vajalikud ja kõik on inimeste huvides, seetõttu on meie ainuvõimalik tee kompromiss.”

Tõnis Korts

niitudele ära mahtuma. Looduslikud eeldused on olemas, ruumi meil on. Jääb vaid loota, et ka mõistust jagub ja olukorrast saadakse adekvaatselt aru.

See on praegu meie suurim väljakutse.”

Kortsu sõnul annab seadus jahimehele võimaluse omanikuga lepingu puudumisel jahti pidada ja seda päikese tõusust kuni päikese loojanguni. Jahimeeste kaitseks on seatud kahjuhüvitiste-

le piirid, nii on jäägritel võimalik end kaitsta omanike ülemääraste nõudmistest eest. Ja nagu aeg näitab, jäägrid seda õigust ka kasutavad.

JAHISEADUS:

Maaomanik võib oma kinnistul jahi lukku panna

- Maaomaniku õigused jahinduses:
 - korraldada oma maal väikeulukijahti;
 - sõlmida kokkulepe jahindustegevuse korraldamiseks oma kinnisasjal;
 - seada oma maal jahipidamiseks tingimusi või jahipidamine keelata;
 - algetada jahipiirkonna kasutaja väljavahetamist;
 - teha ettepanekuid jahindusnõukogule jahipiirkonna piiride muutmiseks.
- Jahipidamisõigus on füüsilise isiku õigus jahti pidada, kui tal on olemas seda lubavad dokumendid ja ta on kord aastaks maksnud keskkonnatasude seaduse järgi jahipidamisõiguse tasu.
- Jahiaasta on ajavahemik 1. märtsist järgmise aasta veebruari viimase päevani.
- Jahindusnõukogu moodustatakse regionaalse jahindustegevuse korraldamiseks võrdsetel alustel jahipiirkonna kasutajate ja maaomanike ning riigi esindajatest. Selle tööpiirkond ei tohi olla suurem kui maakond.
- Jahipiirkonna kasutaja hüvitab uluki tekitatud kahju maaomanikule, kui nende vahel on sõlmitud vastav leping.
- Kui säärest lepingut ei ole sõlmitud, on kinnisasja omanikul õigus nõuda jahipiirkonna kasutajalt põllumajanduskultuuridele ja metsamaal kasvavatele

okaspuudele uluksõraliste tekitatud kahju osalist hüvitamist ühe vegetatsiooniperioodi jooksul kuni saja euro ulatuses hektari kohta aastas.

- Maaomanik peab selleks esitama jahipiirkonna kasutajale ulukikahjustuste ennetamise teatise, milles näitab ära kaitset vajava põllumajanduskultuuri, okaspuu-uuenduse või -puistu asukoha ja vara kaitseks rakendatud või planeeritavad kaitseabinõud.
- Väikeuluki küttemismahu otsustab igal jahiaastal:
 - oma kinnisasja piires – maaomanik;
 - jahipiirkonnas – jahipiirkonna kasutaja, kui maaomanik ei ole seadnud piiranguid.
- Kinnisasjal jahipidamiseks tuleb selle omanikuga sõlmida leping, riigimaa jahindusliku kasutamise leping sõlmitakse riigimaa valitseja määratud isikuga.
- Kui maaomanik ei ole oma maal jahipidamist keelanud, tohib ilma lepinguta jahti pidada piiramata või tähistamata kinnisasjal päikesetõusust päikeseloojanguni, kuid mitte lähemal kui kaheksa meetri kaugusel hoonest.
- Jahipidamise ajal peab olema kaasas:
 - jahitunnistus (kehtib kümme aastat);
 - jahiluba;
 - jahist osavõtjate nimekiri;
 - suuruluki laskekatse tunnistus;
 - vibujahi laskekatse tunnistus.
- Riiklikku järelevalvet jahiseaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise üle teostab keskkonnainspeksioon.

„Ulukid on peremehetud ja seega meie kõigi ühine omand. Kõigil on õigus osa saada loodusrikkusest ja nautida metsade rahu ja vaikust, näha näiteks kitsekesi toimetamas metsaveeres,” ilmestab ta. „Selle õigusega kaasneb ka vastutus. Vastutus kõigile, kogu ühiskonnale. Koos maksame maksude kaudu kinni looduse kaitsmise. Me peame taluma ka mõistliku piirini ulukite tekitatud kahju, kui nad tulevad sööma inimese poolt kaetud laua taha.”

Metsaomanik Peep Põntson, kes on ühtlasi MTÜ Eesti Metsaühistu juhatus liige, arvab aga, et nii 2003. kui 2013. aasta jahiseadused tagavad jahirentniku domineerimise maaomaniku üle. Maaomaniku ainsaks võimaluseks selle vastu on kas keelata oma maal jaht üldse või nõuda jahirentniku väljavahetamist, selleks tuleb piirkonnas saada üle poolte maaomanike allkirjad. Kuna väikeulukite jaht (sealhulgas kobras) ei ole rentniku kohustus, siis Põhja-Eestis, kus inimesi palju, on omanikul võimalik leida tuttav jahimees, kes kopraid kütiks. Samuti saab ta teavitada maakonna jahindusnõukogu ulukikahjustest ja paluda olukorrale lahendust. Uus jahiseadus ei võimalda aga maaomanikul enam midagi keskkonnametilt nõuda, sest selle ametnikud soovivad omanikul endal jahirentnikuga suhelda.

„Valitsus ei olnud oma väites, et 2013. aasta jahiseadus lahendab peamised vastuolud, sirgjooneline, sest teadis juba seda seadust koostama asudes aastal 2007 – jahiseaduse põhiprobleem seisneb selles, et keskkonnaministeerium on aastakümneid andnud ja annab ka praegu jõustunud jahiseadusele tuginedes maaomanikke arvestamata jahiseltsile (jahirentnikule) kümneks aastaks jahikasutusõiguse loa (jahirendipiirkonna kaupa). Selles ei ole kirjas jahirentniku selgeid kohustusi, kuid on väga suured õigused. Sestap ta ei püüagi midagi ette võtta kahjustuste vältimiseks ja maaomanikega lepingute

Foto: Jüri Pere

Maaomanikul on õigus oma maal korraldada väikeulukijahti.

„Ei ole lihtne tegelda samaaegselt intensiivse metsakasvatuse ja jahindusega. Ainuviimane tee on kompromisside otsimine,” leiab Tõnis Korts.

sõlmimiseks,” selgitab Põntson. „Et jahirentnikelt mingigi leping saada, peab maaomanik ise minema jahiseltsi paluma, et viimane rendilepingu vormistaks. Selge, et sellises seisus lepinguid ei sõlmita ja isegi kui sõlmitakse, siis sellise sisuga, milles seltsil puuduvad kohustused ja vastutus, maaomanik aga loobub oma õigustest ja hoopis tema õlule pannakse vastutus.”

Põntson on kriitiline sellepärast, et nii vana kui uue jahiseadusega säilib põhiprobleem – riik annab

jahirentnikule väga suured monopoolsed õigused ilma kohustuseta omanikke kaasata. Tagajärg: oma-

„Praegune jahindussüsteem on nagu auto, millega sõidab rentnik, omanik tohib oma autot vaid eemalt vaadata, aga on kohustatud seda ülal pidama ja remondikulud kandma.”

Peep Põntson

Number:

kuni 100 eurot hektari kohta näeb praegune seadusandlus maaomanikule ette kompensatsiooni ulukite tekitatud kahju korvamiseks. Metsaomanikud leiavad, et see on naeruväärselt väike summa.

nikul ei ole mõistlike kulutustega reaalselt võimalik mõjutada jahirentnike tegevust, sealjuures ulukite arvu ja sellega kahjude piiramist. Praegu annab riik jahirentnikele kümne aasta kaupa kõik õigused omanike maadel jahipidamiseks, aga sellega kaasnevad kohustused on sõnastatud ebamääraselt. Peep Põntson: „Praegune jahindussüsteem on nagu auto, millega sõidab rentnik, omanik tohib oma autot vaid eemalt vaadata, aga on kohustatud seda ülal pidama ja remondikulud kandma. Mõistliku asjaajamise puhul tuleks rentnikul auto kui ressursi kasutamise eest omanikule renti maksta. Maaressurss on jahirentnikel sisuliselt tasuta käes. Jahinduse tulud lähevad liha ja trofeede näol rentnikele, otsesed kulud ja kahjud jäetakse maaomanike kanda, kaudseid kulusid aga pannakse kandma kogu ühiskond.”

Ulukikahjustustele ei pöörata piisavalt tähelepanu, seetõttu korraldatakse jahti seal, kus see on lihtsam. Pahatihti jäetakse metsloomad küttimata aladelt, mis kannatavad tugevate kahjustuste all, ent mis on ligipääsult või jahikorralduslikult keerukamad, leiab Põntson.

„Suurulukite küttimiseks määratud laskelempiir on enamasti koostatud maaomanike vajadusi ja nende arvamust arvestamata,” ütleb ta. „Kui laskeliimiidi määramiseks on kasutatud loomade loendusandmeid, siis on siin mitmeid küsimusi.”

Jahimehed: tahame seista ulukite õiguste eest

Ulukite tähtsuse rõhutamiseks kuulutas jahimeeste seltsi (EJS) juhatus 2014. aasta „Märka ulukit!” aastaks. Maa jätkusuutlik majandamine nõuab, et arvestaksime metsloomadega ja jätaksime ka neile ruumi elamiseks.

Tõnis Korts,
Eesti jahimeeste seltsi tegevjuht

Ühiselt saab püüelda tasakaalu poole

Esimesed jahiseaduse viljad valmisid tegelikult juba enne selle vastuvõtmist. Läbi vaidluste ja teineteise positsioonide selgitamise läheneti ja loodi pinnas edasiseks koostööks. Kõige efektiivsemalt tegutsevaks huvigrupiks olid ja on need jahimehed, kes on ka ise maaomanikud ning kellele on tuttavad mõlema poole mured ja rõõmud. Täna on enamikele meist selgeks saanud, et mets ei ole pelgalt puupõld, aga ka mitte sigala. On selge, et peame saavutama tasakaalu, mis hoiab süsteemi koostöös ja toimivana.

Keskkond on keerukas süsteem oma seostega ja meie ühine ülesanne on hoida tasakaalu oma tegevuste ja looduseaduste vahel. Põllumehed ütlevad, et põld ei salli narrimist ja tegelikult ei salli seda ka kogu ümbritsev keskkond, sealhulgas mets.

Euroopa ja kogu maailma jahimehed on valinud kestliku jahiduse suuna. See on pikemas perspektiivis ainuvõimalik tee, mis kindlustab jahi kui hobi jätkumise ning tagab ka bioloogilise elu mitmekesisuse säilimise ja taastumise. Ja seda viisil, millist aktsepteerib ühiskond. Tänapäeval on minud veelgi kaugemale ja säästlikku jahindust käsitletakse kui praktilise looduskaitse üht meetet. Seda on toonitanud maailma looduskaitseorganisatsioon IUCN ja neid väärtusi jagab ka Eesti jahimeeste selts.

Loodus vajab teadvustatud reguleerimist

Üha enam on päevakorras ulukite tervise küsimus. Kindlasti ei poolda jahimehed loomade massilist hävitamist, nagu näiteks metssigade puhul on seda administraatorid erinevates riikides pakkunud. Haiguste leviku ärahoidmiseks ja metsloomade asurkonna säilitamiseks on palju paremaid lahendusi. Sellega aga tuleb senisest enam tegeleda, siin on jahimehed veterinaaridele ja kõigile teistele asjast huvitatutele partneriteks. Hea koostöö näide on aastatepikkune marutaudiprojekt, kus jahimehed on kogunud proove hukkunud ja kütitud ulukitelt.

Viimasel ajal on mitmeid biotehnoloogilisi meetmeid, sealhulgas lisasöötmise ja mineraalide andmine, tõlgendatud liialt lihtsustatult. Unustatud on, kuidas nende ja teiste abinõudega saab ulukiasurkonda ohjata. Kohtab ka selliseid seisukohti, et asurkondi polegi vaja piirata, las toimib see omasoodu. See on võimalik paikades, kus ei ole intensiivset metsa- ja põllumajandust ning muud aktiivset inimtegevust. Eestis jääb loosung „Loodus reguleerib ennast ise!” helesiniseks unistuseks. Loodus on üks süsteem ja piirates näiteks suurkiskjaid, peame samaaegselt tegelema nende toiduahela ja elutingimustega. See aga ongi ohjamine.

Jahimehed soovivad ulukite väärtustamist

Viimasel ajal teeb jahimeestele muret ulukite vähene väärtusta-

mine. Tihti suhtutakse neisse kui majanduse õitsemist takistavatesse tüütutesse olenditesse ja kurjade haiguste kandjatesse, kellega Jumal inimesi nuhtleb. Nad hüpavad meie kallitele autodele ette, rikuvad piirdeaiata murutalusid ja viivad lemmiklooma keti küljest ära.

Tegelikult on jahiloomadel inimühiskonnas alati suur roll täita. Et rõhutada nende tähtsust, ongi EJS-i juhatus kuulutanud 2014. aasta „Märka ulukit!” aastaks. See väljendab soovi tõsta metsloom taas pje-

Foto: Jüri Pere

„Ulukiasurkonnad end ise ei ohja, neid on vaja ohjata,” teavad jahimehed.

Keskkonnaministeeriumiga sõlmitud haldusleping annab meile õiguse peatada seaduse vastu eksinud jahimehe jahipidamise õigus kuni kolmeks aastaks.

destaalile, nagu ta meie esivanemate ajal oli.

Kes kaitseb ulukite õigusi? Jahimehed koos maaomanikega

peavad tagama nende õiguse elule, sest loomade elupaikade valutamiseks oleme hakanud end pidama maa ainuperemeheks. Jätkusuutlik majandamine nõuab aga uluki-

tele elamiseks, varjumiseks ja toitumiseks ruumi jätmist.

EJS vastutab jahinduse ja jahipidamise korralduse eest. Aprillikuu

üldkoosolekul võeti vastu Eesti Jahinduse Hea Tava, mis on märgilise tähtsusega dokument meie jahinduse ajaloos. Koos keskkonnanispektsiooni ja teiste jõustruktuuridega astume vastu ebaseaduslikele jahipidamisele ja salaküttidele. Keskkonnaministeeriumiga sõlmitud haldusleping annab meile õiguse peatada seaduse vastu eksinud jahimehe jahipidamise õigus kuni kolmeks aastaks.

Analüüsideks veel liiga vähe kogemusi

Uus jahiseadus on toiminud ligi aasta. Kas seadus on oma eesmärgi täitnud? Aeg on veel liialt lühike, et kokkuvõtteid teha ja ühest vastust anda.

Üks olulisemaid regulatsioone – kahjuhüvitised – ei ole veel rakendunud. 1. maiks võisid maaomanikud jahimeestele esitada ulukikahjude ennetamise teatised, kus on kirjas kaitset vajavate kultuuride asukohad ja rakendatud või planeeritavad kaitseabinõud. Kuidas kahjusid hüvitatakse, selgub aga hiljem. Aeg näitab ka seda, mis sugused vara kaitseks rakendatud abinõud loetakse piisavateks. Esimesed korralikumad analüüsid saab teha ehk kolme-nelja aasta pärast, kui on olemas vastav praktika. Ette võib tulla ka kohtuskäike, kuigi me kõik püüame sellest kui ressursimahukast protsessist hoiduda.

Tänavu aprillis toimunud üldkoosolekul võttis EJS vastu arengusuunad, kus oluline osa on nii jahimeeste kui ka maaomanike koolitusel. Samuti soovime anda tervikliku ülevaate jahindusest kui majandusharust ja selle toimemehhanismidest.

Nii uus jahiseadus kui ka tendentsid ühiskonnas toovad usutavasti kaasa jahimeeste edasise koonduamise tugevasse organisatsiooni, kus on ühendatud seltside kogemused, teadmised ja ressursid ning mis on riigile ja maaomanike organisatsioonidele vääriliseks partneriks jahinduse arendamisel.

Kuidas meeldiks, kui teie põllul või aias käiks söömas naabri lehm või kits? Just nii tunnevad ennast metsakasvatavad, kellele istutatud metsakultuurid ulukid hävitavad, aga vastavat kahjutasu selle eest ei taha maksta keegi.

Metsaomanikud: jahiõigus tuleb anda tagasi maa omanikule

Maaomaniku häält ei arvestata praegu piisavalt. On vaja jõuda viimaks välja mõisaaja mentaliteedist tänapäeva euroopalikku jahindusse, kus omaniku otsustusõigus oma maa üle on tagatud.

Peep Põntson,

MTÜ Eesti Metsaühistu juhatuse liige, metsandusekspert

Ulukite arvukus ja nende

tekitatud kahjud kasvavad üle pea

Kuidas meeldiks, kui teie põllul, lil-
leaias ja peenramaal käiks söömas

naabri lehm või kits? Vahest kogu-
ni lehma- või kitsekari? Ilmselt
läheksite kohe temalt kahjutasu ja
loomade tõkestamist nõudma. Aga

naaber ütleb, et las loomad söövad
seal, kus tahavad ja kui on mingi
probleem, esita avaldus, eks siis
vaatame.

Umbes sellises olukorras tun-
nevad end metsaomanikud ja põl-
lupidajad, kelle suhtes kiusakaks
naabriks on praegu riik, kes peab
nende maadel metsloomi. Nende
võimalikult kõrge arvukusest on
teadagi eelkõige huvitatud jahime-
hed. Paraku tuleneb siit konflikt
maaomanikuga, kes sooviks mets-
loomade tekitatud kahjusid vähen-
dada.

Püüan teema lahti seletada.
Metsloomade optimaalse arvukuse
üle ei paista peetavat erilisi arute-
lusid, küll aga kuulub mõtteaval-
dusi suurema bioloogilise mahuta-
vuse teemal ja laiemalt näib olevat
omaks võetud seisukoht, et pigem
on loomade kõrge arvukus posi-
tiivne. Selles osas lahkne me näiteks
oluliselt sõjaeelse Eesti Vabariigi
metsandusloogikast. Tollal elas
Eesti piires kõigest 30–50 põtra ja
keegi ei eeldanud, et neid võiks olla
tuhandeid.

Elanike loodusest taandumise-
ga on rebased ja põdrad muutunud
linnaruumis järjest igapäevase-
teks, maaoludes aga kujuneb met-
sanoorendik või põllukultuur üha
uute näljaste suude söödamaaks.

Kahjud on üüratud

Metsanduses on ulukite poolt teki-
tatud kahjusummaks hinnatud ligi-
kaudselt kakssada miljonit eurot
aastas. Riikliku metsainventuuri
andmete järgi arvatades on summa
oluliselt suuremgi. Kahjud, saa-
mata jäävad tulud ja maaomani-
ke täiendavad kulud, võivad kokku
kündida veelgi suuremaks.

Metsloomade liiga kõrge arvu-
kus põhjustab looduses ka liikide
tasakaalu nihkeid, mis omakorda
mõjutavad negatiivselt ökosüste-
me. Metsanduses tuleb nüüd arves-
tada sellega, et ulukid rikuvad juba
suurema osa noorendikke, ründed
tabavad järjest enam ka keskealisi
puid. Küsitavad on loomade loen-
dusandmed. Maakondade jahin-

dusjuhid näitavad meile allkirjadata loendusandmete tabeleid ja neidki mitte kõigi aastate kohta. Suuliselt on mõnigi jahindusjuht lisanud, et nemad numbrite eest ei vastuta. Jahiseadus on küll pannud jahirentnikele loomade loendamise kohustuse, kuid selle õiguspärasust täitmist pole riik seni justkui nõudnudki.

Mõisaajast on vaja välja saada

Pikaajalise kogemuse najal on paljud aru saanud, et keskkonnaamet ja selle eelkäijad on jahirentnikele jaganud jahiõigusi kümneks aastaks sisuliselt kohustusteta. Seega ei ole jahirentnikel motivatsiooni maaomanike seisukohtadega arvestamiseks. Taaskord pikaajaste jahilubade kinnitamisega kohustusi sätestamata ja nende täitmist kontrollimata, ei muutnud riik olukorda paremaks. Sisuliselt on praegune pikaajaline jahirent põhiseadusega vastuolus olev erioigus.

Kui jahirentnikud jõuavad osta kalleid relvi, optikat ja metsaliikureid, siis peaksid nad suutma maksta ka maaomanikele jahirenti, seda enam, et kollektiivse jahi korral jaotatakse rendisumma rühma

liikmete vahel ära. Oleks õige, kui jahindusega tugevalt seotud riigikogu liige ei hääletaks jahindusküsimuste üle – sisuliselt hääletab ta ju isiklikes huvides.

Kui jahirentnikud jõuavad osta kalleid relvi, optikat ja metsaliikureid, siis peaksid nad suutma maksta ka maaomanikele jahirenti, seda enam, et kollektiivse jahi korral jaotatakse rendisumma rühma liikmete vahel ära.

Üks eksministrist jahindusjuht kurdab, et neil on väga raske oma jahinduspiirkonda hallata. Lahendusettepanekule, et laske siis keskkonnaametil jagada suur piirkond mitmeks väiksemaks ja aktiivsematel jahimeestel luua neisse oma jahiseltsid, ta paraku vastata ei taha. Ka ei taha mitmed jahindustegelased üldse peatuda teemal, et praegused ülisuured piirkonnad on ammu oma aja ära elanud, sisuliselt on need jäänud mõisaajast jahindusest. Suuruluki jahipiirkond on Soomes tuhat hektarit. Tegelikult

puudub Eestis igasugune vajadus 5000 hektari suuruste jahipiirkondade järele.

Praeguse mõisaajast jahikorralduse lahendus on kõigile teada ja esitatav kahe lausega: olukord tuleb vastavusse viia põhiseadusega, seega tuleb jahiõigus tagasi anda maaomanikule, kes vajadusel rendib jahiõiguse ise kellele tahab ja sellistel tingimustel, nagu tahab. Riik ei väljasta enam üle

omaniku pea jahirendiõigusi. Sellega kaoksid hallid tsoonid jahikorralduses ning protsess hakkaks käima maaomaniku ja jahipidaja kokkuleppe alusel. Samuti väheneks haldamata jahialade hulk, piiratakse ulukikahjusid omanikele talutava määran ja kaoks mõnede jahikorraldajate kohatine mõödutundetu omavolitsemine maaomanike maadel. Lühidalt – jõuaksime feodaalajast lõpuks euroopalikku jahindusse, kus omanikku ei kohelda teisejärgulise tegelasena, vaid tema otsustusõigus omal maal on tagatud.

Mujal Euroopas on jahindus arvestatav maamajanduse valdkond

Jahindus on traditsiooniline majandusharu, mis enamikes Euroopa riikides annab arvestatava panuse maa ettevõtlusesse.

Ain Alvela,
metsandusajakirjanik

Tänu sesoonsusele pakub jahindus arvestatavat sissetulekuvõimalust maaturismiga tegelejatele. Jahi korraldamine on suhteliselt tööjõumahukas, ka see on maaelu kontekstis oluline.

2010. aastal Helsingi ülikooli poolt

publitseeritud analüüs Põhjamaade jahitursismi potentsiaalset viitab sellele, et kui jahindus on korraldatud turumajanduse põhimõtetel ja seda arendavad kliendile orienteeritud ettevõtted, siis luuakse regiooni lisaväärtust 60% rohkem kui klubilise

jahindustegevusega. Seda potentsiaali pole Eestis rakendatud.

Toimiva ja läbipaistva turu puudumine on barjääriks uute ettevõtete tekkele ja kõrge lisaväärtusega teenuste arendamisele. Praegune jahimaade riiklik jaotamine jahiseltsi-

Foto: Hendrik Relve

Jahitursismil on Euroopa Põhjamaades suur potentsiaal.

dele tekitab erametsaomanike hinnangul ebavõrdse konkurentsiolekorra nende maaettevõtetele, kes

Ulukitega kaasnevate kahjustuste ulatus on selges korrelatsioonis jahiloomade populatsioonide suurusega.

tahavad jahiturismiga tegeleda, kuid peavad jahiload omakorda jahiselt-sidelt ostma. Näiteks Soomes tegutseb jahindussektoris ligi nelisada väikeettevõtet, kellest ligi 30% pakuvad kõrge lisaväärtusega jahiturismi teenuseid (välisdelegatsioonide jahi- või spetsiifiline jahikoerateenus, IT-arendused, trofeeide väärindamine, mittejahimeestest kaaslastele ökoloogia kultuuriprogrammi pakkumine ja muud).

Ulukitega kaasnevate kahjustuste ulatus on selges korrelatsioonis jahiloomade populatsioonide suurusega. Kui ohjamine ei toimu kooskõlas metsa- ja põllumajandusliku tegevuse planeerimisega, siis kannatab investeeringute (külvi, metsaistutus, noorendike ja põllukultuuride hooldus) tulukus või ebaõnnestuvad need täiesti.

Eestis on kõige täpsemalt ulu-

kikahjusid hinnanud RMK, saades uuendusala ja metsanoorendike aastaseks kahjumääraks ligi 1,1 miljonit eurot. Võttes arvesse riigi ja erametsade proportsiooni, võib eeldada ainuüksi metsakahju üldsuuruseks umbes 2–2,5 miljonit eurot aastas (põllumajanduskah-

judeta). Nii EL-i kui ka riiklikest vahenditest makstakse erametsades tehtavatele investeeringutele ja põllumajandusele toetusi, seega mõjutab selline süsteem negatiivselt maksu- maksja raha kasutamise tulemuslikkust. Kindla seltskonnajahinduslik privileeg tekitab seetõttu lisaks kehtiva süsteemi administreerimise

Euroopa jahiturismis pakutakse ka spetsiifilist jahikoera teenust.

Foto: Jüri Pere

kuludele „varjatud koormust” maksumaksjale.

RMK jahilade rendioksjonid on näidanud, et sarnaselt muudele Euroopa riikidele eksisteerib ka Eestis turupõhine nõudlus jahioiguse saamiseks. Kui jahipiirkonna kasutusõiguse eest riigile minev tasu on 0,15 eurot/ha, siis 2011. aastal kujunes RMK oksjonil müügihinnaks 1,72 eurot/ha, mis aasta hiljem tõusis omakorda 10% ja mullu veel mõne protsendi võrra. Sisuliselt

tähendab see, et kui kogu riigimetsas jahioigus tänaseks kujunenud turuhinnaga välja rentida, siis saaks maksumaksja minimaalselt lisatulu suurusjärgus 1,7 miljonit eurot aastas.

Tasub märkida, et samas suurusjärgus tulust on praegu ilma jäetud ka maaomanikud, mis kahjustab otseselt nende investeerimispotentsiaali, sealhulgas võimekust taastada ökosüsteemidele tekkinud kahjud.

TASUB TEADA: Jahimaade jaotus Euroopa riikides

Riik	Jahipiirkonna minimaalne pindala (ha)	Maaomanike osalus jahipiirkonna moodustamisel
Rootsi	Puudub	Maaomand jahipiirkonna aluseks, moodustatakse koostöö kaudu
Soome	Pöder 1000 ha, teised hirvlased (va. metskits) 500 ha, metskits – väikeuluk	Jahipiirkonnad järgivad munitsipaalüksuseid; moodustamise aluseks on maaomand ja omanike koostöö
Eesti	5000 ha	Jahipiirkonnad põhinevad väljakujunenud (riiklikult kinnitatud) piiridel
Läti	Pöder 2500 ha, metskits 200 ha	Moodustamise aluseks maaomanike koostöö
Saksamaa	75 ha (liidumaades erinev)	Kui 75 ha nõuet ei suuda täita, siis moodustatakse automaatselt jahiala munitsipaalüksuse piire järgides; aluseks maaomand
Tšehhi	500 ha (eraldi ulukiaiad 50 ha)	Ühistevõrgu kaudu loodud piirkonnad või erajahipiirkonnad
Hispaania	250 ha väikeuluk ja 500 ha suuruluk	Maaomand jahipiirkonna aluseks

Allikad: erametsaliit, talupidajate keskliit, põllumeeste keskliit

Jahimeestest topisemeistrid

Topiste ja trofeede valmistamisest ning selle tegevusega kaasnevaid jahilugusid pajatavad kaks kütti – Janno Lang ja Peeter Hussar.

Kristiina Viiron,
Eesti Päevalehe ajakirjanik

Janno Lang ütleb, et topis on kui büst tabatud looma auks

„Jaht on ühelt poolt looma vägivaldne hukkamine, teisalt ei jää keegi igavesi elama. Aga kui paned sarved seinalle, on see väike mälestustahvel, kui aga teed topise või büsti, siis on see justkui ausammas loomale,” ütleb Pärnumaa staažikas jahimees ja topisevalmistaja Janno Lang. Oma kodu ühele korrusele on ta sisse seadnud väljapaneku loomade topistest, büstidest, sarvedest ja koljudest. Suurem osa neist on Janno enda jahitrofeed nii Eestist kui ka kaugematest maadest.

Topiseks või büstiks saavad Janno sõnul kõige uhkemad jahitrofeed või siis paneb ta alusele väärikad sarved ja kihvad. Iga niisuguse tööga kaasneb alati ka korralik jahilugu.

Oma esimese töö – büsti – meisterdas mees juba mitmeid aastaid tagasi. Tegemist oli korraliku metsseaga, kellega Janno esmalt topisete-gija juurde läks, et töö temalt tellida. Hind, mida too küsis, oli krõbe, see-tõttu otsustas Janno ise topise teha. Praeguseks on ta neid valmistanud põhitööna ligi viisteist aastat, tellija-teks peamiselt jahimehed, ent ka loo-dusharidust pakkuvad asutused.

Topisetegemine on aeganõudev töö: nahk on tarvis nülvida, töödelda, valida asend ning vastavalt sellele ja nahast mõõtudele uretaanist kunst-

Foto: Kristiina Viiron

Suurt isakaru, kelle uhke büst seinääres seisab, üritas Janno Lang tabada kolm aastat.

keha, tõmmata nahk kehale, õmmel-da, paigaldada silmad, meikida nägu ... Kuivamiseks kulub aega kuujagu.

„Nülgides peab kohe teadma, et loomast tuleb topis,” märgib Janno, et valesid löikeid tehes võib naha ära rikkuda. Samuti kehtib see siis, kui on soovi nahka parkida ja ehk näi-tuselegi viia. „Kui käpa tagant valesti löikad, saad hindamisel miinus kaks-kümmend punkti juba kirja,” teab Janno. Ta on CIC süsteemi jahitro-feede ekspert ja osalenud mitmel trofeenäituse hindamisel.

Loomi peab topisemeister hästi tundma. Aga kui käid pikki aastaid jahil, siis õpid ära loomade käitumi-se ja iseloomulikud poosid. Nii oskad topisele anda loomutruu asendi.

Janno väljapanekus on ümmargu-selt kuuskümmend looma. Seal on peaaegu kõik meie metsade jahi-ulukid, aga ka eksotiliselt loomi teis-telt mandritelt. Janno on küttinud näiteks Ameerikas piisonit ja musta karu, Aafrikas suurkudu, hüpikjänest, tüügassiga, hüpikgaselli, Valgevenes punahirve, Soomes põhjapõtra ja val-

gesabahirve. Eestis loodab ta tabada veel kuldmedaliväärilise põdrapulli ja ilvese, hõbedased on juba olemas.

Hunditopiste kogu üks Eesti uhkemaid

Kiskjad on jahimehele alati väärilised vastased, kergesti nende kütmine ei lähe. Metsas jahipidamiseks veedetud aega ei mööda Janno tundide ja päevade, vaid aastatega. „Arutasime sõbraga ükskord, kui kaua oleme metsas passinud ja leidsime, et nagu kolm aastat üksikongis – ei tohi süüa, juua ja liigutada,” muheleb mees. Varemalt tavatses Janno varitseda puu otsas, eelmisest aastast on tal aga varistuskantsel. „Looduses oled küll rohkem jahis sees, aga vane ma mehena lähed mugavaks,” täheldab Janno. Majas olles ei saja vähemalt vihm otse kaela ja tuul ei puhu läbi. Tundide kaupa ühes asendis püsimine teeb lihased samamoodi haigeks, nagu oleks öhtu otsa jõusaa- lis rassinud.

„Hea kui kolmekümne metsaskäimise korra kohta ühekorra hunti näed,” märgib Janno. Ta teab neid, kes on viiskümmend aastat jahimehed olnud, ent polegi metsas hallivatimeest kohanud. „Hundijaht nõuab kõige rohkem pühendumust, see on kõige suurem ajakulu,” kinnitab ta. „Edukas jahimees peab olema madalam kui rohi ja vaiksem kui

tuul, teda ei tohi olla näha ega kuulda.”

Pühendumise tulemusena on Janno küttnud kaksteist hunti, neist ühe ühisjahis, ülejäänud hiilides, varitsedes, ulgumisega ligi meelitades. Janno hunditopiste kogu on üks Eesti uhkemaid.

„Pead karja selgeks saama – kus liiguvad, mida teevad. Hundid võivad väga erinevad olla,” pajatab ta. „Osa kisavad, uluvad, kaklevad omavahel. Teised liiguvad nagu varjud.”

Kiskjad on jahimehele alati väärilised vastased, kergesti nende kütmine ei lähe.

Karutopis käis laulupeol

Suurt isakaru, kelle uhke büst seinääres seisab, üritas Janno tabada kolm aastat.

„Lõpuks eksis tema, muidu eksisin kogu aeg mina. Otsustavaks sai see, et läksin varitsuspaika viimased poolteist kilomeetrit jalgrattal ja karu ei saanud aru, kuidas ma sinna sain,” meenutab Janno. Karule oli hästi selgeks saanud, kuidas ja kus tema vastane metsas liigub ja kuhu auto jätab. „Minu rada kulges ühel pool kraavi ja tema oma teisel. Jäin seisma, karu samuti, läksin mina edasi, tema ka, saatis mind autoni ja läks oma teed,” toob Janno näite looma kavalusest.

Karule saatuslikul öhtul langesid kokku kõik jahimehe jaoks positiivsed asjaolud: luureandmed, ilm, tuule suund, täiskuu, enamvähem teada kella-aeg. Vanal raiesmikul ületas karu esimese lagendiku ootamatult, kuid teise lageda serva jõudes oli Janno juba valmis. „Teinud mõned sammud

Elu jooksul on Janno küttnud kaksteist hunti. Tema hunditopiste kogu on Eesti uhkemaid.

nähtaval, peatus ta, tunnetades, et nüüd ta eksis,” kirjeldab Janno asjade kulgu. „Minult on palju küsitud, mis tunne on, kui sellise karu maha lased. Muidugi olin ma üliõnnelik. Minu kauaaegne töö kandis vilja, ma sain sellega hakkama! Teisalt oli mul temast tõsiselt kahju – selline metsa kuningas. Täna sin Jahijumalat ja palusin Metsavanalt andeks, et temalt ühe hoolealuse ära võtsin.”

Suure isakaru topis on aga kogu- ni laulu- ja tantsupeost osa võtnud.

Kuna Vändra sümbol on kuulsa jahilaulu järgi ju karu, tahtsid sealsed taidlejad selle looma kuju oma rongkäigu etteotsa. Janno meister- das topisele platvormi

alla ja karu veereski kaasa kogu peote. Muidugi tekitas see pealtvaatajais suurt elevust. Sama karu on esinenud ka mitmes telesaates.

Ilvese ja põdra lugu

Üks ilves aga sai väikese rolli oma elu- ajal Rein Marani filmi „Ilvese lugu” lõpukaadrites, kus ta puuriga looma- aeda viiakse. Loomaaias ta elas- ki, aga kütis teda ikka Janno, kes püüdis ilvese pea veerand sajandit tagasi umbes pooleaastase kutsika- na. Õnnetuke oli kahe varbaga nugi- seraudadesse kinni jäänud. Janno tõi ilvesekutsika koju ja edasise elupaiga saigi ta endale loomaaias, kus ta elas kakskümmend kaks aastat.

Janno ja Mati Kaal olid kokku lepi- pinud, et kui ilves sureb, saab Janno naha ja Mati kolba. Niimoodi ka läks.

Metsas ei käi Janno üksnes püssi, vaid ka kaamera. „Metsisemängu filmida on omaette katsumus,” teab ta, millist kannatlikkust see nõuab. „On külm ja nii vaikne, et isegi sil- mapilkumine on kuulda ja kui siis kaamera tööle paned, tundub nagu onn kõmiseks.” Kord, kui mees kaa- mera ja püssiga puu otsas varit- ses, kuulis ta põdrapulli jooksu ajal „puhumas”. „Matkisin teda ja meeli- tasin ta otse puu alla,” pajatab Janno. „Loom sai lõpuks aru, et midagi on valesti – kaamera surises otse pea kohal. Seisis, keeras ringi, sörkis

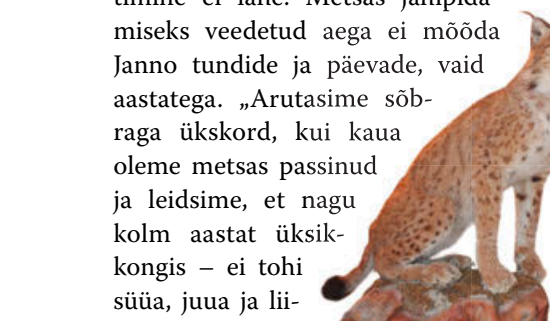

Foto: Kristiina Viiron

natuke eemale ja jäi oma põdraasja ajama.” Janno sai aga põdrapullist superkaadrid.

Paar nädalat hiljem tabas sama looma naaberseltsi jahimees. Sarved olid sel võimsal looma 114 sentimeetrit laiad ja hõbemedali väärilised. „Seda juhtumit meenutades tuleb tihti huulile muie või hoo- pis karvased ja sarvilised sajatused,” täheldab mees.

Peeter Hussari topiste ja trofeede valmistamine algas kuldmedali seakihvadest

Peeter Hussar on retkejuht, jahi- ja loodusemees, kuid ka topiste ja trofeede valmistaja. Kodus on tal ette näidata hulga alustele kinnitatud trofeesid. Siiski on palju loomanahku, koljusid ja sarvi tallele panduna alles oma järke ootamas, sest oma kodust ta zooloomuuseumi teha ei tahaks.

Peeter märgib, et tema esimesed kuldmedali metsseakihvad olid kakskümmend aastat tagasi tõenäoliselt esimesed, mis ta ka kodus trofeena seinale pani ja neist said innustust teisedki kodukandi kütid. Enne pandi külas pigem soku- ja põdrasarvi nagiks, aga kihvasid alusele mitte. „Sealtmaalt hakkas asi arenema, mõni tellis peatopisegi,” nendib ta.

Hästi on meelde jäänud jaht, kust Peeter kuldmedalivääriliste kihvadega kuldi sai. Tollast ühisjahti tänapäevasega kõrvutada ei saa – jahimeestel polnud sidepidamisvahendeid, rääkimata sellest, et nad saanuks koera asukohta metsas, nagu praegu, määratleda. „Pidid jahiala hästi tundma, oskama näiteks kokku leppida, et saame kahe tunni pärast selle ja selle kuuse juures

Peeter ja siil. Väikese looma topist on Peetri kogemuste järgi isegi keerukam teha kui suure looma oma.

kokku,” selgitab ta. Tookord liikus Peeter metsas umbes neli kilomeetrit koortele järele, kes olid kuldi üles võtnud ja lasi looma maha. „Teised kütid tulid riburada juurde, kuigi olime senisest kohast neli kuni viis kilomeetrit ära liikunud ja omavahel me sidet ei pidanud. Kõik toimus nõu pidamata,” pajatab ta.

Topiseid Sagadi metsamuuseumile

Peeter on rohkesti topiseid valmistanud Sagadi metsamuuseumile.

Ta kutsuti Tartu zooloomuuseumisse palgaliselt topisemeistri ametisse tööle kohe, kui Sagadisse muuseumi looma hakati. Metsamuuseumi topiste pärast võttis ta algul ette kohe

Sagadi metsamuuseumi kogus on Peeter Hussari valmistatud saarma ja jänese topis.

lausa eraldi jahiretki. „Näiteks kevadine hanejaht oli siis veel mingil määral lubatud ja hane lasingi selleks, et topist valmistada,” meenutab mees. Muuseumi esimesest kollektsioonist pole midagi kahjuks enam alles, sest hoiuruumi kõikuva temperatuuri ja niiskuse tõttu läks see seest hallitama ja koi- tama. Siiski pidas kogu vastu ligi viisteist aastat. Praegusest ekspositsioonist on Peetri valmistatud näiteks valgejänese, karu, saarmas ja kobras.

Esimese topise valmistas Peeter koolipoisina Kunda meistri Ants Süda käe all isa lastud tedrest. Kõige pisem olend on aga 4,7 grammi kaaluv pisihiir. „Väikse topisega on sama jant mis suurega, mõnikord hullemgi,” tõdeb Peeter. Näiteks tihasesuuruse linnu nahk on niivõrd habras, et topise saamine nõuab algul kõvasti harjutamist. Praegu Peeter topiseid põhitööna ei meisterda, aga aeg-ajalt teeb ta neid ikka.

Pelgalt juhusest ei sõltu

Metsas käib Peeter peaaegu iga päev. „Kasvõi koera jooksutamiseks,” naerab ta. „Vahel võtan koera kaasa, kui lähen püssiga metsa, teinekord jälle võtan püssi kaasa, kui lähen koeraga metsa.”

Peeter usub, et pelgalt juhusest jahiõnn ei sõltu. „Õeldakse küll, et õnneliku käega kütt, aga kui hakkad analüüsima, siis on ta ka asjatundja. Asi on küti vilumuses, et ta oskab end õigel ajal õigesse kohta sättida,” arvab ta. Karu on Peetril veel laskmata, aga see polegi tema sõnul omaette eesmärgiks. Hunte jahtis ta palju üheksakümnendate aastate keskel. „Hunt on kaval ja ettevaatlik loom. Ühel aastal saime kümnekonna mehega siiski seitse hunti kätte. Üks kolju, mis andis hõbemedali välja, on sellest ajast alles. Samuti on hoiukastis talle uhke hundinahk,” jutustab Peeter.

Pole olemas väheväärtuslikku puud

Mesinik Eha Metsallik räägib, et mets on paradiisiaed, mis muutub kõledaks paigaks siis, kui majandaja lubab suureks kasvada ainult turuväärtuslikel puudel.

Viio Aitsam, looduskirjutaja

Eesti metsamesindus laieneb kiiresti ja sellele on hoogu andnud põllumajanduskeemia, muutunud maaharimiskombed ja ohtrat pritsimist vajavad uued põl-
lukultuurid (raps). Eks mingis mõttes ka erinevad tehnoloogiad ja PRIA toetused, mis näiteks rohumaade niitmise ja haljasväetiste sissekünni on viinud nii varajaseks, et taimed ei jõuagi öide minna.

Rohumaadel ja õitsvatel heinamaadel võib tänapäeval mesilaste aktiivse korje äkiliselt katkestada mesinike kardetuim umbrohumürk Roundup, herbitsiid, mis hävitab lisaks taimedele ka õietolmust toituvad putukad. Ühe pritsimise mõju kestab mitu aastat.

Tühermaadele, kus õitsevad sajad meetaimed, on Eestis lubatud lasta mürgipritside pesuvett. Seaduseandja nõuab (unustades tolmeldajad putukad), et põhjavee kaitsmise nimel see tingimata laiali pritsitakse.

Raplamaa mesiniku Eha Metsalliku hinnangul on umbkaudu 5000 mesinikust pea kõik suuremal-vähemal määral ka metsamesinikud, sest mesilased käivad võimalusel ikka lähikonna metsas korjel. Ent just viimasel aastakümnel on hakatud kas põl-
lukeemia eest pagedes või paremate korjemaade nimel oma tarusid järjest rohkem päriselt metsa viima.

Mets on paik, kus keemiat ei kasutata ja kust mesilastel on midagi korjata varakevadest sügiseni.

Pikad kärjed tüvedes

„Eesti inimesed on keerulistel aegadel alati metsa pakku läinud. Nüüd

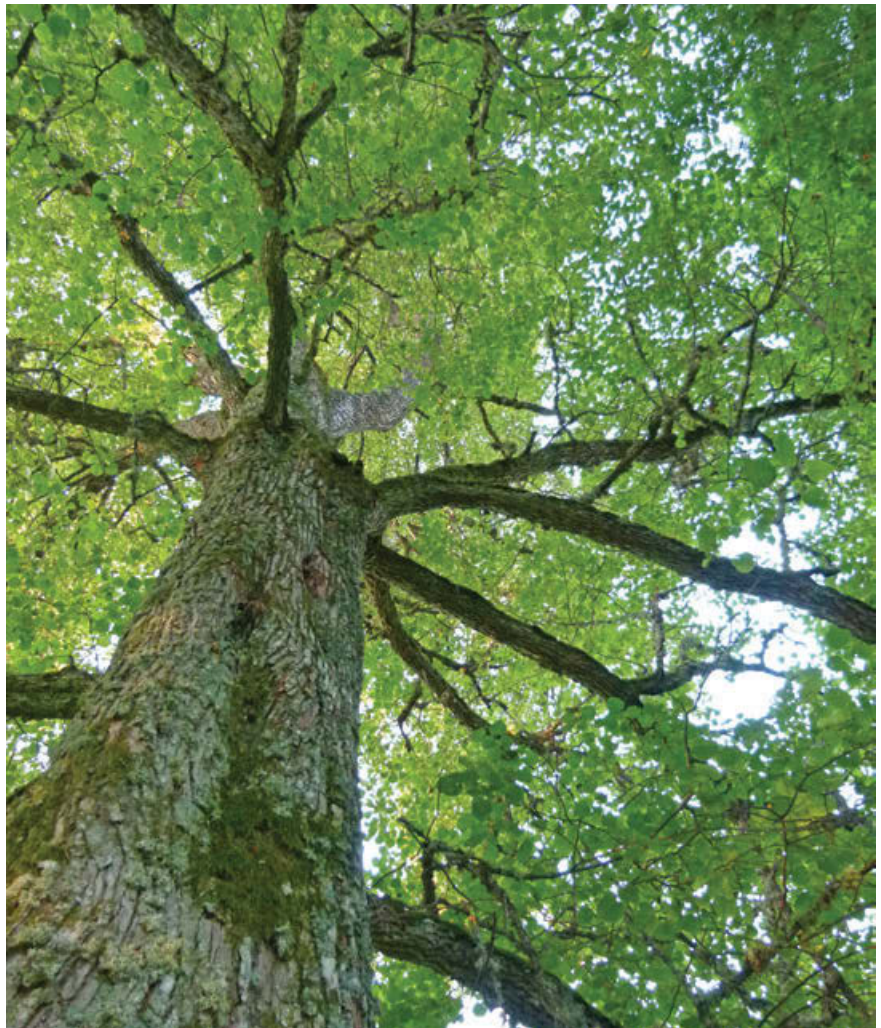

Foto: Viio Aitsam

Vana pärnapuu endise Rumbi jahilossi õuel on oma õõnsustega mesilastele sobilik looduslik mesipuu.

on mesinikud ka seda teinud ja viinud mesilasedki nende põliskodusse tagasi,” ütleb Eha Metsallik. Ta lisab kohe, et päris põliskodudeks on mesilindudele muidugi vanade puude õõnsused. Ideaalis on need suured ja nii kõrged, et mesilaste hiigelpikad kär-

jed neisse mahuvad ja pere suudab puus ka talve üle elada.

Eha kirjeldab kujutluspilti muistsetest laantest, mis laiusid praeguse Eesti aladel enne inimese saabumist – ka mesilaspered olid metsade mesipuudes siis tõenäoliselt olemas.

A photograph of a woman with short, wavy white hair, smiling at the camera. She is wearing a white hooded jacket and holding a pair of glasses in her hands. She stands in a forest with tall trees. To her right, the rear of a silver car is visible, and further back, a wooden beehive with a white cloth covering its entrance is mounted on a post. The number '57' is visible on the beehive.

Mesinik Eha Metsallik. Metsas tegutsemise kõrval on ta tuntuks saanud ka muinaspõllunduse põhimõtete järgija ja levitajana, millega seoses teda vahel Maaemaks kutsutakse.

Ei ole nuhtlus, vaid sarapuu, kes lepa kõrval üks esimesi varakevadisi õietolmu andjaid. Esimese nektari annab remmelgas.

Sookail on tähtis õitseja, kuna ta mesilaste jaoks katab koos jõhvikaga kevad-õite ja ristikuõite õitsemise vahe.

Nüüd on mesilased surutud inimese tehtud madalatesse tarudesse ja metsas on eakaid õõnsaid puid liiga vähe alles. Eha rõhutab seda eriliselt, sest tänavuse heitliku ilmastiku-ga oli mesilates ennenägematult palju sülemlemist. „Ma pole nelikümmend aastat sellist suve näinud. Pakun, et tuhanded mesilaspered läksid sülemina metsa, aga neil ei ole seal enam piisavalt põlispuid.”

Ühel augustikuu metsaretkel, just oli kanarbik õitsema hakanud, viis Eha mu Raplamaa Kärü valla endise Rumbi jahilossi õuele, kus kasvab vähemalt kaheaja-aastane pärnapuu. Sellesse puusse läks tänavu jälle üks sülem.

Üks tuntumaid mee-allikaid on pärnaõis.

Metsamees vaatab metsas käies puid ja nende tüvesid, aga mesinik kogu kooslust, põõsad ja rohttaimed kaasa arvatud.

Aegade jooksul on paiga peremehe Teno Velbri sõnul pärnas elanud nii mesilased kui vapsikud. „Nii kõrgele pole mesilaspered siiski varem kunagi läinud,” märgib mees. Pilutaoline õõnsuseava jääb maapinnast kümnekonna meetri kõrgusele, mis Eha jutu järgi olevatki tegelikult mesilaste „paraadkõrgus”. Kaheksa- kuni kaheistmeetrist kõrgust meeldivat neil ka lennul hoida.

„See pärn näitab hästi, miks on

metsas vaja põlispuid säilitada,” räägib Eha. „Täies õies on just võra ülemine osa, alumised õied lähevad tihti öökül-

made nahka.”

Meetaimede rookimine

Metsamees vaatab metsas käies puid ja nende tüvesid, aga mesinik kogu kooslust, põõsad ja rohttaimed kaasa arvatud. Siit tuleneb põhjus, miks mesinikele klassikaline metsamajandus ei istu. Lageraie toob küll raiesmikele vaarika ja muu mett andva taimestiku, kuid mesinikele ei meeldi valgustus- ja harvendusraied, millega

Paik, mida Eha Metsallik nimetab väga paigaks – vanad kased, meerikkad pihlakad, rohurindes üheksavägised ja teised mett andvad taimed.

metsamehed raiuvad puistust metsamajanduslikus mõistes väheväärtuslikud puud välja. Enamasti on aga just need õietolmu ja nektari andjatena eriti hinnas.

Eha toob näiteks remmelga ja sarapuu, keda metsamajandajad nimetavad nuhtluseks. „Meile pressitakse turul peale mesilaste kevadise turgutamise vahendeid, mis on kokku segatud tootmisjääkidest: glükoos, taimsed valgud, pärm. Aga neid ei ole üldse vaja, sest Eesti rikkas looduses on kõik mesilastele vajalik olemas,” ütleb Eha. „Esimese õietolmu saavad mesilased koldadelt ja esimene turgutaja on lepa kõrval just sarapuu, see väga varajane õitseja.”

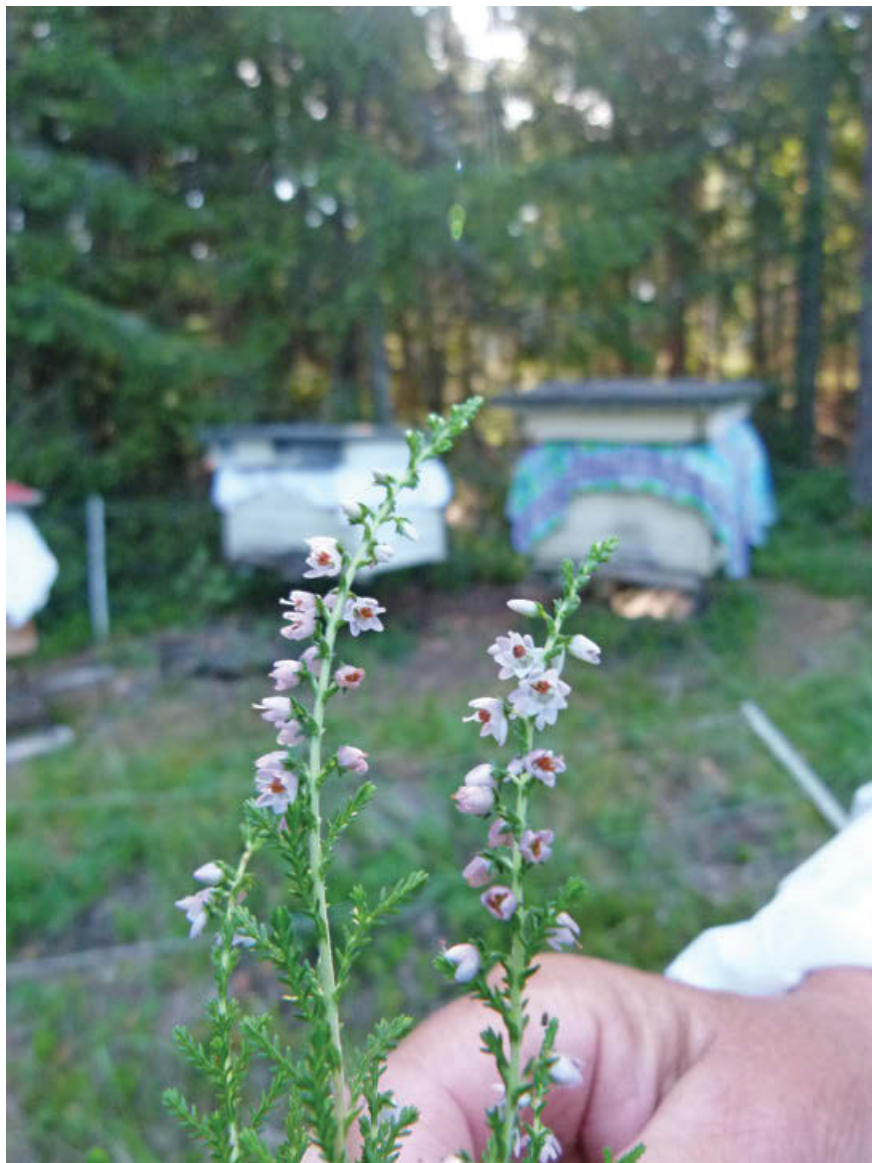
Siis tulevad remmelgad ja pajud. Mesinikel olevat valus vaadata, mis-moodi riigimetsa majandatud puistustest kõik head meeandjad välja roogitakse. Rummelgate ja sarapuude kõrval lähivad sae alla lodjapuud, tärnpuud, paakspuud, kukerpuud, kuslapuud ja teised. Ega ju ka meerohe vaher ja pihlakas puiduturul sellist sissetulekut töota, et metsa majandaja neid ekstra hoiaks ... Klassikaliselt saavad ikkagi kasvuõiguse neli-viis turul nõutud puuliiki – kuusk, mänd, kask, haab ja kohati must lepp.

Mesilased kui teejuhid

„Igas metsas võiks kasvama jääda põlispuud ja olla selliseid metsaosi,

kus rummelgad, sarapuud, tärnpuud, lodjapuud raiumata jäävad,” unistab Eha metsa päriskooslustest, millist ta paradiisiaiaks nimetab. Ja see ei tähenda ainult mett, vaid loodust kui tervikut, mis meil on täiuslikult rikas nende jaoks, kes oskavad vaadata. Näiteks sarapuu pole ju ainult õietolmu andja, tema viljadest saavad sügisel söönuks paljud linnud ja loomad. Pähkleid jätkuks ka inimesele, kui ta lõunamaalt toodute poest ostmise asemel metsa lähaks.

„Kõik meie looduses on söödav ja kasutatav, taimede hulgas on näiteks vaid neli-viis mürgist,” räägib Eha. „Meeandjaid taimi on tervelt nelisada.” Temaga metsas kõndides

Metsamesinikud paigutavad tarud metsa tavaliselt väiksemate gruppidenä ja sage- li elektrikarjusega, et karul poleks lihtne tarusid uurima tulla.

saan igal sammul teada headest mee-, ravim-, söödavatest, turgutavatest ja rahustavatest taimedest. Ehale on selles maailmas teejuhiks olnud mesilased.

Kunagi külvas ta oma aeda hea meetaimena reklaamitud veristikut, kes öitses hilissügiseni. Mesilased tõesti käisid ristikul korjet tegemas, kuid vaid teatud ajal, hiljem ristikuõied neid ei huvitanud. See näitab, kuidas inimene ei pruugi ära tabada looduses välja kujunenud süsteemi toimimist ja ei suuda seda kopeerida. Kultuurmaastikul juhtub seetõttu sageli, et teatud taime- de õitseaja lõppedes võib mesilastel

Mets on tuhandete aastate jooksul välja kujunenud toimiv kooslus, kus on kõik olemas ja mille keskel saab ka inimene olla õnnelik.

toit otsas olla ja algab sülemlemine. Metsas minnakse lihtsalt teistele taimedele üle.

„Mets on tuhandete aastate jooksul välja kujunenud toimiv kooslus, kus on kõik olemas ja mille keskel saab ka inimene olla õnnelik,” usub Eha. Tema loodusest korjatud taimede tees, „Päevatees”, leidub mõnikord lausa nelikümmend liiki.

Silmaklappide küsimus

Eha nimetab loodusest võõrdujaid silmaklappidega inimesteks, soovib vähem rügada ja püüda silmad vabaks saada. Ta toob naerdes hulga näiteid suhtlemistest asjameestega, kelle tüüpiline ütlemine on: „Inimesena saan teist aru, kuid pean tegema oma tööd.”

Silmaklapistunuks nimetab ta ka metsamehi, kes raiuvad hakkeks maha vanade talude õunapuuaedu ja sirelihekke, rääkimata erilistest puudest, kes võiksid jääda kasvama.

Mesinikele teeb muret, et metsas olevatesse tarudesse suhtutakse kui asjadesse ja neid ei osata eluga seostada. On juhtunud, et tarusid üle vaatama minev mesinik leiab need lagedaie tõttu teise kohta kokku tõstetult. „Kõige hullem on, kui mesinikule öeldakse talvel, et vii nüüd oma tarud siit ära, sest muidu sõidame neist üle. Kui talvituvaid peresid segada ja neid veel ka autoga vedama hakata, ei jää nad ellu,” räägib Eha.

Loodusest võõrdumisele on tema sõnul palju kaasa aidanud meedia, mis võimendab, millised „kohutavad ohud” seal varitsevad. Metsas on ju puugid, ussid ja koledad haigused, mürgised taimed ja kaelakukkuvad puud – inimene ei julgegi enam sinna minna. Selliselt ärahirmutatult tõmbab ta ka mesilast kohates selja küüru ja vaatab, kuhu ruttu pageda, sest „kuri putukas tahab ju nõelata!”

Kui viimastel metsaskäigul tarude juurest üks lennates meie juurde tuli, ütles Eha, et nüüd ta meid nuusutab ja kontrollib. Üks teine mesinik on märganud, et kui mesilased tulevad inimese näo juurde „ennast õõtsutama”, tähendab see kutset, näiteks palaval päeval jooginõu juurde. Tema minevat alati kaasa vaatama, kuhu teda kutsutakse.

„Igaüks näeb maailma iseenenda rikutuse tasemelt,” räägib Eha raamatutekstist, mille autor kirjeldab korjelt tarusse jõudnud mesilast, keda teised lendlas nuusutavat

üle, kontrollimaks, kas tulija ikka tõi midagi kaasa ja kas teda üldse sisse lasta. „Nii saab kirjutada inime, kes oma sünnipäevakülalised ka uksele üle kontrollib. Tarus käib tegelikult korjelt saabuja tervitamine. Mesilates on palju ülima mõistusega seotud nähtusi.”

Eha ise on mitmeid kordi kogenud, kuidas mesilased tulevad parandama inimese aura leket. Kui turi on valus, tükitakse kraevahele. Kui käeranne valutab, tullakse seda kohta korras-tama-nõelama. „Ühel päeval, tegin mesilas oma tööd ära ja mõtlesin, et pea uimane, polegi nõelata saanud. Aga kohe üks lendas riivamisi mööda ... Minul jälle pilt selge.”

Loodus kui paradiisiaed

„Kristlaste paradiis tuleb pärast surma, loodusrahvaste oma on olemas inimeste eluajal,” ütleb Eha. „Mets on imeline paik, selle üle tasub rõõmu tunda.”

Ehale on iseloomulik, et ta jätab lauseid lõpetamata. Kummalisel kombel tuleb aga alati mõte selgesti välja ja jääb mulje, et kehtibki vana tarkus: looduses ei sõnastata kõike lahti, vaid midagi jääb tajumiseks, mis ongi vaid tajutav.

„Hea, kui su päevatee on sulle tuttav ...” jääb lause pooleli, kui Eha räägib oma taimeteest. „Ise tunned, kuhu oma puu paned ...” kui jutt käib üle ilma info otsimisest, mida täpselt oma metsas või aias teha. „Või ei tohi nii tugevasti kaitsta ...” kuuleb pärast juttu, kuidas raies päästetud kuldkinga kasvukoht tee-ehitusel ikkagi hävis.

Kui mesilaste pilguga vaadata, näebki vast suurt tajuvälja, kuhu iga metsas liikunud inimene jätab märke, mis segunevad nendega, millised on jätnud eelmised põlvkonnad. Ka siin on talle need väljaütlemata lauselõpud ja tarkused.

Eha jutustab, kuidas tema kodukandis üks metsamees ehitas käänulise vana metsatee kõrvale kõrge tam-miga uue sirge tee. „Mees mõtles, et nii on lihtsam ja saab rutem. Aga inimesed tahavad tänase päevani vana teed pidi käia.”

Mis on mis?

- Mesilased koguvad loodusest õietolmu, nektarit, mesikastet ja lehtpuude pungadelt vaiku.
- Haudmel püsiva niiskuse hoidmiseks tuuakse ka vett, mida tarus olevad aam-mesilased (nii nimetatud veelähkrid, mitte segi ajada amm-mesilastega) varuks hoiavad.
- Nektar on suhkruid sisaldav vedelik, mida õistaimed eritavad putukate ligimeelitamiseks. Nektarit valmistavad mesilased mett. Nektar kogutakse avanevatelt õitelt, mis annab meele puhkeva õie elujõu.
- Õietolm kujutab endast õistaimede isassugurakkusid. Sellest valmistavad mesilased väga toitvat suira, mida söövad. Inimesed puutuvad suiraga kokku mee-leiba süües.
- Mesikaste (ehk lehemesi), millest mesilased mett valmistavad, kogutakse puude lehte-

Foto: Hendrik Relve

delt. Taimse päritoluga lehemesi tekib lehe alla (tekitajaks lehe rakud), kui õhutemperatuur järsult ja suurelt kõigub. Seda juhtub harva, kord 20–30 aasta jooksul, viimati 2002. aasta septembris.

- Loomse päritoluga lehemesi tekib lehtede peale (tekitajaks taimemahlast toituvad putukad). Seda juhtub sagedamini, kuid piirkonniti ja korraga vähe.
- Taruvaigu valmistamiseks vajaliku vaigu koguvad mesilased kase, papli, paju, haava ja teiste taimede pungadelt.
- Kogudes nektarit kõikjalt, kõrgetest puudelatvadest madala rohuni, säilitavad mesilased looduse liigirikkust.

Allikas: Eha Metsallik

Foto: Vilo Aitsam

Metsameestel on metsa uuendades raiesmikul vohava vaarikaga palju rassimist, kuid mesinikku see taim rõõmustab – taas üks hea meeandja.

Uus Fiskars WoodXpert™
metsatööriistade sari – täiuslik
kerguse ja vastupidavuse tasakaal

autoriõigus MTÜ Loodusajakiri

FISKARS®

the touch of orange

www.fiskars.ee

Fiskars toob turule uued tööriistad puutöödeks

UUS!

Fiskarsi uuendatud tööriistad puidu ettevalmistamiseks on teretulnud uudis kõigile neile, kes on kirvest käes hoidnud ja puid riita ladunud. Uuenenud disainiga kiinid, palgihaaratsid, tõstekonksud ja tööriistavöö on igale metsamehele vajalikud abimehed, et töö saaks tehtud.

Fiskars WoodXpert™ uute metsatööriistade valikus on erineva pikkusega tõstekirved **XA2** ja **XA22**, mille õõnes vars ja kerge käepide muudavad rasked tööd lihtsaks nii ühe kui kahe käega tegutsedes. Tõstekirve pead on teritatud ja valmistatud karastatud terasest, hammastega serv tagab kindla haarde ka jäätunud palkide tõstmisel. Üks löök on

tavaliselt piisav, et palki hoida ja tõsta ning tõstekirve pikk vars hõlbustab ka raskete puupakkude töötlemist.

Tõstekirveste **XA2** ja **XA22**

disaini tunnuseks on sügav, kaarjas tera ja Softgrip materjalist mittelibisev käepide. Kerge, komposiitmaterjalist valmistatud tööriist tagab suure jõudluse ja mugava kasutamise puude lõhkumisel.

Võsakiin on oluline vahend iga kirvemehe tööriistakastis. Uuenenud disainiga Fiskars WoodXpert™ **XA3** ja **XA23** on varustatud tahapoole kaardus teraga, mille kuju kindlustab parema löikevõimu ja löögi täpsuse. **XA3** ja **XA23** uuendatud

ja sügav tera on ideaalne kergemateks raiumistöödeks, võsa puhastamiseks, okste lõikamiseks ja rohu eemaldamiseks. Pikk

vars tagab jõulisema ning kiirema esitluse ning on mõeldud eelkõige kahe käega kasutamiseks. Lühema varrega mudel on mõeldud eelkõige ühe käega kasutamiseks. Mõlemate tööriistade õõnes ja kerge komposiitvars tagab turvalise

haarde ning takistab libisemist.

Kõikide Fiskars WoodXpert™ sarja toodetel on oranž Softgrip™ materjalist käepide. See muudab tööriista

käsitlemise mugavaks ja libisemis- kindlaks ning jõudu jätkub metsatöödeks rohkem. Ergonoomilise boorterasest tõstekonksu disain

muudab ka külmunud ja märgade puuhalgude töötlemise lihtsaks. Tõstekonksul on kaasas vastupidav vöötasku, mis sobib Fiskars WoodXpert™ tööriistavööle. Vöö on varustatud uute Quiklock Tri-Glide kinnitustega, mis muudavad tööriistade paigaldamise ja eemaldamise hõlpsaks.

Püstiasendis väiksemate palkide tõstmiseks ja kandmiseks on Fiskars WoodXpert™ palgihaarats hinnatud vahendiks. Ergonoomilisel ja kergel boorterasest haaratsil on madala

profiiliga sakid, mis muudavad selle kasutamise turvaliseks. Tööriist on varustatud ühe käega avatava lukustussüsteemiga.

Softgrip™ materjalist reljeefne käepide tagab kasutusmugavuse. Nii nagu tõstekonks on ka palgihaarats kaitstud kergesti paigaldatava Fiskars WoodXpert™ vöötaskuga. Toode on varustatud ka terasest klambriga, mis võimaldab tööriista mugavalt hoiustada ja tööriistavöö külge kinnitada.

Metsandusühistu Minu Mets korraldab oma liikmetele agaralt koolitusi ja väljasõite nii naaberühistute metsadesse kui ka puidutööstusettevõtetesse. Pildil ollakse Stora Ensole kuuluvas Imavere Saeveskis.

Ühistu seob metsaomanikud tugevaks jõuks

Metsaühistu ülesandeks on liikmete infovahetuse, nõustamise, puidumüügi, metsataimede hankimise ja noore metsa hooldamise korraldamine.

Ülle Läll, MTÜ Minu Mets juhataja, metsakonsulent

Tähtsal kohal infovahetus ja nõustamine

Toetuste süsteemne areng on metsaühistute suurenemist soosinud. Rühmanõustamiste toetamine võimaldab nüüd metsaomanikele jagada kiiremini vajalikku teavet ja korraldada rohkem praktilisi õppepäevi. Sealt siis suurem huvi ühistuga liitumiseks. Aga inimeste soovid on erinevad. Enamasti tahetakse teada, millist kasu metsaomanik saab, vähem

on neid, kes küsivad, mida tema saab ühistu heaks teha. On ka neid, kes tahavad lihtsalt kuhugi kuuluda ja olla informeeritud.

Ühistegevuse alustalaks võib pida konsulenti, kes on peamine ühistu ja selle liikme abistaja. Kes on konsulent ja missugune on ühistegevuses tema roll? Konsulent ei ole riigiametnik ja ei saa selle töö eest kuu-palka. Enamasti tegutseb ta eraettevõtjana, kes saab tasu ainult selle aja eest, mil ta metsaomaniku probleemiga tegeleb. Konsulent peab olema kursis järjest keerukamaks muutuva

seadusandlusega, selleks tuleb ennast pidevalt koolitada ja täiendada ning oma kompetentsust tõestada eksami-ga algul kolme ja hiljem iga viie aasta järel. Teoreetilise nõuande osakaal on üldjuhul väga väike, olulisem on metsanduse praktiline pool, sest erinevaid olukordi looduses esineb väga palju. Hea nõuanne tuleb läbi kogemuste.

Konsulent on oma valdkonna spetsialist

Kuna nõustamine on suures osas sesoonne tegevus, suuremaid metsatöid tehakse enamasti talvel, tuleb konsulendil tihti tegeleda ka muud laadi ettevõtlusega, et kindlustada endale aastaringne sissetu-

lek. Konsulendi tasustamine sõltub toetuste maksmise korrast. Metsaomanikule kompenseeritav individuaalnõustamise toetuse osa kantakse metsaühistu arvele, sealt edasi jõuab see konsulendini. Tänavu tekkis seadusemuudatuste tagajärjel olukord, kus konsulendid töötasid tasu saamata eelmise aasta detsembrist tänavu suveni. Nüüdseks on nad raha siiski õnneks kätte saanud.

Konsulent on oma valdkonna spetsialist, kes annab nõu, kuidas metsaomaniku soovist lähtuvalt õigesti metsa majandada. Et eraomandi suurus jääb keskmiselt kümne hektari ligidale, on omanikule oluline saada oma metsamaterjali eest head hinda. Väikese koguse eest on seda raskem saada, suurem kogus vajab ressursi koondamist.

Pilootprojekti „Metsa mitmekülse kasutamise mahu suurendamine metsaomanike majanduskoostöö käivitamise kaudu” raames lisandus ühistegevusse metsamaterjali, kasvava metsa ja hakkepuidu müügi organiseerimine. Projektis osales kaheksa maakonda: Saare-, Viljandi-, Võru-, Järva-, Pärnu, Jõgeva-, Ida- ja Lääne-Virumaa. Koostöös metsaühistuga võeti piirkonnas tööle metsaomanike majanduskoostööd korraldav konsulent, kes selgitas välja metsaomanike vajadused, kaardistas erinevad tegevusvormid ja korraldas tegevuste elluviimise, sealhulgas puiduressursi müüki ühispakkumiste kaudu.

Konsulent on oma valdkonna spetsialist, kes annab nõu, kuidas metsaomaniku soovist lähtuvalt õigesti metsa majandada.

Puidumüügi kõrval rida muid tegevusi

Ühismüügi osa on üks suuremaid valdkondi, kus ühistegevust tehakse. Väikese koguse müük ei ole omanikule kasulik, kuid koondades rohkem metsaomanikke, saab ühes piirkonnas moodustada suurema müügiüksuse ja huvi on selle võrra ka suurem. Ühistupoolne abi lankide

Palgid, mis liiguvad saekaatri poole, võivad pärineda ka metsaühistu Minu Metsa metsadest.

märkimisel, ülestöötamisteenuse, kokkuveo ja väljaveo organiseerimisel ning ostja leidmine on metsa müügi lihtsaks teinud. Seda kõike tehakse muidugi vaid juhul, kui metsaomanik selleks ise soovi avaldab. Metsamaterjali müügi organiseerimiseks on ühistute juures puidumüügispetsialistid, kes tegelevad muuhulgas ka järelkontrolliga.

Kasvava metsa ühismüügi korral koondab ühistu müügiüksused ja korraldab enampakkumise. Enne müügiotsust algust lepatakse metsaomanikuga kokku alghinnas. Enampakkumine on avalik, selle juures on met-

saomanikud ja pakkumise tegijad. Ostumüügilepingu, mis on koostatud eelkõige metsaomaniku huve silmas pidades ning milles lisaks kohustuslike

le andmetele sisaldub ka vastutuse ja teavitamise kord, valmistab ette metsaühistu. Abi pakutakse vajaduse korral veel piiride sissemärgimisest kuni kontrolli ja ostu-müügi teatise esitamiseni.

Erinevused metsaomanikele helistavate firmade pakkumiste ja tegeliku turuhinna vahel on mõnikord ulatunud mitme tuhan-

Eesti suurimas, Imavere saetööstuses, ei lähe puidust sisuliselt midagi kaduma – saepuru kasutatakse kütteks, loomadele allapanuks või mööblitööstuses.

de euron. Seega tagab ühismüük lisaks korrektsele lepingule ka õiglase hinna. Harva tuleb anda sellist nõu, et mõistlikum oleks müük edasi lükata, sest see ei ole antud ajahetkel kasulik tehing.

Ebaõiglaselt vähetähtsaks peetakse aga ühistute osa metsa kasvatamisega seotud tegevuses, mis on hooajaline ja vajab planeerimist: maa pinna ettevalmistamine, taimede ühishange, kultuuride ja metsanõuandjate hooldamine. Need metsa kasvu seisukohast väga tähtsad tegevused on seotud suurte kuludega ja seetõttu puuduvad turul teised abipakkujad.

Kevadise istutuse planeerimine algab juba eelmise aasta sügisel. Esmalt koostatakse nimekiri valdade kaupa neist, kes soovivad mineraliseerimist. Juurde lisatakse info selle kohta, kas maapinna ettevalmistust on võimalik teha iga ilmaga või on tegemist liigniiske alaga, millest sõltub teenusepakkuja leidmine. Üldjuhul on teenuse osutajaid iga ilmaga tehtavale raiesmikule rohkem, sest seal pole masinale eraldi nõudmisi väga hea läbivuse kohta.

Kui looduses on olukord keerulisem, raiesmik ei ole selge kujuga või on jäetud kasvama loodusliku uuenemise või suuremate puude rühmi, tuleb langi piire näidata või eelnevalt tähistada. Varem tuli mõnikord ka raiesmikule ligipääs tähistada, kui polnud aega selle asukohta näitamas käia. Tänapäeval on GPS-id suureks abiks ja metsa tuleb töö tegijaga kaasa minna ainult juhul, kui looduslikud tingimused osutuvad tehnikast osavamaks.

Tuleva aasta metsataimed tuleb tellida sügisel

Tormid ja üleküpsenud metsade raievajadus on suurendanud nõudlust metsataimede järele. Juba mitu aastat ei suuda kohalikud kasvatajad rahuldada erametsade vajadusi. Seetõttu on taimi toodud lisaks nii Rootsist kui Leedust.

Tulundusühistu Keskühistu Eramets on taimede tarne enda kanda võtnud ja sellega ühistutele suureks abiks olnud.

Ühistu ülesandeks on kirja panna liikmete nimed, kes taimi soovivad ja lisada sinna juurde, kas ja kui palju tahetakse paljasjuurseid või suletud juurekavaga istikuid. Enamasti eelistatakse kuuse paljasjuurseid ja aru-

Erinevused metsaomanikele helistavate firmade pakkumiste ja tegeliku turuhinna vahel on mõnikord ulatunud mitme tuhande euron.

kase istutusmaterjali, kuid küsitakse ka männi, musta lepa, lehise, ebat-suuga ja tamme taimi. Sellest infost lähtuvalt saab ühistu hakata otsima taimekasvatajat ja sõlmida temaga lepinguid.

Vajaminevate taimede kogus selgitatakse välja juba suve lõpul ja sügisel, kevadele istutusmaterjali otsimise jätmine on riskiga seotud. Et taimed kasvavad mitu aastat, ei saa neid nii lihtsalt juurde toota, vaid oma tegevus tuleb planeerida pikemalt ette. Vahel võib aga juhtuda nii, et sügisel tellitud taimekesi pole kevadel kuhugi istutada – kas ei lasknud ilmas-

tik metsa raiuda või oli mingi muu takistus. Siis peab ühistu leidma lahenduse, sest lepingud on sõlmitud ja oma lubadustest tuleb kinni pidada.

Eestisse toodavate taimede kohalejõudmise aeg on pingeline. Taimede veo organiseerib tulundusühistu. Igas maakonnas on ette nähtud enamasti üks peatus. Kuna

tegu on suure veokiga, siis tuleb leida koht, kus sellega manööverdada saab. Lisaks on vaja abilisi, kes aitaksid rasked kotid auto pealt maha tõsta. Samuti on vaja teavitada tellijaid, et nad teaksid õigel ajal õiges

kohas olla.

Eriti raske oli eelmise aasta kevadel, kui taimede väljastamine Leedu taimlast viibis. Mitu korda edasilükatud saabumise aeg tekitas segadust ja pahameelt. Metsaistutust tehakse palju veel talgute korras, kus sõbrad-töökaaslased tulevad appi ja kui tekivad sellised ootamatud tõrked, on see väga ebameeldiv. Paraku käib see asja juurde, seda seni, kuni kohalikud taimlad ei suuda istutusmaterjali vajadust rahuldada.

Kui soovitakse kasutada ühistu abi istutamisteenuse otsimisel, tuleb ka sellest juba sügisel teada anda, et oleks piisavalt aega hinnapäringute tegemiseks.

Usin hooldamine aitab kulusid vähendada

Kultuuride ja noore metsa hoolduse osas on ühistegevusel veel arenguruumi. Hästi hooldatud metsas on puidu juurde kasv suurem ja saab kasvatada just neid puuliike, milliseid soovitakse. Samuti vähenevad ülestõtamise kulud raieküpses metsas.

Kui metsakultuuri rajamise kulud jäävad vahemikku 1000–1500 eurot, siis selle hoolduse eest tuleb praeguses turusituatsioonis tasuda

Foto: Ülle Läll

Metsaühistu üks ülesanne on ka metsataimede ühiste hangete korraldamine. Need taimed on just nii muretsesed.

100–140 eurot hektari kohta. Noore metsa hooldusele kuluv raha aga sõltub juba paljuski sellest, kas metsakultuuri õigel ajal hooldati või mitte, hinnaraamistik võib jääda 140–450 euro vahele hektari kohta. Seega ei tohi alahinnata metsakultuuride ja noore metsa hooldamise tähtsust.

Kahjuks ei ole käesoleval aastal eraldatud noore metsa hooldamise toetust. Oluline on, et kõik need, kes varem selle toetuse taotlesid ja said, oma kohustuse aasta lõpuks täidaksid. Sellest sõltub järgmise perioodi rahastamine.

Ühistul on suhtekorraldaja roll

Uue jahiseadusega on ühistegevuse üheks osaks saanud suhted jahimeeste ja metsaomanike vahel. Maakonna jahindusnõukogusse kuulub nüüd ka metsaomanike esindaja, kes nende murede eest seisab. Ühistu liikmed saavad abi ulukikahjustuse ennetamise teatise vormi ja selle täitmise osas.

Ühistegevuse aluseks on lepingud. Osaliselt on ühistu tegevus ja liikmetele osutatavad teenused kirja pandud juba põhikirjas, kuid konkreetsete tööde tegemiseks on vajalik sõlmida eraldi lepingud. Lepingus kajastuvad mõlema poole soovid, kohustused ja tasu suurus.

Olulisim on aga informatsioonivahetus. Metsaühistus tegutsevad inimesed on kursis toetuste taotlemise korra, tähtaegade ja seadustega ning oskavad seetõttu teavitada muutustest.

Ühistegevus on õiglane vaid sel juhul, kui iga osaleja saab kasu proportsionaalselt tema poolt antud panusele. Seetõttu on loomulik, et mittetulunduslikus vormis tegutsevad metsaühistud peavad oma kulude katteks tööde organiseerimisel või teenuse osutamisel tasu küsima. Mõningatel juhtudel osutatakse teenust ka mitteliikmetele, kuid valdavalt siiski ainult oma ühistu liikmetele, sest nemad on liikmemaksu tasunud ja sellega oma valiku teinud. Ühistegevuse kestma jäämiseks tuleb kõigil neil, kes sellest osa saada soovivad, ka ise oma osa anda.

Foto: erakogu

Artikli autor Ülle Läll metsanoorendikul kultuuride juurdekasvu mõõtmast.

Foto: Ülle Läll

Puidutöötlemisseadmete oma silmaga nägemine annab ka erametsaomanikule teistsuguse tunde oma metsi majandada, sest saab teada, mis tema puiduga pärast maharaiumist tegelikult juhtub.

Hallan Muusikus

toimetab metsas tasakaalukalt

Avala ja muheda olekuga Mõtuse talu peremees Hallan Muusikus on oma metsa kujundanud hoolsalt ja järjekindlalt. Tänavu tunnistati ta metsamajandajate konkursi võitjaks.

Merle Rips

Kodukoha ajalugu ja loodust peab austama

Lääne-Virumaal Väike-Maarja vallas asuv Avispea küla tähistab viie aasta pärast kaheksasajandat sünnipäeva. Siin on kooliõpetaja ametit pidanud püsivamalt Jakob ja lühemat aega Juhan Liiv ning lapse- ja noorpõlve veetnud helilooja Tuudur Vettik. Ja tuleb välja, et legendaarse kirjandusõpetaja Vello Saage kodutalu oli samuti siin, kelle õpilaseks Tartus ka Hallan oli. Sooja sõnaga meenutab Mõtuse talu peremees Hallan Muusikus muheda olekuga Saaget, kes suvevaheajal kolhoosi kaalumajas koormaid kirja pannes õpetajapalgale lisa teenis.

Põhupallid tõusid õhku ja maandusid teisele poole teed, puud kisti juurtega maast üles või murti pooleks, katusid läks lugematu arv, väiksemaid asju, mis tuul minema viis, ei saanudki enam kätte.

Hallan Muusikus, kes mõnda aega pidas ka külavanema ametit, peab oluliseks meile teada anda, et neil on oma vabakoguduslik kirik, mille kõrval kasvab kahesaja-aastane mänd ja

sealsamas asub ka laululavaga küla-plats. Oli meierei, velskripunkt, post, pritsu- ja seltsimaja. Neist alles veel vaid tühi meiereihoone, mis plaanis korda teha. Seltsimaja asemel on aga Muusikuste kodumaja. Praegu on püsielanikke üle saja, aga lootust on, et see arv vähehaaval pigem suureneb kui väheneb.

Pärast kultuuriloolise lühiülevaate andmist on aeg põhiteema juurde asuda. Esimese peatuse teeme Mõtuse talust mõne kilomeetri kaugusel. Metsa sukeldudes on Muusikus rahuloleva näoga: „Mul endal on, ütleme nii, rahulolu ja tugev tunne siin. Mets kasvab teist aastat pärast

hooldusraiet. Väga ilusad kuused on. Osalt on need looduslikud, osalt istutatud. Minu meelest on väga tähtis, et metsas tühja kohta ei ole. Tänapäeval peab kogu aeg vaatama ja rehkenda-

ma ka, et omadega välja tulla. Niisama ei ole mõtet ju maamaksu maksta ... Kui noorem olin, siis oli siin kuuseriisikaid nii palju, et istu lihtsalt maha ja korja ämber täis. Nüüd on kuusik

◀ Marje ja Hallan koduõuel.

sellises kasvufaasis, et riisikaid suurt enam pole.”

Muuseas, noores kuusikus, kus hiljuti hooldusraie tehtud, on kerge liikuda. Oht jalgupidi kuhugi takerduda on pea olematu, sest raieist järele jäänud pikemad oksad on lühemaks tükeldatud. Peremehe sõnul ei võta see palju aega, aga metsaalune näeb kenam välja ja raiejäädgid kõdunevad kiiremini.

„Need on vanemad metsad,” selgitab Muusikus. „Hakkasime siit lage-raietega tasapisi tulema. Tahtsin tee peale välja jõuda, aga ega palju kaugele saanudki – tuli torm, seesama, mis Väike-Maarja kiriku torni lennutas. Alati ei saagi ise planeerida, loodus otsustab sinu eest.”

Kui küsin, millal see oli, jääb Hallan mõtlema. „Rehkendame vähe. See mets, kus torm oli, kasvab praegu kolmandat suve, järelikult neli aastat tagasi, 2010. aastal. 8. august oli nii lämmi, et olla sai ainult konditsioneeriga masinas. Kui see tuli, siis oli täpselt nii, nagu ameerika katastrooffilmis – mitte midagi ei näe ja hirm oli, et keerab suure kombaini, millega ma parasjagu vilja võtsin, külili. Põhupallid tõusid õhku ja maandusid teisele poole teed, puud kisti juurtega maast üles või murti pooleks, katusid läks lugematu arv, väiksemaid asju, mis tuul minema viis, ei saanudki enam kätte. Pilt oli tõesti kole. Meie jäime osast garaaži katusest ilma. Üle nädala polnud voolugi. Järgmisel päeval otsisin Rakverest generaatorit, üheski poes ei olnud. Kälimees Tartust õnneks sai. Aga järgi minek oli kah keeruline – Rakkest ei saanud maanteele välja, teedele lõigati koridore sisse, et autod läbi pääseks. See oli teine suurem torm, kuuekümmne seitsmenda aasta omal olin alles väike poiss. Aga see pilt, kuidas maja katus lendu läks, on siiani silme ees.”

Suurfirmade suhtumine väikeomanikku võiks olla parem

Naljakas oli see, et vaevalt sai maru vaibuda ja ise veel kahjusid vaatama

Hallan Muusikuse sõnul ei võta hooldusraiest tekkinud jääkide väiksemaks saagimine palju aega, aga nii kõdunevad need kiiremini ja metsaalune näeb peagi päris puhas välja.

polnud õieti jõudnudki, kui metsafirmadest helistama ja pakkumisi tegema hakati. Selline asi paneb meest pead vangutama ja mõtlema, et miks nad siis ei leia õiget mobiilinumbrit üles, kui naaberkinnistul tööd teevad ja luba küsimata sinu maadele materjali laotavad.

Tormimurru langid lasi ta ikkagi metsafirmal teha, oma jõududega poleks toime tulnud. Ka hiljem on ta raietööd suurematelt tegijatelt tellinud, kuigi tulemusega eriti rahul pole, sest langile jäetud laga koristamine ja sinna tekitatud tohutute rööbastelikevideerimine on vaevanõudev. Muusikusel on endal põllutraktor olemas, kuid sellega metsa minnes tuleks teised kummid alla panna, aga siis ei või jällegi tee peal sõita. Nii et nokk kinni, saba lahti seis ... Seega ei jäägi muud valikut, kui teenus sisse osta. Tema meelest peaks aga firma enne tööde alustamist omanikule tagatist raha maksma ja kui probleemid tekivad, siis saab sealt kulud maha arvestada.

„Kui ma ise sain lanke planeerida, siis üle hektari lagedaks ei võtnud,” nendib Muusikus. „Siis jõuab oma perega ka uue metsapõlve asemele istutada ja hiljem seda hooldada. Aga pärast kahte tormimurdu olen pidanud firmade käest täiskompleksed pakkumised võtma. Viimase harvenduse lasin samuti teha. Mul on südamega probleeme olnud ja tänavu oli veel ölaoperatsioon lisaks. Nüüd ei tohi enam üldse saega tööd teha. Aga kõik puud, millised maha tahtsin võtta, märkisin ise ära.”

Elu pakub õiged valikud

Muusikus usub omamoodi saatusesse ehk sellesse, mis elus tulema peab, see tuleb niikuinii. Olgu siis tegu isikliku elu valikute või looduse poolt tehtud otsustega. Pärast Väike-Maarja keskkooli lõpetamist jäi kõrgkooli minek armees teenimise pärast ära, aga Hiina piiri ääres veedetud kahte aastat ta ei kahetse – imeline loodus ja avala hingega inimesed jätsid kustumatu mälestuse.

Saatuse tahtel tutvus ta naaberkülla kursusepidu pidama tulnud Marjega, kellega koos tänini. „Naine on mul tehnoloogiainsener, EPA lõpetanud, praegu terviseameti Ida talituse juhtivinspektor,” räägib Hallan uhkusega hääles. „Poeg Gustav lõpetas maaülikoolis majandusteaduskonna, nüüd on esimest aastat magistratuuris, tütar Maret õpib Tartu ülikoolis matemaatilist statistikat.”

Kui üheksakümnendate algul autojuhiamet majandis lõppes ja niiöelda uus elu algas, otsustas ta omal käel toimetama hakata. Alustades pooleteisest hektarist maja juurde erastatud maast, on ta tänaseks aegapidi juurde ostes saanud Mõtuse talu suuruseks ligi kaheksakümmend hektarit, millest metsa on 26,5 hektarit ja ülejäänud põld. Põhisissetuleku tagamiseks on aga vaja põllumaad juurde rentida. Metsast seda paraku ei saa.

Kodunt umbes viie kilomeetri kaugusele jääv metsamaa jaguneb kaheks kinnistuks: kuueteisthektarilisel Kasemetsal on peamiseks liikideks kuusk ja kask ning kümnehektarilisel Gustavil neile lisaks ka mänd. Ainuüksi viimase nelja aasta jooksul on ligi kümnele hektarile tuhandeid taimi istutatud, praegu on ootel ligi kolm hektarit maad, kuhu on plaanis võrdselt kuuske ja mändi kasvama panna. Selles on oma osa nii augustitormil kui ka poole aasta pärast järgnenud lumisel Monikal.

Kuigi erialast kõrgkoolitust ei ole Hallan saanud, on ta tähelepanelikult järginud põlvest põlve edasi antud tarkusi ja meelde jätnud noorena Triigi metskonnas, kui ta seal mõnda aega töötas, vanemate mees- te tegemisi.

Igal eraldisel on oma lugu

Jalavaeva vähendamiseks liigume ühelt eraldiselt teisele autoga. Noorest metsast möödudes on pisut ehk raskegi uskuda juttu, et nõukogu- de ajal olid siinsamas hoopis aiamaad ja loomapidamine igas maaperes au sees. Nüüd eelistatakse suurkarjapi- damist, aga aiamaa harimise komme on tagasi tulnud. Kui varem oli (suve) kodu ümber muruplats, siis praegu

Metsas ringi kõndides jääb mulje, et Hallan mäletab iga puu ajalugu. Ikka viitab ta, et siia istutasid nad uue metsapõlve koos vanematega, seal jällegi olid suuremad abilised lapsed Gustav ja Maret.

näeb üha rohkem sibula-, tilli- ja por- gandipeenraid.

„See nurk on huvitav,” viipab Hallan käega paremale poole. „Aasta- kümnete jooksul siia veetud kivid lükkasin linttraktoriga kaugemale ja peale istutasime kaks tuhat seitse- sada kaske. Need, näe, juba päris

Lihtsam on ikka kõik lagedaks võtta ja uus põlvkond peale kasvatada.

suured. Kui see vana talukoht minu omaks sai, panin kinnistu nimeks Kasemetsa. Tegelikult oleks esime- se tormi järel pidanud kõik puud maha võtma, aga siis oleksid langid liiga suureks läinud. Esialgu võtsime tühjad kohad välja, aga pärast tulid uued tuuled ja mürdsid allesjäänud maha. Lihtsam on ikka kõik lagedaks võtta ja uus põlvkond peale kasvata- da. Nüüd saan sellest aru.”

Metsasihile jõudes jääb vasakule padrik ja paremale hooldatud mets. Hallani sõnul pole naaber pärast lage- raiet kohal käinudki. „Tahtsin selle maa ära osta, tegin pakkumise ka, aga vastust pole siiani. Saaksin nii kokku suurema kinnistu, teeksin maa korda ja pärast oleks hea tunne see pojale üle anda. Praegu ei teagi, mis sellest tükist saab.”

Avispea kandis hoitakse oma maast kinni ja müüki toimub väga vähe. Mõni aeg pärast erastamist vahetu- sid küll omanikud, ka Muusikusel endal õnnestus siis maja juurde saa- dud poolteisele hektarile lisaks osta metsa- ja põllumaad. Viimase hind liigub aga jätkuvalt tõusvas joones ja

praegu küsitakse juba kolm tuhat eurot hek- tari eest, mis väiketa- lunikule üle jõu käib.

Ärimeestega konku- reerimine on keeruline, nende või- malused ja nägemused on hoopis tei- sed. Neile pole probleem võtta maha kahekümneaastane kuusik ja tekitada asemele eurotoetatav niidumaa, nagu siinsamas juhtunud on. Metsamehe hing seda ei lubaks.

„Meie võtame igal aastal mitte- väärtusliku välja, see kujundamise töö ehk selleks vajalike raiete tege- mine veel pooleli. Korrage ei või ju lehtpuud ära võtta, päike teeb kuu- sele liiga. Sihte niidame ka kord aas- tas. Kui komisjon metsa vaatamas käis, siis küsiti minu käest, kas nende pärast niidetud on. Teeme seda ikka sellepärast, et omal oleks hea käia,” muigab Muusikus. „Ja loomadel ka. Ma ise jahimees ei ole, aga kohali- ke meestega tegin jahimaa kasutami- se lepingu ära. Kui selgus majas, on

parem omavahel asju ajada.”

Taradega mees oma noorendikke ei piira, sest loom tahab ju ka süüa saada ja nende tehtud kahjuga tuleb tema meelest lihtsalt leppida. Lindude jaoks jätab ta mõned pihlakad, tammed ja neile toitu pakkuvad põõsad kasvama.

Taas tuleb jutuks see, millal oleks õige aeg mingi puuliik välja raiuda. „Algul ei raatsinud kogu lepikut maha võtta, aga tegelikult oleks pidanud,” nendib peremees. „Nüüd oleks juba uhke ja suur mets. Kui praegu hakata seal suuremaid kaskesid harvendama, lõhub see osa nooremaid puid ära. Aga eks elu õpetab.”

Jõudsalt kasvav mets teeb meelega rõõmsaks

Kaks hektarit maad jääb elektriliini alla. Kompensatsiooni taotlemist peab Hallan mõttetuks. Hea seegi, kui elektrimehed kasvava võsa eest hoolt kannavad. Lepa ja paju leviku piiramiseks sai neile kuuserivi ette istutatud ja suuremate puude vahele kaskesid lisaks. Siin on väga viljakad maad ja tohutu juurdekasv, mistõttu võiks Hallani arvates raieringki vähe kiirem olla.

„Sellel laiusel on siin tuhat kaks-sada sellist suurust kuuske, siis tuleb jupp väiksemaid, neid kaheksasada, siis jälle üle tuhande,” viipab peremees käega ettepoole. „Siin tuleb ühe koma kuue hektariline lank, kus oli ka kask, aga Monika surus talvel lõvi-osa puudest maha. Õnneks jõudsid nad külvi ikka ise ära teha. Olen seda meelt, et kui loodus võtab, siis loodus annab tagasi ka.”

Kuigi osa kaskesid on laasitud, pole Hallan kindel, kas see ikka puule hästi mõjub või võib hoopis haigus kallale tulla. Laasimistoetust küsitud pole, sest siis tuleks kogu eraldi ära teha, aga seda ta veel ei plaani. Samas on ju selge, et kui kusagilt mingit raha taotled, siis on kohe kolm kontrolli seljas, nagu ta muigamisi märgib ja jutustab: „Ükskord tuli noor poiss istutusjärgset hooldust mõõtma ja arvestas maad kohe kupitsapostist ehk siis piirist. Kui see äär on aga nelisada meetrit pikk, jääb kogu pind väiksemaks. Püüdsin

Mõtuse talu metsamaa jaguneb kaheks kinnistuks: kuueteisthektarilisel Kasemetsal on peamiseks metsapuudeks kuusk ja kask ning kümnehektarilisel Gustavil neile lisaks ka mänd.

Olen seda meelt, et kui loodus võtab, siis loodus annab tagasi ka.

talle seletada – kulla mees, tule metsa siis, kui puu on kaksikümmend aastat kasvanud ja vaata, kus need oksad on. Pärast tulid kirjad, et miks te olete taotlenud toetust rohkem kui tehtud ja tükk seletamist. Täie mõistusega inimene ei istuta ju sihti täis! Hiljem on see asi paremaks läinud ja aru saadud, mis õigem on. Elu õpetab.”

Paljasjuureline taim on parem

„Need taimed olid Tartus maamessil väljas, see oli aastaid tagasi juba,” selgitab Muusikus hellalt noorte kuuskede poole osutades. „Naiseõde on

metsandust õppinud ja soovitas toorkord need ära võtta.

Kahtlesin küll, sest

väljanägemine oli neil üsna vilets, ikkagi kolm päeva laadal olnud. Kodus panin nad vette ja lasin kaks päeva enne istutamist rahulikult olla. Nüüd, näe, on ilusad suured puud juba.”

Seepeale küsib fotograaf Jüri, et kas need olid potitaimed, mispeale Hallan selgitab tuliselt, miks ta potitaimi ei soosi. „Teisele, see on Gustavi kinnistule istutasime kahehektarilisele langile viis tuhat poti-taime, sellest pooled läksid välja ja tuli uued asemele panna. Talvel tõusid nad vupsti! maa peale üles ja

külm võttis ära. Neil on juured puseriti ja keegi ei oska praegu öelda, mis kolmekümne aasta pärast saab ja kuidas nad tormidele vastu peavad. Võibolla tegin ise midagi valesti, aga sestpeale eelistan ikkagi paljasjuurelist taime.”

Muusikus on rahul lageraielankidele jäetud seemnepuudega, nii kuuse, männi kui kase järeltulijad kasvavad jõudsalt. Enda istutatud puud on enamasti joonsirgetes ridades, et oleks kergem vahelt harida ja hooldada. Igal aastal kontrollib peremees read üle ja kui kusagile on tühjad kohad tekkinud, pannakse uued asemele.

Oma pere hoole ja abiga

Metsas ringi kõndides jääb küll selline mulje, et Hallan mäletab iga puu ajalugu. Ikka viitab ta, et siia istutasid nad uue metsapõlve koos

Tänavuse metsamajandajate konkursi tublimad

Parim metsamajandaja Hallan Muusikus

Elab Avispea külas Väike-Maarja vallas Lääne-Virumaal. Jälgib, et säiliks looduslik mitmekesisus. Peamine sissetulekuallikas on põllumajandus, kuid tegeleb ka küttepuidede varumise ja müügiga. Hea läbisaamine jahimeestega.

Tubli metsauuendaja Maret Soobik

Elab Abja vallas Viljandimaal. Pärast uuendusraieid uuendab kõik langid ning rajab kultuuride ümber ulukiaiad. Metsatöid planeerib peamiselt Maret abikaasa Mart Soobik.

Tubli metsale uue võimaluse andja Madis Kinks

Elab Raudsepa külas Otepää vallas Valgamaal. Keskkonnasõbralikku metsamajandamist edendava metsaomanikuna on ta ka EEML PEFC rühmasertifikaadi liige. Metsaomanikuks sai rüüstatud 72,8 ha suuruse metsakinnistu ostuga. Praeguseks kõik laastatud alad uuendatud ja hooldusraietega majandatud.

Tubli eurotehnika võimaluste kasutaja Aare-Villu Kattel

Elab Pühalepa vallas Hiiumaal. Annab oma metsast saadud puidule uue elu hoonete näol. Lisaks müüb küttepuid. Soetanud eurotoetuste najal metsatehnikat, millega teistele Hiiumaa metsaoma-

nikele teenust pakub.

Tubli pärandkultuuri hoidja ja loodushariduse edendaja Priit Adler

Elab Metsamõisa talus Järsi külas Tamsalu vallas Lääne-Virumaal (endine Järvamaa). Väärtustab kohalikku kultuuri. Loonud esivanemate talu maadele puhta vee teemapargi, meelteia, metsamajakesed ja kohalikku pärandkultuuri tutvustava infotahvli. Metsas teinud uuendustöid, noorendike hooldamist, rajanud kraave ja ehitanud teid.

Tubli teede ehitaja Roman Šmeljov

Elab Kuningakülas Illuka vallas Ida-Virumaal. Metsaomanikuks sai maade tagastamisel, hiljem maid juurde ostnud ja korrastanud. Erametsakeskusest taotletud toetuste abil teinud palju: rekonstrueerinud metsateid, kaevanud tiike ja ehitanud puhkekohti.

Tubli noore metsa hooldaja Arvo Kruup

Elab Russalu külas Märjamaa vallas Raplamaal. On 78-aastane metsaomanik, kes käib siiani ise oma metsas valgustusraieid tegemas. Koostöös metsaseltsiga hooldanud teid ja kaevanud kraave.

Allikas: Kristel Arukask, Eesti erametsaliidu projektijuht

vanematega, seal jällegi olid suuremad abilised lapsed Gustav ja Maret. Vähemasti kord nädalas on kombeks koos abikaasa Marjega teha valdus-tes ringkäik ja vahel öhtuti puhastavad nad koos mõne reavahe, et noortele taimedele õhku anda. Gustav, kes juba kaheteistaastaselt kombai-

niga vilja võttis ja lisaks kõrgkoolile on Šotimaal talupraktikal käinud, tegi selle kevadise põllukülvid üksi ja sügisene koristus tuli uue kombainiga on samuti tema ülesandeks. Samas ei unusta tulevane peremees öhtuti jalgrattatiiru tehes metsadele pilku peale visata.

Avispea küla uhkus – kahesaja-aastane mänd.

Tuleb olla diplomaat, et sellises seisus ellu jääda.

Hea sõnaga meenutab Hallan oma vanemaid, mõlemad puhkavad Avispea küla kalmistul. Koidula ja Leo istutatud-hooldatud eraldised on eeskujuks ja mälestuseks nooremale põlvkonnale. „Isale meeldis väga metsas käia, eriti koos üle põllu elava sõbra, endise metsamehega, kel oli igav niisama kodus istuda ja kellega koos võidu tööd tehti,” heldib Hallan. „Tihtipeale oli naabrimees kell neli varahommikul juba metsas ja kell üks korjas minu koduaias kirsse. Vastutasuks andsin talvepuud, raha ta ei tahtnud.”

Maal ja metsas toimetamine nõuab tasakaalukat lähenemist

Hallan Muusikus on rahul, et kümme aastat tagasi Viru-Lemme metsaseltsiga liitus. Õppepäevadel kuuldu ja väljasõitudel nähtu laiendab sil-

maringi. Kui varem tõi ta istutusmaterjali Kullengalt ja leppis mineraliseerimise ise kokku, siis pärast RMK-s toimunud muudatusi tuleb need teenused läbi ühistu tellida. Istutamise üle veel mõtteid vahetades teeb Muusikust, sama on kurnud ka teised, murelikuks aga RMK hinnapoliitika, mis kulu- tulena levib maainimeste seas ja kes siis väikemetsaomaniku käest tahab sama suurt tasu saada, seda muidugi mitteametlikult. „Tuleb olla diplomaat, et sellises seisus ellu jääda.”

Gustavi kinnistu lähistel juhib Muusikus tähelepanu tohututele hallikarva mädanevatele oksahunnikutele, millised ladustati teeäärde Narva vedamiseks. See on reaalne näide, mis

Mõtuse talu põhisissetulek saadakse põldu harides. Peremehe rahulolevast olekust on näha, et sügisene saak töötab hea tulla.

juhtub siis, kui riik teeb ühe otsuse ja selle ühtäkki ära muudab. Ka Väike-Maarjas tehakse hakkega toa-sooja, kuid muutunud hinnapoliitika ja vähempakkumise tingimused on Muusikuse arvates kokku paras peavalu. Seepärast sealkandis üldjuhul oksa välja praegu ei toodagi. Pole ju mõtet raha raisata.

Küsimatagi on selge, et metsast saadav tulu läheb suuremas osas sinna tagasi, põllumaa on see, mis püsivama sissetuleku annab. Muusikus möönab, et istutuseks ja hoolduseks antavad toetused on olulised, aga neid töid on ta ka varem teinud ja teeb tulevikuski abist hoolimata. Ikka sellepärast, et mets paremini kasvaks. Aga rabis-tama ta ei hakka ja järgib kuldset reeglit – põllul ei tohi ühtegi tööd, mis on ette nähtud, tegemata jätta, metsas, kui jätab aasta vahele, ei juhtu midagi. 🌱

Hooldatud eramets jätab kena mulje.

Gunnar Hendrikson:

avatud meel, leplikkus, õppimisvõime

Gunnar Hendrikson on erametsakeskuse konsulent ja väikeettevõtte Metsahing omanik. Oma valiku metsanduse eriala kasuks tegi ta juba neljandas klassis. Mets ja metsandus on tema elus kesksel kohal tänaseni.

Usutleb **Kairi Oja**, ajakirjanik

Sa oled ametilt erametsaülem. Mida see tähendab?

Töötan Kinnistu osauhingus erametsaülemana. Meie ettevõtte ostab, müüb ning haldab metsa- ja põllumaid. Teiste seas on kõige suuremateks klientideks lääne erinevad investeerimisfondid. Minu ülesandeks on ostetavate metsade hindamine ja seejärel majandustegevuse korraldamine (raied, metsa uuendamine, hooldamine). Raiume tagasihoidlikult, alla juurdekasvu. Metsamaad on meil kolme erineva firma omanduses kokku üle kümne tuhande hektari, pindala poolest oleme Eestis esimese kümne hulgas. Meie metsadel on PEFC-sertifikaat.

Meie kontseptsioon on: osta õige hinnaga ja kasvatada metsa väärtust seda mõistlikult majandades.

Sul on ka oma firma Metsahing OÜ, millega see tegeleb?

Kokkuleppel tööandjaga hoian ma oma Metsahingel „hinge sees” ja annan veidi mittetulundusühingu Ühinenud Metsaomanikud juures konsultatsioone erametsaomanikele. Olen atesteeritud metsakonsulent.

Kuidas Sinust sai metsamees?

Minu soov saada metsameheks oli küps juba neljandas klassis. Ilmselt oli mingi sisemine ebakindlus, mis vajab turvatunnet. Üheteistaastaselt tegingi oma elu kohta Suure Plaani. Metsas mulle käia meeldis, tundsin

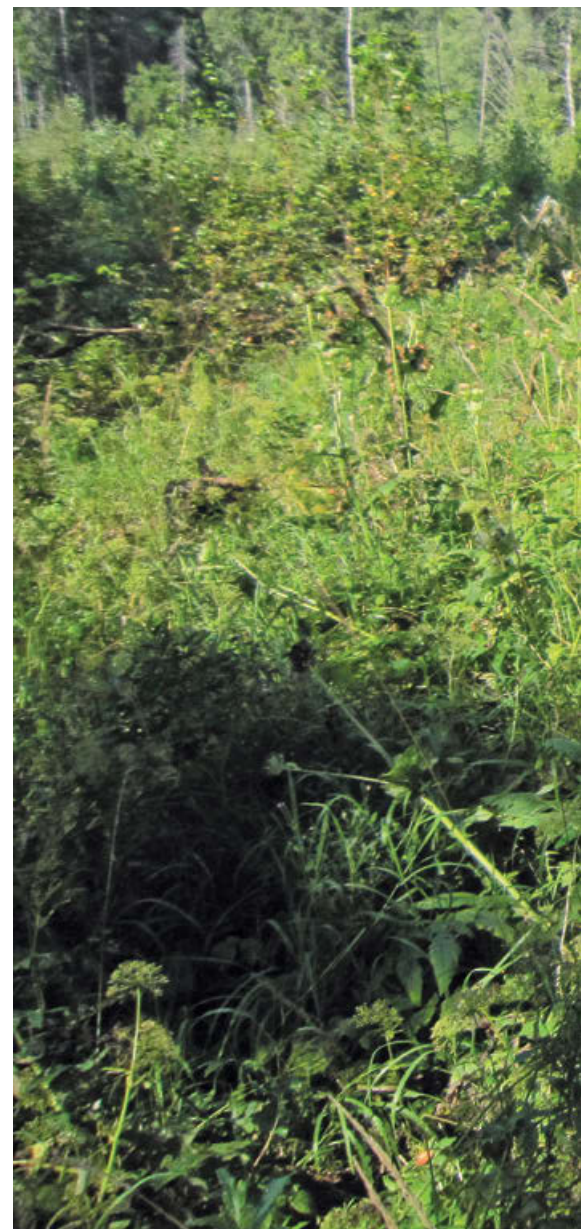
ennast seal hästi. Nii kui kaheksas klass lõppes, „pääsesin” ma linnast ja astusin Kaarepere sovhoostehnikumi (tänapäeval Luua kõrgem metsakool). Luua kooliga seoses on mul väga soojad mälestused. Tallinna ja Mustamäe poisi jaoks oli see tõeline eemalolek tsivilisatsioonist – buss käis Luuale kaks korda ööpäevas. Kogu elu toimus väga piiratud territooriumil – ühiselamu, kooli, spordisaali, söökla, poe või pargi vahet liikudes. Aga sealsed sõbrad on sõbrad tänaseni, üle kolmekümne aasta. Õppida oli väga huvitav, teadmiste ja oskuste kasvuga muutub ju iga ala huvitavamaks.

Millal toimus kitsam spetsialiseerumine?

Nooruses ma võisin isegi solvuda, kui mind linnapoisiks nimetati. Luual mõistsin aga, et päris maa-meest ei saa minust kunagi. Enne kolmanda kursuse tootmispraktikat tuli metsakorraldusekeskuse peainsener Evald Rätsep rääkima, et on olemas ka selline eriala, kus mehed takseerivad suve läbi kusagil metsas ja talvel töötavad Tallinna kontoris. Minu rõõm oli seda kuuldes suur. Koheselt oli ka otsus küps – minust saab metsakorraldaja. 1985. aasta sügisel olingi Ida-Virumaal Paasvere metaskonnas praktikal. Hoolimata sellest, et tegin kõvasti sporti, andis mul metsas taksaatori järel joosta. Metsas liikumine ei ole päris linna või staadioniga võrreldav ja vajab harjumist. Mäletan, et lebasin ühel öhtul pärast pikka ja väsitavat päeva

sääskede ja põdrakärbest poolt ära sööduna välivoodil. Raadios kõlas samal ajal mingi naisterahva iseteadlik hää: „Õnnelik on inimene, kes saab praegu metsas käia!” See pani mind hambaid kiristama. Sel hetkel ma ennast küll õnnelikuna ei tundnud.

Enne ja pärast teenistust nõukogude armees töötasin veidi metsakorraldusekeskuses, sealt sain suunamise stipendiaadina EPA-sse.

Gunnar Hendrikson mõne aasta vanusel lageraielangil metsa hindamas.

autoriõigus MTÜ Loodusajakiri

Mida kõrgkool Sulle andis?

Ennekõike nooruse pikenduse. Eesti põllumajanduse akadeemia, tänase maaülikooli lühendit EPA, tõlgendati isekeski kui Elu Parimad Aastad ja nii see oligi. Lausa vaimustas see, et autorid, kellede raamatute järgi ma Luual metsandust olin õppinud, andsid nüüd mulle ise loenguid. Akadeemia õpetas mind tõeliselt õppima. Samuti on kõrgkooli suureks väärtuseks tutvusringkond – sinu eilne koolivend ühikast võib mõne aja möödumisel olla vajalik tegelane kusagil ametis. Viimasel ajal olen kuulnud nooremaid inimesi rääkimas praktika tähtsusest või õigemini teooria tähtsusest. Mina nii ei arva. Akadeemiline hari-

Luua kooliga seoses on mul väga soojad mälestused. Tallinna Mustamäe poisi jaoks oli see tõeline eemalolek tsivilisatsioonist – buss käis Luuale kaks korda ööpäevas.

dus on tähtis, see loob õige pinna se edaspidiseks arenguks. Kõrgkool õpetas mind tunnetama oma nõrkusi ja tugevusi. Välja ei visatud reeglina kedagi, aga väga paljud ei pidanud pingele vastu ja andsid loobumisevõidu – lahkusid ise. Mina lõpetasin tänu visadusele. Kui vaja, tegin kolm järeleksamit, kuid ära ma need tegin.

Sa oled Eesti metsa-üliõpilaste seltsi asutajaliige.

Välismaale saamine oli neil aastatel (1988–1993) keeruline. Moodustasime seltsi eelkõige välismaailmaga suhtlemise lihtsustamiseks. Saatuse tahtel olen

tõesti üks asutajaliikmetest ja on hea meel tõdeda, et organisatsioon on tänaseni elus ja tegev. Seltsi kaudu võõrustasime Soome tudengeid, käisime neil külas ja tegime palju muud toredat. Muide, esimesed arvutid, kuhu üliõpilased ligi said, kinkisid meie teaduskonnale Helsingi ülikooli metsatudengid. Ministeeriumist

Foto: Toivo Tammi

Ühel metsaretkel kohatud põdravaskas, kes peitus metsaalusesse rohtu, nii et puude latvasid takseeriv metsahindaja oleks talle peaaegu peale astunud.

Kui vaja, peab metsandusettevõtja olema valmis ka kõhuni ulatuvas vees sumades kopratammi lahti lõhkuma.

saime seltsile mootorsae ja odava hinnaga harvendusraie lanke, mida me õpingute kõrvalt tegemas käisime. Organiseerisime endale ka suveks töötshi Soomes ja Rootsis.

Kuidas kujunes Sinu karjäär pärast õpinguid?

Pärast lõpetamist töötasin paar aastat metsakorralduskeskuses. Algul taksaatori, hiljem peainsenerina. Vastne metsakorralduskeskuse juhataja Ülo Viilup tegi sellise ootamatu käigu, et pakkus minusugusele – „rohelinele”, alles kõrgkoolist tulnule – sellist vastutusrasket kohta. Peainsener oli nii-

öelda tootmisjuht, vastutas välitööde eest. Ootamatu oli pakkumine minu meelest seetõttu, et taksaatorina ma ennast tugevaks ei pidanud. Andsin endale sellest aru ja ei raisanud väga aega nende metsas kontrollimisele, mis varem peainseneri töö juurde kuulus. Rõhusin sellele, milles ennast tugevaks pidasin – analüütilisele poolele ja arvutioskusele. Metsakorraldajad on minu arust loomult vabad, kunstnikuhinged. Neid jäigalt juhtida ei ole võimalik. Reeglina läksid nad kevadel metsa ja tulid välitöö paberipakkidega vastu talve kontorisse tagasi.

See tähendas arvutioperaatoritele (arvutisse sisestasid andmeid operaatoritüdrukud) suvel tegevusetust ja sügisel hullumaja. Parajasti oli alguse saanud ka esimeste tagastatud talude korraldamine. Taksaator tõi välitöö tulemused majja heal juhul siis, kui riigimetsas oli üks planšett ehk ligi tuhat hektarit takseeritud või erametsas terve valla kohta andmed koos. Mina mõtlesin välja ja viisin ellu „portsu süsteemi”, kus väiksemaks ühikuks riigimetsas oli kvartal ehk ligi nelikümme hektarit ja erametsas talu. Pressisin peale, et „portse” laekuks mitu korda kuus. Igaüks neist sai

Eeskujulikult noori puukesi täisistutatud raielank, mida vaadates silm lausa puhkab.

sertifikaadi, kus olid peal vajalikud lisaandmed. Kõik need andmed olid koondatud ühte andmebaasi, millel ma silma peal hoidsin. Laisemad salgaülemad (taksaatori-

Metsakorraldajad on mu arust loomult vabad, kunstnikuhinged. Neid jäigalt juhtida ei ole õige.

te otsesed juhid) käisid minu käest enne koosolekut küsimas, kui palju tema salga liikmed tööd on teinud. Olin rahul, et olin välja mõelnud ja juurutanud süsteemi, mis andis

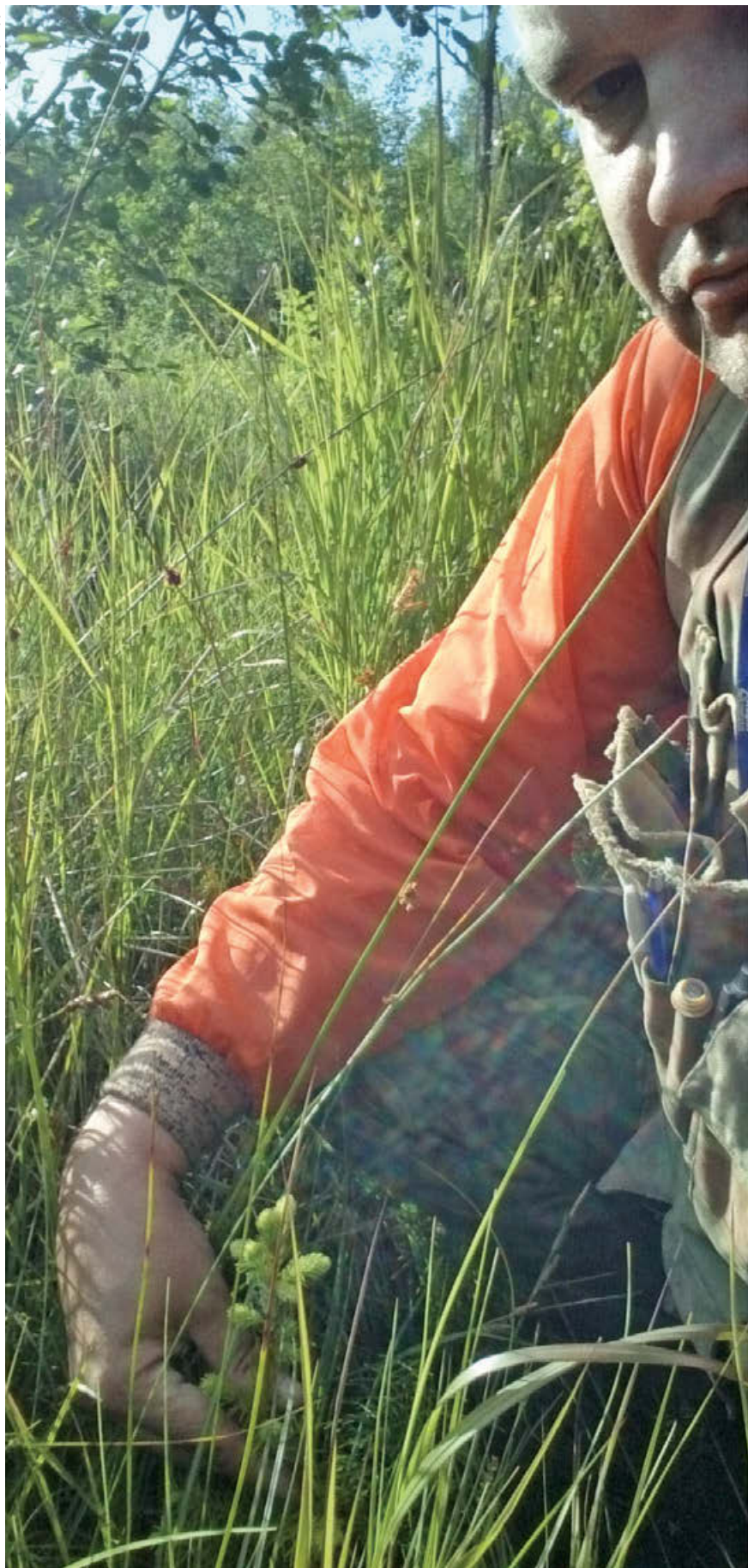
reaalseid, vajalikke tulemusi.

Jäin metsakorralduskeskuse viimaseks peainseneriks. Selleks ajaks oli mul juba perekond ja laps kasvamas. Palk oli riigi süsteemis väike ja mingit olulist tõusu loota ei olnud. Otsustasin sellelt ametikohalt lahkuda ja minna erasfääri. Aastal 1996 sain metsaülemaks Mart Eriku juhitud maadeostu projektis (Fagerholm). Ilmselt olin esimene erametsaülem taasiseseisvunud Eestis. Me ostisime maid ja minu korraldada oli nende majandamine. Ameerika

investor tõmbas aga mingil hetkel pidurit, mistõttu kogu see projekt lõppes pankrotiga.

Ehk siis Sinu üleminek erasfääri lõppes üsna ruttu töötuks jäämisega?

Sain jah toona üksteist kuud olla hea palga peal ja siis olin ootamatult tänaval. Kolm ja pool kuud otsisin tööd, meeleheide ja paanika saatmas, sest kodus oli väike laps ja naise polikliiniku palgast ei jätkunud paljaks. Lõpuks sain tööd ühes tolleaegses suurimas metsafirmas Mets ja Puu. Alustasin taas metsaülemana, kuid seekord oli ka

Eelmisel sügisel istutatud aastavanune potitaim. Sellise istutamine on küll odavam, kuid hilisem hooldamine paljasjuursete taimedega võrreldes üksjagu keerukam.

maade ost juba minu ülesanne. Kui minu kursusevend Erki Unn sai aktsiaseltsi juhiks, võttis ta ette sellise hulljulge käigu, et edutas mind Kagu regiooni juhiks. Firma kõige tähtsam ülesanne oli varustada Toftani saeveskit palgiga. Selle eest hoolitses just Kagu regioon. Seega oli selle osakonna juhi koht kõige vastutusrikkam töökoht terves firmas. Minul puudus metsavarumise kogemus, ka ei olnud ma kohalik ja osakond oli suur (ligi kaheksakümmend inimest). Üks mu esimesi samme oli töökohtade arvu vähendamine, lühikesa ajaga jäi pool alles. Mul õnnestus osakond elus hoida ja tulemusi oluliselt parandada. Õppida tuli käigu pealt. Tihti olid parimad õpetajad kõige valusamad konkurendid või kõige tülikamad kliendid. Oma tõhusa metsavarumise meeskonnaga leidsin väga hea kontakti. Kogu meie tolleaegne tegevus oli nagu sport, mille mõte oli säravate silmadega ja hasartselt konkurente ületada.

Kord kurtis mulle aktsiaseltsi uus juht Joakim Laxaback, et meie Kunda puidu terminaal on pidevas kahjumis. Käivet ei ole, laos on pidevalt puudujääk ja ilmselt tuleb see sulgeda. Pakkusin end välja olukorda parandama. Et paneme siis kinni, kui tõesti välja ei tule.

Aastal 2001 sai minust Kunda puiduterminali juht. Alluvate arv oli nüüd neljakümne asemel viis. Ülesanne oli osta ja vastu võtta meie teiste osakondade puitu, ladustada ja laevadega välja saata. See oli mulle uus väljakutse. Mingil moel saatis mind edu ka Kundas. Käibe saime üles, lao klappima ja osakonna kenasse kasumisse. Ükskord kutsus mind juht välja ja oli ilmselgelt väga ärritunud. „Mis hindadega Sa puitu ostad?“ pööratas ta mulle. „Turu hinnaga,“ ei saanud ma küsimusest aru. „Igale kliendile on oma hind, mis sõltub paljudest asjaoludest.“ Selgus, et üks konkurentfirma juht oli kaevanud Soomes oma peakontoris, et Hendrikson on Kundas hul- luks läinud ja turu ära solkinud!

Rahustasin ülemuse maha, et meie käive ja kasumi näitajad on ju eeskujulikud ning lubasin hoida edaspidi madalamat profiili. Hiljem kutsus see konkurent mind aga oma meeskonda tööle.

Edasi juhtus nii, et omanikud müüsid kontsernis oma osaluse ja meid liideti Metsindiga. Millegipärast ma uues ettevõttes kohaneda ei suutnud ja ma lahkusin. Aastakese töötasin Lätis Lemeksi tütarfirma juhina. Seda tööd vastu võttes olid mul küll kahtlused, kas tulen võõrkeelses keskkonnas toime. Ei suuda ma ju koostada lihtsaimatki lepingut läti, vene või inglise keeles. Samuti pole ilma läti keelt oskamata võimalik klientidega arendada *small talk*'i, mis on tähtis. Mind oli varasemates töökohades nii mitu korda edu saatnud, et uskusin seda jätkuvat. Nooruse uljus on puudus, mis ajaga õnneks möödub. Seekordses ametikohas ei tulnud ma hästi toime. Aasta pärast tunnistasin oma lüüasaamist ja loobusin.

Kuidas Sa Stora Ensosse sattusid?

Vahepeal oli toimunud Eestis totaalne muudatus – turuliider Sylvester läks kokku Stora Ensoga. Vaatamata sellele, et liitumislepingu tingimustes seisis, et Sylvesteri töötajad saavad Stora Ensos tööd jätkata, jäi uues firmas Kirde-Eesti **nurk katmata**. Mind kutsuti Ida-Virumaale piirkonda looma ja juhtima. Seekord läks töö kenasti käima. Siis aga sundis majanduskriis suuri firmasid oma struktuuri ümber kujundama ja töökohti koomale tõmbama. Nii ka Stora Ensos. Aastal 2005 tulin Tallinnasse ja lõime firmale pealinna metsakontori. Idee seises selles, et hinnanguliselt nelikümmend protsenti Eesti metsaomanikest elab Tallinnas. Mõte oli minna sinna, kus elavad metsaomanikud. Majanduskriis aga surus järjest valusamalt peale ja üks koondamine järgnes teisele. Kuni ühel päeval võtsin koos mitmete teiste kolleegidega välja ka oma koondamisrahad.

Tormi räsitud murdunud mets, mida kõigele lisaks peab veel ka hindama.

Sinust sai eraettevõtja kõige sügavama majanduskriisi ajal?

Mõte alustada oma ettevõttega oli juba ammu. Töötukassa kaudu oli Euroopa Liidu sotsiaalfondist võimalik taotleda toetust alustavale ettevõttele. Käisin läbi vastava koolituse, kaitsesin äriplaani ja lõingi osaühingu Metsahing. Koolitus oli väga asjalik. Eriti sobiv siis, kui oma konkreetne idee on olemas. Idee vaadatakse koolituse käigus nii erinevate kantide pealt läbi, et kui ta lõpuks äriplaanina kaante vahele jõuab, siis on see juba

Eraettevõtjana pead olema valmis paljuks. Olen püganud kuusehekke, klappinud liini laiendusi, mõõtnud puidukoormaid ja teinud muud, millega muidu poleks tegelenud.

teostamisküps. Eraettevõtjana pead olema valmis paljuks. Olen püganud kuusehekke, klappinud liini laiendusi, mõõtnud puidukoormaid ja teinud muud, millega muidu poleks tegelenud. Inimesed, kes alustavad oma äriga, peavad arvestama tõsi-asjaga, et kaheksakümmend protsenti alustatud ettevõtetest surevad välja. Kui sul täna pole tellimust siis homme ei saa sa väljastada arvet

ning ülehomme pole oodata raha. Nii lihtne see ongi.

Kui siis kunagine tööandja ja tänaseni hea sõber Mart Erik mind enda juurde metsaülemaks kutsus, võtsin pakkumise hea meelega vastu. Ma hindan Marti kui tippärimeest ja tugevat metsameest. See teeb koostöö ladusaks. Ajame oma asja rahulikult ja kindlalt.

Mis on Sinust teinud Sinu?

Esimese hooga tahaks öelda, et geenid ja juhus. Võtad ju otsuseid vastu ikka piiratud informatsiooni ja aja tingimustes ning otsused tuginevad suurelt jaolt sisetundele. Muidugi on meeldiv ka uskuda, et su kohal on Jumala käsi, mis sind vahel suunab ja

hoiab. Kuid mind on vist kõige paremini õpetanud hoopis kaotused ja tagasilöögid. Kui neist õppida oskad, siis on neist kasu. Üldiselt tahaksin siiski olla oma kogemustepagasi rõhutamisel ettevaatlik. Tihti võib see, mida peetakse kogemustepagasi, tähendada hoopis eelarvumusi või suisa laiskust. Minu tänasteks märksõnadeks on avatud meel, leplikkus ja õppimisvõime. 🌱

Suwemi inimesed Võru kutsehariduskeskuses oma tegemisi tutvustamas. Fotol vasakul ettevõtte tegevjuht Kaido Mäesalu.

Puidu väärimine edendab äri ja eksporti

Puidutöösturite hinnangul peaks puitu senisest palju rohkem väärima, sest see võimaldaks ärile suuremat kaalu anda ja eksporditurgudel laieneda.

Ketlin Rauk, ajakirjanik

Puidu väärtust saab tõsta kümneid kordi

Täispuidust lastemööbli tootmisele spetsialiseerunud AS-i Suwem juhatuse liige Kaido Mäesalu on seda meelt, et kõige suurem lisandväärtus antakse puidule läbi õige turunduse.

„Ühte ja sama toodet on võimalik müüa väga erineva hinnaga, tuleb vaid leida õige sihtgrupp ja vaevu-

„Ühte ja sama toodet on võimalik müüa väga erineva hinnaga, tuleb vaid leida õige sihtgrupp ja vaevuda toote väärtusi selgitama.”

**Kaido Mäesalu,
AS-i Suwem juhatuse liige**

da toote väärtusi selgitama,” leiab Mäesalu. „Kui müüa saematerjal tarbijale läbi uudsete lahenduste ja disai-

ni, saab see hoopis kõrgema lisandväärtuse ja selliste toodete eest on võimalik ka kõrgemat hinda küsida.”

Näiteks kui ümarpalgi tihumeetri hind on suurusjärgus 75–80 eurot, siis Suwemist väljamineva puidu kuupmeetri hind, kui sellest on saanud lastele kasvamiskeskond, on juba 1700 eurot.

Loomulikult lisanduvad aksessuaarid ja tekstiilid, aga ikkagi tõestab firma, et puidu väärtust on võimalik kordades tõsta.

„Hangime toorainet Eesti saeveski- test ja oleme kvaliteediga rahul,” ütleb Mäesalu. „Kättesaadavuse üle ei saa nuriseda. Olgugi, et mida kõrgemale väärtusahelas liikuda, seda keerulise- maks see muutub – ehitusmaterjali ei saa kasutada mööbli tootmiseks.”

Kas tooret on tarvis ka välismaalt osta? „Me ei välista varsti seda võima- lust, kui siinsed hinnad jätkavad kas- vumist,” tunnistab ta.

Puitu kasutatakse kesiselt

Kasespooni tootja OÜ Valmos on teinud investeeringuid eesmärgiga laiendada tooteportfelli ja vähendada sõltuvust Rootsi mööblikontsernist IKEA. Järgmisel aastal plaanib ette- võtte pea kahekordset uute tootegrup- pide kasvu.

Tegevjuht Heiki Vahermets on veendunud, et meie ehituses kasuta- takse puitu veel suhteliselt kesiselt. „Sellest on kahju, sest puit on arhitek- tuurselt kasutuselt piiramatute või- malustega ja sageli nii mehaaniliste omaduste kui ka tulekindluse poolest parim valik,” kinnitab ta

Vahermets märgib, et Eesti mure on ka selles, et siin pole head alterna- tiivi paberipuu kasutamiseks, sest kui Rootsi ja Soome vajadused peaksid vähenema ja turuhinnad metsaoma- nike jaoks liiga madalaks muutuvad, pole kodumaal paberipuuga suure- mat peale hakata.

„Eriti suure mõjuga on taoline olu- kord just kaasikupuistu raiete puhul,” märgib Vahermets. „Erametsaomanik peatab kaseraiide kui paberipuu hind pole piisavalt atraktiivne ja ootab paremaid aegu.” Seega näeb ta suurt puidukasutuse ressursi energiatoot- mises, pelletitööstuses ja hakkekütel.

Puidu väärindamine ehk saemater- jalist mitmekesise toodangu valmis- tamine on Vahermetsa sõnul Eestis tegelikult heas seisus, samas ka aren- guperspektiiviga.

„Arengule on takistuseks toorme nappus, sest saeveskite potentsiaali pole täielikult rakendatud,” leiab ta. „Ka saeveskid keskenduvad ise too- dangumahu suurendamisele, tootmi- se optimeerimisele ja materjali järe- väärindamisele.”

Valmose spoonitehas Pärnumaal Audrus sai hiljaaegu tootmispiinda juurde. Ikka selleks, et omatoodangu mahtu suurendada ja olla vähem sõltuvuses allhankest.

Foto: OÜ Valmos fotoarhiiv

Foto: AS Imprest fotoarhiiv

AS Imprest töötleb ja toodab ümarfreesimise tehnoloogiat kasutades niinimetatud latti, millest valmivad aialipid, postid, aga ka mänguväljakute detailid, näiteks kiiged.

„Arengule on takistuseks toorme nappus, sest saeveskite potentsiaali pole kaugeltki täielikult rakendatud.”

**Heiki Vahermets,
OÜ Valmos tegevjuht**

Pärast freesimist too- dang süvaimmutatakse, kasutades vaakum-sur- ve-vaakum tehnoloogia- t. Tooted jagunevad kolme gruppi: aiatoot- ted, mänguväljakud ja aianduskaubad.

„Esimesse gruppi kuuluvad kõikvõimalikud postid ja latid, teise kiiged, tornid, liivakas- tid,” selgitab ta. „Kolmandasse peen- raärised, lillekastid, aiaelemendid ja muud. Tegemist on lõpptoodan- guga, mida pole vaja enam töödelda. Impresti kasutatava materjali alter- natiiv on ka paberipuit, mida Eestis vähe väärindatakse. Seetõttu suuna- me metsamehi latti tegema, mille- ga suurendame kodumaise tooraine väärtust.”

Ta kinnitab, et tooraine ostetakse Eestist, valdavalt suurematelt metsa- firmadelt.

„Meile on oluline tooraine pärit- olu, sest suur osa toodangust müüakse FSC-sertifikaadiga,” mär- gib Hermelin. „Kvaliteet peab vasta-

Eesti metsast pärit palk on suurepärase

Puidust kergeid väliehitisi ja aia- tooteid valmistav AS Imprest töö- leb peeneläbimõõdulist okaspui- tu ehk niinimetatud latti, kasutades ümarfreesimise tehnoloogiat.

Ettevõtte juhataja Timo Hermelini sõnul on sisuliselt tegemist treimi- sega, mille käigus antakse toorme- le ühtlane silindrikujuline profiil. Kasutatakse kuuse- ja männipuitu läbimõõduvahemikus 5–20 cm ja pik- kustes 2,5; 3; 3,7 ja 4 meetrit. Hermlin räägib, et esmalt sorteeritakse toor- materjal pikkuste kaupa erinevates- se läbimõõduklassidesse, freesimis- liinidel on võimalik materjali terita- da, faasida, poolitada ja profileerida.

Mateki Pärnusse ehitatud puitkonstruktsioonide ja -fassaadiga ridamaja. Tasapisi hakkab puitarhitektuur ka meil elukondlikku ehitusse levima.

ma saepalgi kvaliteeditingimustele, sine osas oleme mõnevõrra leplikumad.”

Puitmajade tootjate teenistus tuleb piiri tagant

Eesti ühe teenekama, juba 1988. aastal asutatud puitmajade tootja AS-i Matek tegevdirektor Sven Mats kinnitab, et element- ja ruumelementmajade tootmine annab võimaluse lisada ümarpalgile väärtust 15–40 korda. „Seega ühe tihumeetri palgi müümise asemel saab ruumelementmajade puhul puidule anda ligi neljakümnekordse väärtuse,” selgitab ta.

Väärtusahel on pikk, alates metsa ülestöötamisest, väljaveost, kuivatamisest, saagimisest, hõõveldamisest kuni projekteerimise, avatäidete tootmise ning sihtturgudele transpordi ja püstitamiseni.

„Väga oluline fakt on, et umbes kaheksakümmend viis protsenti kogu Eesti puitmajatööstuse tuludest tuleb piiri tagant,” räägib Mats. „Seega tuuakse puumajade tootmise ja müügi-ga märkimisväärne kogus raha Eesti majandusse.”

Kui Eesti majatootjad on edukad välisurgudel, siis kodus eelistatakse Matsi sõnul endiselt kivimaterjale.

Lemeks Gruppi kuuluv Palmako on kogu maailmas ainulaadne ettevõtte, kus kõik majadetailid valmistatakse ja komplekteeritakse ühes tehases ühe katuse all. Hiljem jääb üle vaid need ehitustandril paika sobitada.

„Väga oluline fakt on, et umbes kaheksakümmend viis protsenti kogu Eesti puitmajatööstuse tuludest tuleb piiri tagant. Seega tuuakse puumajade tootmise ja müügi-ga märkimisväärne kogus raha Eesti majandusse.”

**Sven Mats,
AS-i Matek tegevdirektor**

„Arhitektide ja tellijate teadlikkuse tõstmine võiks tähendada ka Eestis puitmaterjali senisest enamat kasutamist kortermajade, büroohoonete ja sotsiaalobjektide ehitamisel,” leiab Mats. „Meie saekojad suudavad pakuda kogu puitmaja ehituseks vajaminevat materjali, tösi, üsna kõrge hinnatasemega.”

Nii pakub Rootsi tarnija Rootsis toodetud hõõveldatud ja kuivatatud prussi Mateki Pärnu tehases umbes 10% meie saeveskitest odavama hinnaga.

Mats usub, et kuna puit- ja ruumelement ehituslahendused kipuvad järjest enam trügima kivi- ja betoonehitiste turule, siis on puitmajaehitaja järgmine suur väljakutse kõrgustesse pürgimine.

Palmako väärtusahel kadusid ei tunnista

Eesti suurimasse kodumaisel kapitalil põhinevasse metsanduskontserni Lemeks Grupp kuuluva AS-i Palmako põhitegevusala on freesprussist aiamajade tootmine. Teise suure valdkonnana tehakse

ka liimpuittooteid – liimpuittalasid, duo-trio-talasid ja liimpalki. Lemeks Gruppi kuulub kaksikümmend kaks tütar- ja sidusettevõtet, mis kõik tegevad metsa- ja puidutööstuses, alustades sobilike kinnistute soetamisest, metsa ülestöötamisest, puidu töötlemisest gruppi kuuluvates saeveskites ja lõpetades valmistoode-tega.

Ettevõtte turundusjuhi Ingrid Lambi ütlust mööda on mõlemal juhul tegu tavalisest saematerjalist kõrge lisandväärtusega valmistoote loomisega. Ta räägib, et aiamajade puhul on Palmako läbi aastate laiendanud tootesortimenti – lisaks klassikalistele majadele tehakse laste mängumaju, paviljone, auto varjualu-

seid, tööriistakuure ja muud taolist. Vähem ka palkmaju.

„Tootearenduse eesmärgiks on pakkuda suuremat lisaväärtust nii meie klientidele kui lõpptarbijatele,” ütleb Lamp.

Aastas toodab Palmako üle 40 000 puitmaja ja ligi 30 000 m³ liimpuit-tooteid.

„Selliste mahtude juures on juba kriitilise tähtsusega toorme stabiilne kättesaadavus,” tunnistab Lamp. „Palmakos kasutatakse toorainena kuuse saematerjali. Pool kasutatavast materjalist tuleb Eesti saeveskitest, teise poole impordime Venemaalt ja vähesel määral Lätist.”

2013. aastal käivitas Palmako Kavastu üksuses puidugraanulite tootmise, mis võimaldab ära kasutada tootmisjäägid.

„Kõrgema lisandväärtuse kontekstis rääkides tootsime alguses graanulit ja eksportisime seda lahtiselt, puis-tena,” kirjeldab Ingrid Lamp. „Pärast väikepakendi tootmisliini soetamist pakendame nüüd lahtise graanuli 15-kilostesse kottidesse, andes seeläbi tootele veelgi väärtust.”

Lisandväärtus toob riigile raha juurde

AS-i UPM-Kymmene Otepää juht Ando Jukk selgitab, et lisandväärtust arvutatakse järgmise metoodika alusel: ärikasum või -kahjum (EBIT) pluss ettevõtte tööjõukulud pluss põhivara kulum jagatud töötajate keskmise arvuga. Nõnda väljendatakse seda EAS-i kodulehel.

„Kui mõõta, mida me teeme puidusektoris või tootmises laiemalt, siis lisandväärtuse valem räägib sellest, et tuleb olla kasumlik, investeerida ja maksta head palka töökohti kokku hoides,” arutleb Jukk.

Kui tarbijad eelistavad importkaupa, siis paraku nad sisuliselt minimeerivad enda võimalusi saada paremat palka. Ettevõtted peavad olema jätkusuutlikud. Kui ettevõtte tegevusele või toodangule kliente ei jagu, tuleb kulud madalal hoida või ukсед sulgeda. Ka raha tuleb riiki juurde tuua, et majandus saaks kasvada.

„Puit, toit ja põlevkivi on päris

STATISTIKA:

Puidutoodete valmistamine käib tõusude ja mõõnadega

Saematerjali, liimpuidu ja puitlaastplaadi tootmine (miljonit m³)

Aasta	Saematerjal	Liimpuit	Puitlaastplaat
2007	1 554,7	240,5	275,3
2008	1 132,9	183,3	251
2009	1 127,7	220,9	133,5
2010	1 448,8	289,3	204,3
2011	1 503,5	329,1	206,9
2012	1 490,6	287,2	157,1
2013	1 539,0	303,8	183,6

Allikas: statistikaamet

Foto: AS UPM Kymmene fotoarhiv

Vineeritootja UPM-Kymmene tootmis-kompleks Otepääl. Ettevõtte on piirkonnas suurim töandja, kohalikku kasepuitu väärtustades antakse oluline panus Eestimaa majandusse.

„Tööstuse ja metsaomaniku vahelise suhtlemise käivitab puidu hind ja nõudlus, mis on omavahel tugevalt seotud.”

Ando Jukk,
AS-i UPM-Kymmene Otepää juhataja

palju kõlama jäänud erinevates viimase aja sõnavõttudes,” ütleb Jukk. „Kui anname kohalikule ressursile korralikult lisandväärtust ja need tooted, mida teeme, suuname riigist välja, siis on loogiline, et raha tuleb riiki juurde.”

Toorainest rääkides tõdeb Jukk, et kohalik puitu tarbiv tööstus saab suurema osa toorainest kätte lähipiirkonnast ja seda seetõttu, et see puit on olemas, metsad vajavad majandamist ja transpordikulud jäävad madalaks.

„Tööstuse ja metsaomaniku vahelise

Foto: EMPL fotoarhiv

Puitehitised on Eestimaal levinud maa-kohtades, peamiselt rajatakse palkidest väikeehitisi, suvilaid, aiamaju ja muud taolist. Pildil suvila Dirhamis.

suhtlemise käivitab puidu hind ja nõudlus, mis on omavahel tugevalt seotud,” selgitab Ando Jukk. „Kohalik tööstus maksab minu arvates konkurentsivõimelist hinda.”

Metsandusliku tegevuse suhtelist passiivsust on toinud Juki sõnul peamiselt transporditeemaatika, maksud ja bürokraatia. Kõik need teemad kokku tähendavad seda, et metsaomaniku kulud on suured. Puidu nõudlust hoiab tagasi see, et igale metsast saadavale sortimendile pole kohapeal mõistlikke lahendusi.

Taastuvenergia tootmine on tema arvates üks kodumaisele puidule lisandväärtuse loomise kohti. Kui puit jõuab energiatootmisse, saavad osa paljud – metsaomanikud, metsa ülestöötajad, vedajad, energiatootjad ja tarbijad.

Pakkude torni ehitamine. Eespool on näha trahvipakkude rägastikku.

Peeti esimene

Forvarderite Kevadreiv

Tänavu peeti Tartus esimene Forvarderite Kevadreiv. Võistlustel osales neliteist masinameest.

Andres Müürisepp,
Forvarderite Kevadreivi korraldaja

Eestlased forvarderijuhtide maailmameistrivõistlustel

Kui mootorsaed rohkem kui kolmkümmend aastat tagasi metsamees-

te põhilisteks abilisteks said, äratasid need algul kõvasti tähelepanu. Praegu ei imesta mootorsae üle enam keegi. Ega neid metsatöodelgi enam kuigi palju näha ole, sest raied tehakse harvesteri ja palgid veetakse metsast välja forvarderiga.

Juba mitu aastakümnet on raietöölised üksteiselt mõõtu võtnud, et teada saada, kes on kiirem ja osavam mootorsae käsitseja. Aga aeg liigub oma rada, tehnoloogiad muutuvad ja suured masinad tõrjuvad saed eemale.

Suurenenud on huvi metsamasinate ja sümpaatia nende meeste vastu, kes kaasaegsete tehnikamedega tööd

Vaia riivamine ja lati mahaajamine oleks võrdväärne metsas kasvava puu vigastamisega.

Siim Evert – parim forvarderijuht mereväelaste arvestuses.

teha oskavad. Ka masinajuhid soovivad teada, kes neist suudab nobedalt ja tulemuslikumalt tööd teha.

Kui meenutada viimast aastakümnet, siis esimene forvarderivõistlus toimus 2005. aasta kevadel Tartu maa- ja metsamessil. Kaks paremat – Ahto Sulavee ja Ralf Saage – pääsesid samal aastal võistleva Rootsi, kus maailma tuntuma metsandusmessi ElmiaWood raames peeti Forwarder World Cup võistlused. Neli aastat hiljem osalesid Otto Klaos ja Gunnar Kirsimägi Forwarder World Cup 2009 võistlustel. Kummalgi korral ei tehtud enne erilisi ettevalmistusi ja seetõttu olid ka tulemused tagasihoidlikud.

Samast aastast alates on kutsevõistlustel mõõtu võtnud harvesteri- ja forvarderijuhid. Et võitjad on

näidanud väga häid oskusi, otsustati 2013. aasta talvel osaleda järjekordsel Forwarder World Cup'il. Seekordne eesmärk oli jõuda finaali ehk maailma kaheksa parema hulka, mis eeldas juba väga tõsist ettevalmistust. Kõrgetasemelisele rahvusvahelisele võistlusele läksid Hando Leichter ja Veiko Kõiv, sest nemad näitasid kahel viimasel kodusel võistlusel kokkuvõttes parimaid tulemusi. Hando Leichter jõudis Forwarder World Cup 2013 finaali ja tuli seitsmendaks. Selline edu sai tõukejõuks, et raie-

Võistlusülesanded olid detailideni läbi mõeldud ja iga ülesande juures oli hulgaliselt seoseid tegeliku töötamisega metsas.

võistluste kõrval jätkuks ka masinajuhtide mõõduvõtmine.

Tavapäratu võistlus

Suurejooneline forvarderijuhtide võistlus peeti 2014. aasta Tartu maamessi avapäeval 24. aprillil. Forvarderite Kevadreivi nime valikul arvestati ligitõmbavust ja põnevust. Leiti, et reivi ainus tähendus pole joo-
bunud olekus tantsu vihtumine, vaid see tähendab ka võistlemist.

Seekordne võistlus oli eelnevatega võrreldes tavapäratu, sest ruumi oli napilt. Pealtvaatajate turvalisuse tagamiseks oli vaja muuta võistlusülesandeid ja karmistada ohutusnõudeid.

Piirdeaia tagant jälginutele võis tunduda, et selliseid trikke metsas ei tehta ja mis kasu sellistest oskustest masinaga töötamise juures oleks. Võistlusülesanded olid detailideni läbi mõeldud ja iga ülesande juures oli hulgaliselt seoseid tegeliku töötamisega metsas.

Võistlusülesanded

Esimesena pidi võistleja maas leba-va kuuspalgi kahe teineteisest 60 cm kaugusel asetseva vaia vahelt niimoodi välja tirima, et vaiade otstel olev latt maha ei kukuks. Sama ettevaatlikult peaks forvarderijuht harvendusraielangil palke puude vahelt välja lohistama.

Kätte saadud palgi pidi võistleja asetama maapinnal püsti olevatele pakkudele neid nihutamata. Palgi hoogne koormasse tõstmine oleks pealtvaatajad ohtu seadnud. Palgi asetamine pakkudele eeldas sellest haaratsiga õigest kohast kinni võtmist ning väga sujuvat ja täpset tõstuki liigutamist. Kõike seda on vaja ka masinaga metsas töötamisel.

Teiseks pidi võistleja tõstuki teleskoobi kogu ulatust ära kasutades haarama pakkudele toetatud palgi ja siirdama selle masinani, nii et palgi otsad liiguksid maapinnast 70 cm kõrgusel olevate lintide all ja haarats samade lintide vahel. Palk ja haarats ei tohtinud maapinda ega linte puudutada. Seejärel pidi võistleja asetama palgi masina kõrvale paigutatud pakkudele. Ülesanne õnnestus seda paremini, mida täpsemalt suutis võistleja palgist kinni haarates tabada selle raskuskeset.

Kolmandaks tuli viiest pakust torni laduda. Et masinajuht saaks paremini demonstreerida tõstuki sujuva liigutamise oskust, olid torni ehitamiseks mõeldud pakud paigutatud ühele poole ja torni püstitamiseks vajalik alus teisele poole masinat.

Võistlusreeglite täitmist jälgisid teraselt kaks kohtunikku. Kergemaid eksimusi karistati ühe trahvipaku, raskemate eest trahviti diagonaali pidi poolitatud pakkudega. Trahvipakkudest pidi viimaks veel ühe torni püstitama. Kui võistleja

Foto: Andres Müürisepp

Pakkudest torni ehitamine. Eespool on näha trahvipakkude rägastikku.

oli kõik nõutud pakud üksteise otsa ladunud ja haaratsi maapinnale asetanud, seiskas kohtunik stopperi.

Kes olid parimad?

Neljateistkümne registreerunud masinamehe hulgas oli mõnel veel ameti õppimine Luua metsanduskoolis pooleli.

Kiireim oli osäühingu Artiston harvesterioperaator Hando Leichter (aeg 3.46). Temale järgnesid Luua metsanduskooli instruktor Riho Sepp

(4.19) ja osäühingu Expertline forvarderioperaator Kristjan Roosvald (4.35). Sel ajal veel Eesti mereväes teeniv Siim Evert saavutas tubli neljanda koha ajaga 4.43. Uskumatu tulemus, sest Siim polnud aasta aega tõstuki kange peos hoidnud. Kohtunikud otsustasid seda saavutust märkida eriauhinnaga. Hando Leichter ja Kristjan Roosvald osalesid metsandusmessi FinnMetko 2014 forvarderijuhtide võistlusel Soomes augustikuu lõpus.

Peeter Rõigas EPA õppejõuna.

Sada aastat Peeter Rõigase sünnist

Tänavu juulis täitus sada aastat Eesti ühe tuntuma metsateadlase Peeter Rõigase sünnist. Sel puhul on kohane meenutada tema elukäiku ning tegevust õppejõu ja teadlasena.

Heino Kasesalu, metsandusloolane

Kooliaastad

Peeter Rõigas sündis 23. juulil 1914. aastal Abja vallas Perakülas

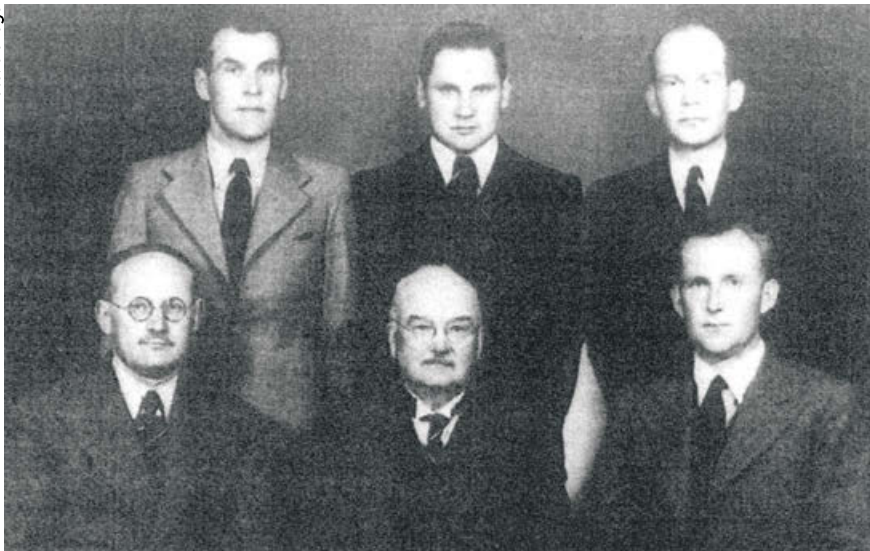
Enu talu kaheksalapselise pere noorima lapsena. Isa Hans oli ümbruskonnas tuntud tööka ja edumeelse põllumehena. Peetri koolitee algas Abja-Pussi ja Abja-

Paluoja algkoolides. 1932. aastal lõpetas ta heade hinnetega Viljandi maakonna poeglaste gümnaasiumi reaalarhu, millele järgnes aastane sõjaväeteenistus. Seejärel astus Peeter Rõigas Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonna metsaosakonda, kus õppis kuni 1937. aastani. Üliõpilasena osales ta aktiivselt akadeemilise metsaseltsi (kuulus juhatusse) ja mittekoo-seisulisena ülikooli metsandusliku uurimisinstituudi töös. 1936. aastal viibis Peeter Rõigas üliõpilaste vahetuse korras kaks kuud Poolas. Akadeemiliselt kuulus ta üliõpilaskorporatsiooni *Fraternitas Estica*.

Pärast teoreetilise kursuse lõpetamist sai temast metsakasvatuse kabineti nooremassistent. Seal töötades hakkas ta uurima Sagadi metskonna männikultuure. 27. jaanuaril 1939. aastal kaitses Peeter Rõigas oma diplomitööd teemal „Uurimusi ja tähelepanekuid Sagadi metskonna iseiseisvusaegseis männikultuures“, mille põhjal tunnistati ta metsaosakonna lõpetanuks *cum laude*. Järgnevatel aastatel uurimistöö jätkus ning 26. novembril 1942. aastal kaitses Rõigas magistritööd teemal „Kasvuarengulisi uurimusi Sagadi metskonna nooremais männikultuures“ ja talle omistati *magister rerum forestalium* teaduslik kraad metsakasvatuse erialal.

Sõja- ja katsumusteaastad

Sõja-aastail tegeles Peeter Rõigas erinevate uurimistöödega. Loodusuurijate seltsi looduskaitseksiooni 1942. aasta suviste tööde aruandes on märgitud, et Rõigas uuris ürgmetsailmelisi puistusi Halliste jõe vesikonnas. Põllumajandusteaduskonna metsakasvatuse instituudi 1943. aasta uurimistööde plaanis oli tema teemaks „Metsakahjurite tõrjest sõjaliselt tähtsatel puuliikidel ja metsamaterjalidel“ (Eesti Ajalooarhiiv f. 2100 n. 13 s. 75 lk. 159). Kuni 1944. aastani abistas ta assistendina professor Oskar Danieli metsakasvatuse praktilistel töödel.

Akadeemilise metsaseltsi juhatus 1939. ja 1940. õppeaastal. Peeter Rõigas tagareas keskel.

TRÜ metsandusteaduskonna 1947. aasta lõpetajad ja õppejõud. Peeter Rõigas esireas paremalt teine.

1946. aasta suvel kutsuti assistent Peeter Rõigas TRÜ metsandusteaduskonna organiseerimistoimkonna koosseisu (esimees Valdek Ritslaid). Uues teaduskonnas määrati Rõigas metsakasvatuse kateedri juhatajaks. 1947. aastal omistati talle dotsendikutse. Aastail 1949–1950 oli Rõigas teaduste akadeemia bioloogia instituudi metsasektori juhataja ja kohakaasluse alusel dotsent metsandusteaduskonnas.

17. aprillil 1950. aastal arreteeriti Peeter Rõigas kurikuulsa §58 põhjal. Viis aastat tuli tal töötada Karaganda oblastis vasekaevandu-

ses. Mõnevõrra küüniline tundub TRÜ rektori 25. mai 1950. aasta käskkiri nr. 91, mille põhjal vallandati Rõigas sama aasta 27. aprillist tööle mitteilmumise tõttu.

1955. aasta kevadel vabastati ta süüdistusaja lõpetamise põhjal ja rehabiliteeriti täielikult. Seejärel töötas Rõigas Orajõe metskonnas katseasjanduse meistrina. Järgmise aasta septembris sai temast EPA metsakasvatuse ja metsakultuuride kateedri assistent, mõni aeg hiljem vanemõpetaja ja dotsent. Et kõrgem atestatsioonikomisjon (VAK) ei kinnitanud Peeter Rõigasele omista-

tud magistrikraadi kandidaadikraadiks, siis kaitses ta väitekirja uuesti. Teemaks oli „Kasvuarengulisi uurimusi Sagadi metskonna männikultuurides”.

Õppejõuna kõrgkoolis

Paljude aastate jooksul luges Peeter Rõigas ülikoolis ja põllumajanduse akadeemias mitmeid õppeaineid: metsakasvatus, metsakultuurid, metsamelioratsioon, metsakaitse, ulukite bioloogia ja ohutustehnika. Ta oli ka aktiivne üliõpilaste teadusliku töö korraldaja. 1946. aasta oktoobris organiseeris ta koos August Karuga metsakasvatuse ja -kaitse ringi, mis oli üheks esimeseks selletaoliseks TRÜ-s. Hiljem juhendas ta ulukite bioloogia ja jahinduse ringi. Peeter Rõigas ei olnud küll ise kirglik jahimees, kuid õppejõutidest võttis ta osa.

Praktikumidel oli ta üliõpilaste vastu heatahtlik ja objektiivne, samas aga küllalt nõudlik. Niinimetatud vana kooli mehana ei sallinud ta tööjuures logeemist ega mõttetut ajaraiskamist.

1957. aastal rääkis ta üliõpilastele üsna avameelselt ka hariduspoliitikast. Nagu teada, olid siis sõjajärgsed eesti metsateadlased (professorid Andres Mathiesen, Oskar Daniel ja teised) ametlikult põlu all, nende töödest üliõpilastele loengutel midagi ei räägitud. Peeter Rõigas soovitas meile lugeda aga ka Oskar Danieli raamatut „Metsakasvatus”, väites, et seal toodud seisukohtade järgi on samuti metsad kasvanud. Ta kritiseeris tol ajal Nõukogude Liidus toimuvat põllukaitse metsaribade rajamise alast kampaaniat, mis tema hinnangul ei saanud anda märkimisväärsed tulemusi.

Meelde on jäänud humoorikas lugu Peeter Rõigase heast mälust. Et ta ei kontrollinud osavõttu loengutest, siis mõned üliõpilased kasutasid seda ära ja lootsid ainult kaastõu konspektidele. Kord tuli eksamile üliõpilane, kes polnud kordagi tema loengul käinud. Õppejõud tõusis püsti, ulatas üliõpilasele käe ja lausus: „Tere, minu nimi on Peeter Rõigas, ma lugesin teile kaks semest-

Pärast edukat metsseajahti Kärkna metskonnas 14. veebruaril 1957. aastal. Peeter Rõigas seisab keskel.

rit metsakultuure.”

Ebaobjektiivsete kaebuste tõttu tekkisid Peeter Rõigasel 1958. aasta lõpul lahkkelid tolleaegse EPA rektoriga. Põhimõttekindla inimesena ei nõustunud ta sellistes tingimustes õppejõuna edasi töötama ja palus end töölt vabastada. Aastail 1960–1970 töötas ta õpetajana metsamajanduse tehnikumis Luual, seejärel kuni 1978. aastal pensionile jäämise ni osakonnajuhataja ja vanemteadurina metsainstituudis.

Kui 1967. aastal oli augustitorm laastanud Eestimaa metsi, oli vaja kiiresti rakendada abinõusid ürasekirüüste ohu ärahoidmiseks. Peeter Rõigas kutsuti selleks komplekteeritud spetsialistide töögruppi juhendamaks.

Teaduslik tegevus

Hinnata tuleb Peeter Rõigase tööd teadlasena. Tema sulest päri-

neb rohkesti sisukaid artikleid. Ajakirjas Eesti Mets ilmus aastail 1938–1940 arvukalt tema kirjutisi metsakaitse ja metsakultiveerimise valdkonnast. Sõjajärgsetel aastatel avaldati tema uurimistöo-

Ajakirjas Eesti Mets ilmus aastail 1938–1940 arvukalt tema kirjutisi metsakaitse ja metsakultiveerimise valdkonnast.

de tulemusi EPA teaduslike tööde kogumikus, teaduslik-tehnilises kogumikus „Metsamajandus”, „Metsanduslikes uurimustes” ja mujal. Ta oli kaasautoriks mitme metsandusliku raamatu koostamisel. Lisaks trükistele on alles ka mõned käsikirjalised tööd.

Peeter Rõigase kauaaegne pedagoogiline ja teaduslik tegevus leidis

tunnustamist. Teda on autasustatud paljude aukirjadega, 1974. aastal annetati talle suur looduskaitsemärk ning 1984. aastal metsamajanduse ja looduskaitse ministri riiumi medal.

Peeter Rõigas oli laia silmaringiga inimene ja järjekindel kõigis oma ettevõtmistes. Kahjuks tehti elus talle palju ülekohut.

Sõjakeerises kaotas ta abikaasa, ise langes võõrvõimu repressioonide ohvriks. Kõik see ei jätnud mõju avaldamata tema füüsilisele ja vaimsele tervisele. Peeter Rõigas suri 21. detsembril 1998. aastal. Tema põrm puhkab Halliste kalmistul.

Arvukad õpilased mäletavad teda kui erudeeritud õppejõudu, abivalmis ja sõbralikku inimest. 🐾

Lehmja tantsivad tammed

Tammed kasvavad Harjumaal Rae vallas Jüris Jüri–Lagedi maantee ääres. Mitmed neist on kummaliselt ilmekad ja näevad välja nagu keerukujud. Pärimuse kohaselt on nad inimesed, kes puudeks moondatud. Kunagi asunud siin hiiepaik. Hiies ei tohtinud käratse- da ega pidutseda. Aga kord ole- vat inimesed keelust üle astu- nud ning pühas paigas laulma ja tantsima hakanud. Korraga muutunud nad kõik puudeks. Igaüks tardus asendisse, milles ta tantsuhoos parajasti olnud.

Hendrik Relve

Metsaühiskonnale ja milleks?

Mikk Link,
Läänemaa metsaühistu tegevjuht

Küsitles **Tarmo Õuema**, maakonna-
lehe Läänlane ajakirjanik

Kuidas kommenteerite laialtlevinud arusaama, et metsa väärtus kasvab iseenesest?

Tundub jah, et mets on varandus, mis ise väärtust kasvatab, aga nagu igal elusorganismilgi, on metsal oma elukaar. Kui tahta oma metsast majanduslikku kasu, siis väärtuse hindamiseks peab teadma tema vanust ja seisust. Väärtust, et oleks palgi puud rohkem, saab omakorda parandada metsatöödega. Just sellepärast tasub-

Meiega on liitunud inimesi, kes on kümme kuni kakskümmend aastat oma metsa ise hooldanud ja jõudnud selle ajaga metsale palju liiga teha. Oleks kohe liikmeks tulnud, oleks olukord metsas parem ja omanik oleks ka rohkem raha teeninud.

ki ka väiksema metsatuka omanikul metsaühistu liikmeks astuda.

Meiega on liitunud inimesi, kes on kümme kuni kakskümmend aastat oma metsa ise hooldanud ja jõudnud selle ajaga metsale palju liiga teha. Oleks kohe liikmeks tulnud, oleks olukord metsas parem ja omanik oleks ka rohkem raha teeninud.

Kes võiksid ühistuga liituda?

Eriti just väikesemad metsaomanikud, kes on saanud oma metsa päranduse või tagastuse, tunnetavad sageli, et neil pole aega ja oskust metsa tegeleda. Seepärast ongi just eelkõige neil mõtet metsaühistuga liituda.

Väga suurtel metsaomanikel, kellel on rohkem kui viissada hektarit maad, on selleks teadmi-

sed ja kogemused olemas. Nende jaoks on see igapäevane töö ja sissetulek, kuni saja hektari metsa omanikule aga pelgalt lisateenistus.

Nii arvult kui ka metsa kogupindalalt on statistika järgi Eestis enamuses väikeomanikud, kellel on metsa viis kuni viiskümmend hektarit.

Kuidas on Läänemaa metsaühistul läinud?

Läänemaa metsaühistu on noor, alles kolmeaastane. Liikmeid on kakssada viiskümmend, kellel on keskmiselt kakskümmend hektarit metsa. On ka neid, kel vaid paar hektarit maad.

Ühistu liige peab maksma liikmemaksu, selle suuruse kehtestab üldkogu. Praegu on see hektaripõhine, ühe hektari pealt kuuskümmend neli euro senti, seega keskmiselt liikme kohta kolmteist eurot aastas.

Muid kohustusi ei ole. Oma liikmetega on meil otsekontakt ja neil on võimalus kogu aeg nõu küsida.

Huvitav on ehk see, et meil on alaosakond, niiöelda Rootsi osakond, kuhu kuuluvad eestirootslastest metsaomanikud. Nemad moodustavad umbes poole meie liikmetest. Nad on Vormsi ja Noarootsi rannarootslaste järeltulijad, kes pärast Eesti taasiseseisvumist oma vanemate või enda metsa tagasi said.

Millega siis teie ühistu konkreetselt tegeleb?

Kõik algab metsamajanduskavast, mille teevad litsentseeritud metsakorraldajad. Kümne aasta metsatöö-

Üleseisnud kuusik erametsas. Seda metsa hooldades oleks saadud olulist lisatulu ja mets oleks näinud ka kenam välja.

de tegemise plaanis on esmalt kirjas tänane olukord – kui kõrged, kui vanad, mis liiki, kui palju ja mis seisus puud on. Edasi antakse teada, kus ja millist raiet on vaja teha või kuhu tuleb kraave kaevata. See on metsaomanikule lähteinfo kogu edasiseks tegevuseks.

Kuna riik toetab kavade tegemist, siis saab omanik ühistu kaudu suure osa rahast tagasi. Alguses peab ta küll ise arve maksma, aga pärast saab sellest kaheksakümmend protsenti tagasi.

Metsahoolduskava võib teha ka ühistuta, aga bürokraatia on sellisel juhul keerulisem.

Jääb mõni väikeomanik ühistusse tulemata ka selle tõttu, et häbeneb oma vähiklikkust?

Läänemaal on umbes kolm tuhat metsaomanikku. On väga palju neid, kes pole teadlikudki meie olemasolust. Olen näinud ka metsaomanikke, kes ei tea oma metsast midagi, isegi seda, kus see asub. Mõned on kunagi otsimas käinud, aga pöördu-

nud õnnetult tagasi, sest ei tea, kas oli naabri või tema enda maal.

Teadmatus pole absoluutselt häbiasi. Värskele ühistuliikmele tuleb appi riiklikult atesteeritud metsakonsulent, kes teeb esimese ülevaatus kuni viieteist hektari suuruses metsas tasuta. Just siis ongi õige koht oma väheseid teadmisi välja näidata.

Kui kava on tehtud, kuidas edasi?

Järgmise sammuna on mõistlik kokku leppida metsanduslik nõustamine. Kui lähteandmed on käes, tuleks need koos metsakonsulendiga üle vaadata, seda kas siis arvutis või metsas. Arutame koos, mida millisel eraldusel teha saab, kas näiteks peamiselt küttepuid või suuremat raiet, tutvustame teenuste pakkujaid ja materjalide ostuhindu. Räägime vajadusel ka sellest, milliseid tingimusi tuleb täita looduskaitseliste piirangutega aladel.

Sealt edasi algab ühistu põhikirjaline eesmärk – liikmete metsade majandamine. Põhiprobleem on see,

et metsad on alaraiutud ja hooldamata. Esimese asjana tuleb otsustada, kas metsa tervist parandab hooldusraie või tuleb üleseisnud ja küpse metsa puhul ette võtta lageraie. Väga palju on sellist metsa, mis esialgu paistab tulevikumetsana, aga lähemal vaatlusel selgub, et suured kahjustused on tema väärtust poole võrra langetanud.

Miks siis eestlased ei ole põhjanaabrite kombel ühistusse tormi jooksnud?

Üks põhjus on hirm, et see on kallis. Tegelikult on ohtlikum raha säästes omapead tegutseda, kahju võib olla väga suur.

Jah, me võtame ka mingi raha liikmeks olemise eest. Kui valida koostööpartneriks metsafirma, kes tundub väga hea ja ongi hea, võib see seaduse piires teha asju või anda nõu, mis pole omanikule kõige kasulikum. Ettevõtte vaatab ju enda poole. Soovitame enne firmaga lepingu allakirjutamist lasta see ühistul üle vaadata. 🌲

1 KÜSIMUS, 1 VASTUS

Kuidas oleks metsaomanikul võimalik kasu teenida raiete käigus tekkivast niinimetatud väheväärtuslikust puidust?

Vastab agronoom-ökonomist, talupidaja **Johannes Valk**

Riigi otsus lõpetada erikütuse kasutamine metsas oli järelemõtlematu samm, mis mõjutas oluliselt puidu hinda ja andis kõige rohkem tunda just madalakvaliteedilise puidu osas, mida kasutab metsarasketööstus ja energeetika. Rahandusministeeriumi ametnikel peaks olema siiski asjadest laiem ja mitmekülgsem arusaamine. Riiklikust seisukohast lähtudes oleks õigem säilitada laos olevaid varusid ja mitte lasta mittesäilival asjata rikneda. Las põlevkivi olla pigem varuks, vältime puidu lagunemise jääkidega looduse saastamist. Riigil on võimalik antud juhul kasutada hoobadena näiteks ressursimaksu, toetusi ja subsiidiume. Kui metsatööstus ei suuda tooraine eest rohkem maksta, siis tuleb riigil midagi ette võtta, kui tööstust tahetakse säilitada. Kindlasti ei ole võimalik erametsaomanikel neile pakkuda toorainet hinnaga, mis on allpool omahinda.

Kriitikat ei kannata väide, et tavaliselt tekib raiete käigus ka hinnalise-

Kiiremas korras oleks vaja raiuda ka ülekasvanud lepikud, kuue kuni seitsme miljoni tihumeetri ulatuses, samuti muud peamiselt biokütuseks sobivad ülekasvanud metsad.

mat puitu, mille turustamisel saada va kasumi arvelt võiks justkui katta odavamate metsamaterjalide müügikahjumit. Tavaliselt aga raiutaksegi meil ju eeskätt väärtuslikumat metsa.

Juhul kui me paneme metsa majandajad naabruses asuvate riikidega võrreldes halvemasse olukorda, pole võimalik metsatööstusel ega energiatootjal saada konkurentsivõimeliste hindadega tooret, sõltumata

sellest kas ja kui palju puitu põletatakse Narva või teistes kateldes.

Sobivat puitu on Eestis praegu kordades rohkem kui kasutatakse. Juba pikemat aega on meil raiutud metsa umbes pooles ulatuses juurdekasvust. Eeskätt raiutakse ära väärtuslikum palgimets, kus kütte osatähtsus on väike. Raiumata

jäävast poolest saaks energiapuitu ilmselt praegusega võrreldes topeltkoguses. Kiiremas korras oleks vaja raiuda ka ülekasvanud lepikud, kuue kuni seitsme miljoni tihumeetri ulatuses, samuti muud peamiselt biokütuseks sobivad üle-

kasvanud metsad. Vältimaks metsa lagunemisel tekkiva CO₂ õhkupaiskumist, tuleks energiapuidu kasutamine viia seega seniselt ühelt ühikult kolme kuni nelja ühikuni.

Küsimus on riiklikus poliitikas, õigemini selle järk-järgulises ja mõistlikus muutmises. Üksteise turja kargamisest abi ei ole. Otsida tuleb arukaid lahendusi, mis kokkuvõttes oleksid vastuvõetavad võimalikult laiale ettevõtjateringile. 🌱

Foto: erakogu

Foto: erakogu

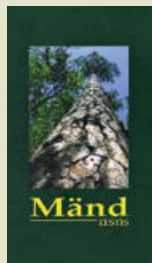
Mänd Eestis

Koostaja ja toimetaja **Malle Kurm**

Tänavu Eesti maaülikooli poolt üllitatud 521-leheküljeline monograafia on põhjalikum raamat, mis eesti keeles harilikumänni, meie kõige levinuma metsapuu kohta, kunagi ilmunud. Raamatut on aidanud kokku panna 25-liikmeline eesti autorite kollektiiv. Raamatu lõpuosas on neid ka ühekaupa tutvustatud ja tagakaanel kenasti äratoodud nende ühisfoto. Teos algab mändide perekonna liikide üksikasjaliku tutvustamisega. Järgnevates peatükkides antakse mitmekülgselt ülevaade männikute majandamisest, kahjuritest ja haigustest, puidu

omadustest ning männi selektsioonilase uurimistööst. Käsitlemata ei jää männikute ja looduskaitse seosed, metsapõlengute ökoloogiline mõju harilikule männile ja männikute uurimise ajalugu Eestis. Sellesse teosesse ei ole koondatud ainult praeguse, vaid ka eelnevate metsateadlaste poolt kogutud teave hariliku männi kohta. Jääb vaid loota, et kunagi ilmuvad sama põhjalikud monograafiad meie looduse ülejäänud tähtsaimate metsapuude, hariliku kuuse ning aru- ja sookase kohta.

Hendrik Relve

Palmid

Urmas Laansoo

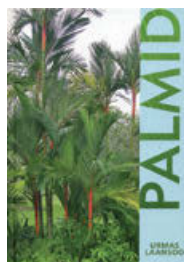
Kirjastuse Varrak poolt tänavu välja antud 352-leheküljeline soliidne raamat kõneleb maailma palmidest. See on esimene emakeelne põhjalik trükkis palmidest, maailma ühest põnevamast ja mitmekesisemast taimede rühmast. Raamatu ülesehitus on originaalne ja samas praktiline. Palmiliike ei tutvustata süstemaatilisel alusel, nagu kombeks dendroloogilistes väljaannetes, vaid niiöelda rahvalikust vaatepunktist lähtudes. Teos jaguneb peatükkideks, kus palme käsitletakse levida, harulduse, tähtsuse, kirjeldamise ja muude tunnuste alusel. Nii on materjali tõesti huvitav lugeda. Kes aga tahab palme leida nende teaduslike nimede alusel, saab seda teha raamatu lõppu paigutatud registrist otsides. Teos on täis põnevaid fakte, paljud neist väga värsked. Käsitletakse ka palmide kasvatamist ja paljundamist, seega sobib väljaanne toapalmide kasvatajatele. Kindlasti on raamat suurepäraseks allikaks neile, kes reisivad maailma troopilistesse piirkondadesse ja soovivad aimu saada palmidest, mis sihtkohas kasvamas.

Kui just otsida pispuudusi, siis võib mõne liigi iseloomustuses ette heita

lünki. Näiteks on õlipalmi istanduste puhul praktiliselt käsitlemata jäänud haruldaste vihmametsade katastroofiline hävimine seoses istanduste laiendamisega Borneol ja mujal. Samas on üsna palju ruumi pühendatud õlipalmi kasvatamise üksikasjadele, sortidele ja kahjuritele, mis Eesti lugejat vaevalt huvitab. Lisaks palminimede registrile võinuks raamatu lõpus olla ka kohanimede register. Kuigi praegu on olemas eraldi peatükk, kus iseloomustatakse palme teatud maailma piirkondades, aidanuks see orienteeruda kohanimedes märksa hõlpsamalt. Ka oleks lugejale suureks abiks olnud, kui palminimede registris olnuks eraldi kirjaviisi- ja esile tõstetud lehekülj, kus vastavat palmi kõige põhjalikumalt tutvustatakse. Nii soliidse ja põhjaliku teose lõppu oleks kindlasti sobinud inglisekeelne resümee.

Kokkuvõttes tuleb öelda, et Urmas Laansoo on pika ja järjekindla töötulemusel saanud valmis auväärse ja eeskujuvääriva tähtteose. See on meie emakeelses maailma taimi ja puid tutvustavas kirjanduses tõepoolest silmapaistev saavutus.

Hendrik Relve

Metsaleht

Mets – mitte teenimise, vaid hingerahu allikas

Augustikuus selgusid Eesti erametsaliidu korraldatud 2014. aasta parima metsamajandaja konkursi võitjad. Ilmneb, et suur osa meie tublidest väikemetsaomanikest tegelevad metsaga siiski vaid hobi korras, pigem hingeliste vajaduste rahuldamiseks. Miks siis muidu seitsmest konkursile üles seatud kandidaadist mitte ükski oma kodumetsast tegelikult ei elatu. Kõige lähemal sellele on ehk konkursi võitjaks valitud Hallan Muusikus, kel natuke üle veerandsaja hektari metsa ja kes ühtlasi teraviljakasvatamisega tegeleb. Kuid ka tema kinnitab, et panustab metsa mitte kasusaamise eesmärgil, vaid pigem selleks, et oleks koht, kust elujõudu ja vaimule erksust ammutada.

Spetsialistid ütlevad, et ka saja hektari metsaga, kui muu sissetulek puudub, ei ole tänapäeval võimalik ennast niiöelda ajakohasel tasemel elus hoida. Selle pealt võib küll teenida, aga sissetulekud on liiga heitlikud. Selleks, et ainult metsandusest elatuda, peab olema erinevas vanuses majandusmetsa viissada või enam hektarit.

Nii ongi meil kujunenud olukord, kus metsi majandavad ja tööstust pidevalt puiduga varustavad peamiselt üksikud suured era- või juriidilistest isikutest metsaomanikud. Aga väikemetsaomanikud jäävad paljus harrastuslikule tasemele.

Sellest kõigest, aga ka paljust muust päevakohasest, saab põhjalikumalt lugeda augustikuisest Maalehe Metsalehest.

Ain Alvela

Metsalehe toimetaja

Metsaseltsi rajamise ja Eesti Metsa taasilmumise võtmeisik

Maria Urov 80

Eesti metsaseltsi kauaaegne perenaine Maria Urov tähistas 29. juulil oma 80. sünnipäeva. Maria sündis Narvas. Eduka keskkoolilõpetajana suundus ta edasi õppima Peterburi. Seal lõpetas ta 1959. aastal tollase Leningradi tselluloosi- ja paberitööstuse instituudi paberitööstuse inseneri-teenoloogi kutsega. Esimeseks töökohaks sai Tallinna paberivabrik, kus ta oli meister. Töötahtelist ja energilist noort märgati ning edutati peagi tehnoloogiks ja tsehhijuhatajaks. Peale kutsealase edukuse oli Maria aktiivne ühiskondlikus elus ja juba 1963. aastal kutsuti ta tööle ENSV tselluloosi- ja paberitööstuse peavalitsusse. 1969. aastal sai temast Tallinna tselluloosikombinaadi pea-

tehnoloog. 1971. aastal asus Maria metsatööstuse- ja metsamajanduse teaduslik-tehnilise ühingu tegevjuhi kohale. Sellega kaasnes metsameeste paljude ühisürituste algatamine ja osalemine metsanduse kutsevõistluste, noorte spetsialistide ja metsaülemate päevade korraldamises, metsateaduslike konverentside ja -ekskursioonide läbiviimisel.

Laulva revolutsiooni päevil lõi ta tihedad sidemed nii paguluses viibivate metsameeste kui ka Balti, Saksa ja Soome metsaseltsidega. 1988. aastal nimetati tema ettepanekul teaduslik-tehniline ühing ümber metsaseltsiks. Loodi tihedad koostöösidemed Saksamaa, Läti ja Leedu metsaseltsiga. 1990. aastal oli Maria Balti metsakonverentsi algataja ja hilise-

mate konverentside peakorraldajaid. Detsembris 1991 võeti Eesti metsaselts vastu rahvusvahelisse metsateadlaste ühingu liitu.

Foto: erakogu

Maria Urov on olnud võtmeisik ajakirja Eesti Mets väljaandmise taastamisel (hakkas uuesti ilmuma 1989. aastal) ja Euroopa metsandusvõrgustiku (European Forestry Network – EFN) taassünnil. Pärast pensionile jäämist jätkas ta südilt metsandusrahva esindusüritustel osalemist.

Lühidalt öeldes on Maria Urovi elu olnud metsameestele elatud elu. Andku see kõik talle jätkuvalt mõtlemisainet, helgeid mälestusi ja kaasalöömistahet metsaseltsi ettevõtmistest.

Austusega Eesti Metsaselts

Metsateadlane ja metsandusliku kõrghariduse juht

Paavo Kaimre 50

Maaülikooli õppeprorektor dotsent Paavo Kaimrel, kes on viimasel aastakümnel Eesti metsanduslikku kõrgharidust juhtinud, oli 28. augustil 50. sünnipäev. Paavo Kaimre kodukoht on Põlvamaal Leevaku lähedal. Räpina keskkooli lõpetas ta 1982. aastal kuldmedaliga. Pärast kuuajalist abiraietöölisenä töötamist Räpina näidismetsamajandis asus ta õppima põllumajanduse akadeemiasse metsamajandust. 1987. aasta jaanuarikuus lõpetas ta stuudiumi kiitusega, millele järgnes kohustuslik armeeteenistus. Kaks aastat hiljem asus Paavo Kaimre Räpina näidismetsamajandi Kahkva metsakonna metsaüleva ametikohale. Oma erudeerituse ja tasakaalukusega pälvis ta peatselt lugupidamise nii kolleegide kui alluvate hulgas.

Kuid tema akadeemilist võimekust ei oldud unustatud. 1990. aastal jätkas ta juba õpinguid aspirantuuris. Oluliseks arenguhüppeks kujunes õpiaasta Helsingi ülikoolis ning enesetäiendamine Rootsis ja Saksamaal. Paavo Kaimre uurimisvaldkonnaks kujunes sellele pöördelisele ajajärgule kohaselt metsandusökonomika ja -poliitika. Sel ajal olid ju muutused Eesti majanduses ja ühiskonna mõtelaadis suured ning asjatundjaid nappis. Välismaal omandatud teadmisi asus Kaimre põllumajandusülikoolis edasi andma 1993. aastast. 2000. aastal ilmus temalt kaasaegne metsanduse ökonomika õpik ja 2002. aastal kaitses ta samal teemal doktoriväitekirja.

Tänases Eestis on rahuliku teadus- ja õppetöö tegemise ajad möödas ja valdkondadevaheline konkurents kõrghariduses nõuab nii tarkust, ette-

võtlikkust kui ka sõnakust. Seda tunnetades valiti Paavo Kaimre 2003. aastal metsandusteaduskonna dekaaniks. Järgmised kümme aasta kulges ülikooli elu pidevas ümberkorralduste keerises, kus metsandusliku kõrghariduse säilitamises ja edendamises oli Kaimrel oluline juhtiv roll. Siinjuures tuleks esile tuua tema oskust sulandada ka erinevatel seisukohtadel olevad isiksused ühise eesmärgi – eesti metsateaduse – jätkumisse. Paavo teeneks võib lugeda ka seda, et eesti metsateaduse väljund, kogumik „Metsanduslikud uurimused“, ilmub järjepidevalt.

Soovime Paavole edaspidiseks head tervist ja palju õnne, sealhulgas edu mälumängudes, viskekindlust korvpalliplatsil ja „okast päkka“ orienteerumisiradadel.

Foto: erakogu

Kolleegid maaülikoolis

METSAVEOHAAGISED ja -TÖSTUKID

- kandejõuga 8–12 tonni
- rehvid 400 kuni 600–22.5
- hüdro- ja mehaanilise veoga
- nooleulatus 5–10 m

KESLA

PUIDUHAKKURID C645 ja C1060T

- tootlikkus kuni 160 > 200 m³/h
- ühe teljega või tandem

HARVENDUSRAIDE HARVESTER

- mootor Sisu Power 44CTA, 113 hj
- hüdrostaatiline vedu 4WD
- noole tööulatus 7,1 m
- arvuti Motomit IT 6,5" ja PC
- langetuspea Kesla 18RH
- kännutöötlus, värvimarkeering
- rehvid Nokian 650/60-26.5
- mass 8000 kg

SAMPO ROSENLEW

HR46

**LANGETUS-
ja LAASIMISPEA
KESLA 18RH**

Ametlik esindaja ja maaletooja:

www.agrimarket.ee

Baltic Agro
MACHINERY

Masinate müük
Vulli Geherman
tel 5336 4573

Varuosad
Taimar Urve
tel 538 6388

Hooldus ja remont
Karla Kreitsman
tel 515 1359

Tehnika 9, 72213 TÜRİ, info@agrimarket.ee

PONSSE

PONSSE UUE PÕLVKONNA METSAMASINATE ESMAESITLUS EESTIS

PONSSE SERIES 2015

Konekesko Eesti AS
Põrguvälja tee 3A
Pildiküla, Rae vald
75308 Harjumaa
Tel: +372 5126682
E-post: tarmo.saks@kesko.ee

12. Novembril toimub järjekordne PONSSE metsamasinate demopäev. Esitletakse harvesteri PONSSE ScorpionKing ja uut väljaveotraktorit PONSSE Buffalo.

Täpsema info saamiseks jälgige Konekesko kodulehte www.konekesko.ee või kontakteeruge Ponsse müügiosakonnaga.

 KONEKESKO

A logger's best friend

www.ponsse.com